

11-080-66
13-52
váz. 16,50 Kčs - G

HAMLET

HAMLET ORBIS
WILLIAM
SHAKESPEARE

*Hamleta zvednou čtyři kapitáni
a ponesoú ho jako bojovníka.
Dosáhnout trůnu, byl by ukázal,
jak se má vládnout. Hrajte na pochod
a vykonajte všechny obřady,
jež patří hrdinům . . .*

WILLIAM

SHAKESPEARE

H A M L E T

Shakespearova tragédie Hamlet nepotřebuje komentářů. Je důvěrně známá. A přesto, nebo právě proto se znovu a znovu vrací na jeviště divadel, proto je znovu a znovu vydávána — neboť bezesporu patří k největším dílům světové dramatické literatury. Připomeňme si tu výrok Mejercholdův, při kterési příležitosti definoval velikost a význam Shakespearovy tragédie velice lapidárně a výmluvně: Kdyby náraz zmizela veškerá dramatická literatura všech věků a zůstal jediný Hamlet, divadlem to neotřese a bude věčné. Hamlet za staletí svého života na scéně prodělal nejednu proměnu; jak se střídali režiséři a interpreti, pozměňoval se i výklad tragédie. Hamlet byl jednou člověkem, který se nedovede rozhodnout, podruhé cílevědomým mstitelem vraždy svého otce, jindy mu byly přisuzovány ještě významy další. Ale vždy to je a bude vzrušující a jímavý osud živého člověka. Jeho smrt nás nikdy nenechá chladné, jeho utrpení nás bude burcovat, nedá nám pokoj. A právě pro tuto vlastnost se tak rádi znovu a znovu začínáme do Shakespearových veršů, v nichž se obráží vskutku encyklopedická znalost lidského osudu, lidského utrpení a lidské aktivity. Ano, ne jinak. Neboť kdo si dá práci a spočte kolik činů svede tento člověk, který se „nedovede rozhodnout“, během několika dní, do nichž je Shakespearem rozvinut tragický příběh dánského prince, musí se sklonit úctou před jeho činorodostí. Nemá obdoby v dramatu a žel bohu mnohdy ani v životě kolem nás.

H A M L E T

❖ WILLIAM
SHAKESPEARE
❖ **HAMLET**

PŘELOŽIL
Zdeněk Urbánek
ILUSTROVAL
Adolf Born

❖
❖ ORBIS ❖
PRAHA
1 9 6 6
❖

DĚJE SE V DÁNSKU

Translation
© Zdeněk Urbánek 1959
Illustrations
© Adolf Born 1966

POSTAVY HRY

CLAUDIUS *dánský král*

HAMLET *dánský princ, syn zesnulého
a synovec nynějšího krále*

POLONIUS *předseda státní rady*

HORACIO *Hamletův přítel*

LAERTES *Poloniův syn*

VALTEMAND

CORNELIUS / *vyslanci do Norska*

ROSENCRANTZ

GUILDENSTERN / *bývalí Hamletovi spolužáci*

OSRIC *dvorský švihák*

ŠLECHTIC

KNĚZ

MARCELLUS

BERNARDO

FRANCISCO / *členové hradní stráže*

REYNALDO *Poloniův služebník*

čtyři nebo pět HERCŮ

dva HROBNÍCI

FORTINBRAS *norský princ*

norský KAPITÁN

angličtí VYSLANCI

GERTRUDA - *dánská královna,
Hamletova matka*

OFELIE *Poloniova dcera*

šlechtici, dvorní dámy,

vojáci, námořníci,

posel a služebnictvo

DUCH *Hamletova otce*

HRAD ELSINOR *Úzká bašta na hradbách;
vpravo a vlevo dveře do věží. Studená a velmi temná půlnoc*
Ozbrojený člen stráže FRANCISCO chodí sem a tam.
Z hradu přichází další, právě tak ozbrojený člen stráže,
BERNARDO. *Když uslyší Franciscovy kroky ve tmě, ulekně se*

BERNARDO Kdo je?
FRANCISCO Dřív ty se prozrad. Stůj a heslo!
BERNARDO Ať žije král!
FRANCISCO Vy, Bernardo?
BERNARDO Já, ano.
FRANCISCO Tomuhle říkám opravdová přesnost.
BERNARDO Je rovných dvanáct. Pospěš do postele.
FRANCISCO Díky, že už jste tady. Mrzne tu
a mně je nějak divně.
BERNARDO Nestalo
se nic?
FRANCISCO Ne, nehnula se ani myš.
BERNARDO Francisco, dobrou noc. A kdybys potkal
Horacia a Marcella, ať jdou-
mají tu dnes být se mnou na stráži.
Vstupují HORACIO a MARCELLUS
FRANCISCO *naslouchá*
Zdá se mi, že je slyším. Stůj, kdo tam!
HORACIO Přátelé této země.
MARCELLUS Poddaní
dánského krále.
FRANCISCO Dobrou noc vám všem.

MARCELLUS Bůh s tebou, vojíne. A kdo je teď
na hlídce místo tebe?

FRANCISCO Bernardo.
Přeju vám dobrou noc.
FRANCISCO *odejde*

MARCELLUS Hej, Bernardo.
BERNARDO Horacio je tu?
HORACIO Tak trochu ano.
BERNARDO Vítám vás, Horacio. Marcelle!
MARCELLUS Co tamto, přišlo to dnes v noci zas?
BERNARDO Ne, já nic neviděl.
MARCELLUS Zde, Horacio,
ten na to říká: fantazírujete!
Nevěří ani slovu o přízraku,
který jsme tady dvakrát viděli.
A právě proto jsem ho požádal,
aby tu dneska v noci s námi bděl.
Jestli to zase přijde, dosvědčí nám,
že nešlo o přelud. A osloví to.

HORACIO Nic nepřijde.
BERNARDO Jen se tu posadte
a my se do vás znovu pustíme,
abyste konečně už uvěřil,
že je to pravda, co jsme viděli.

HORACIO Nu, sednem si. A mluvte, Bernardo.
BERNARDO Když včera v noci právě tamta hvězda-
vidíte ji, tam vlevo od polárky-
dospěla do týchž míst, kde září teď,
a uhodila jedna s půlnoci,
tu Marcellus a já, my dva-

*Objeví se DUCH; od hlavy k patě
je v brnění a v ruce má maršálskou hůl*

MARCELLUS Mlč! Tiše! Vidiš - zas to přichází!
BERNARDO Postavou je to celý král, než zemřel!
MARCELLUS Vy přece máte školy, Horacio-
promluvte na to!

BERNARDO Ano, celý král;
dobře se podívejte, Horacio.
HORACIO Úplně. Až mám strach. Tak divná věc.
BERNARDO Chce, aby někdo k němu promluvil.
MARCELLUS Tak se ho přece ptejte, Horacio!
HORACIO Kdo jsi, že využíváš noční chvíle
i podoby, v níž mezi námi chodil
nebožtík vznešený a skvělý král?
Vyzývám tě při samém Bohu, mluv!
Urazil se.

MARCELLUS A přísně odchází.
BERNARDO Zastav se, promluv. Vyzývám tě, mluv!
HORACIO *DUCH zmizí*

MARCELLUS Je pryč a neodpoví.
BERNARDO Horacio! Vy jste nám hrozně zbled
a jak se chvějete! Snad je to tedy
přece jen něco víc než fantazie?
HORACIO Kdybych to vlastním zrakem nebyl viděl,
ne, ani teď bych tomu nevěřil,
Bůh je můj svědek!

MARCELLUS Viďte, celý král!
HORACIO Jako vy sám se podobáte sobě!
V takovém brnění byl oblečen,
když bojoval s tím pyšným králem Norů.
A tak se díval spatra na Poláky,
když útočili na saních a on
je srážel na led. - Je to podivné.
MARCELLUS A to už tudy prošel takhle dvakrát,
vždycky tak přísně, v tutéž pustou chvíli.

HORACIO Co za tím vězí? Nevím, nechápu.
Kdybych měl ale vyslovit svůj názor-
zlé věci asi potkají náš stát.

MARCELLUS Pojdme se posadit, a kdo to ví,
ať řekne, proč jen všude hlídkují,
proč denně odlévají tolik děl
a nakupují zbraně v cizině.
Proč mají v loděnicích tolik naspěch,
že se tam staví svátek nespěch?
Co se to chystá, že i celé noci
se dře a dře jak za bílého dne?
Kdo mi to může vysvětlit?

HORACIO Snad já-
nebo vám aspoň povím, co se šeptá.-
Král Norů Fortinbras, hnán závistí
a pýchou, vyzval kdysi na souboj
našeho krále, jehož podobu
jsme tady před chvíličkou spatřili.
Král Hamlet, proslulý svou odvahou,
v souboji Fortinbrase usmrtil.
A podle smluv i rytířského práva,
ten, který prohrál, ztratil s životem
i všechna území, jež ovládal.
Hamlet dal v sázku zrovna tolik zemí.
Vyhrát to Fortinbras, byl by je získal.
Fortinbras prohrál. Ale jeho syn,
toužící horkokrevně po činech,
shromáždil nyní pod svým velením
žoldnéřské tlupy z norských zálesí;
slíbil jim účast na výnosných činech.
Nejvyšší rada naší země ví,
co chce dát téhle chásce za úkol:
násilným vpádem zabrat území,

prohraná kdysi v onom souboji.
A to je, myslím, hlavní příčina,
proč kovou zbraně, staví všude hlídky
a nutí zemi k horečnému spěchu.

BERNARDO To máte pravdu, v tom to jistě vězí.
A souhlasí to s tím, že zjevení
podobné králi, původci těch sporů,
prochází tudy vždycky ve zbroji.
HORACIO Dráždí to k přemýšlení, vzrušuje to.
V dobách, kdy vrcholila římská moc,
nedlouho předtím, než byl zabit Caesar,
náhle se mrtví vytratili z hrobů
a s blekotáním vešli do ulic.
Noci se rozzářily kometami,
na všechno padla rosa barvy krve
a hvězda vládoucí všem mořským vodám
se náhle zatměla jak v soudný den.
To byly předzvěsti zlých událostí,
jen úvod k dalším ranám osudu.
A podobně i nás a naši zemi
chce asi nebe nyní varovat.
Opět se objeví DUCH
Pohledte, přichází! I kdyby smrt
mi měla hrozit, teď ho zastavím.
Rozpřahuje paže
Zastav se, zjevení! Máš lidský hlas?
Mluv, promluv ke mně!
Je třeba činu, kterým ty bys došel
usmíření své duše a já ctí?
Mluv, promluv!
Víš, jaký osud čeká naši zemi
a jak mu přece jen lze zabránit?
Už promluv!

Nebo jsi z těch, co ještě za živa
ukryli někde naloupený poklad
a musí nyní v nocích obcházet?
Zakokrhá kohout
Stůj, promluv! Zadržte ho, Marcelle!
MÁRCELLUS Mám proti tomu zaútočit zbraní?
HORACIO Zaútočte, když nezůstane stát.
BERNARDO Je tady!
HORACIO Tady je!
MÁRCELLUS Už odešel.
DUCH zmizí
Tak majestátní zjev! Jsme v nepravu,
když ho tak hrubě chceme napadnout.
Přítom je jistě nezranitelný-
jít na něj se zbraní je trapný výsměch.
BERNARDO Zrovna v té chvíli, kdy se ozval kohout,
chtěl něco říct.
HORACIO A pak se v bázni zachvěl
jak provinilec, když je volán k soudu.
Prý kohout, jitrní trubač, probouzí
svým pronikavým hlasem boha dne.
A všichni těkající duchové,
bloudící v moři, v ohni, v ovzduší,
na jeho varování prchají
zpět do hrobů. To, co jsme viděli,
je nový důkaz toho tvrzení.
MÁRCELLUS Jak zaslech kohouta, hned byl ten tam.
Kdosi mi vyprávěl, že před svátky,
kdy oslavujem příchod Spasitele,
je slyšet kokrhání celou noc.
Duchové pak prý nesmí vyjít z hrobu,
vzduch nocí neškodí a planety
nám neublíží. Kouzla ztratí moc.

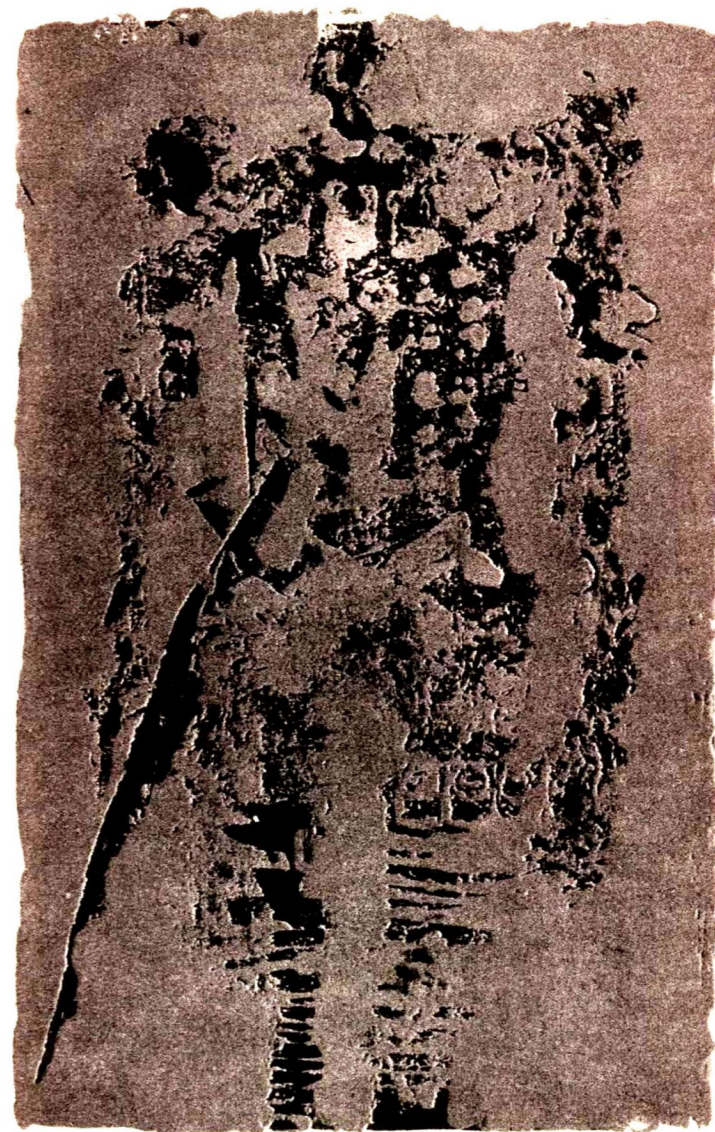
HORACIO Tak je to svatý, milosrdný čas.
Slýchal jsem to a trochu tomu věřím.
Pohleďte však na zarosené kopce,
odkud se blíží tmavorudé jitro.
Skončíme hlídku. Jenom ještě slovo:
povíme o tom, co jsme viděli,
mladému Hamletovi. Vsadím se,
že duch, k nám němý, na něj promluví.
Shodnem se v tom, že mu to máme říct-
už z povinnosti, ale taky z lásky?
MÁRCELLUS Za to se vřele přimlouvám! A vím,
kde ho dnes ráno jistě najdeme.
Odejdou

PORADNÍ SÍŇ NA HRADĚ

*Fanfáry. Vstupují dánský KRÁL Claudius,
KRÁLOVNA Gertruda, členové státní rady, POLONIUS
a jeho syn LAERTES, VALTEMAND a CORNELIUS,
všichni oblečení pestře, jako ke korunovaci; poslední přichází
v černém a se sklopenýma očima princ HAMLET.
KRÁL a KRÁLOVNA vystupují po schodech k trůnům*

KRÁL

Je tomu nedávno, co dokonal
můj bratr Hamlet. Měl bych v srdci truchlit,
ba celá zem by měla naříkat.
Zmoudření však již ovládlo můj cit,
takže teď nad ním pláči s rozumem
a pamatuji také na sebe.
S radostí z poloviny zkaženou,
hned smutný ve tváři, hned s úsměvem,
se stejnou dávkou rozkoše i hoře,
v jásotu hran a v smutném veselí
oženil jsem se proto s dědičkou,
jíž právem tato říše připadla,
s dřívější sestrou, nyní královnou.
Jednal jsem tedy podle vašich rad
a děkuji vám za ně.-Teď však dál:
na pořadu je mladý Fortinbras.
Má asi o mně špatné mínění,
myslí si snad, že po bratrově smrti
trpí náš stát jen samým rozvratem,
a tak se dal vést klamnou vyhlídkou
na snadný zisk a drze mě teď žádá,

abych mu vrátil ona území,
jež bratr jeho otci kdysi vzal.
O něm už dost a přistupme teď k věci.
Napsal jsem jeho strýci, králi Norů.
Je nemocen a neví patrně
o synovcových spádech. Píši mu,
že by měl velmi rázně zakročít:
vždyť všechny odvody a přípravy,
k nimž Fortinbrase nutí jeho plán,
padají na hřbet norských poddaných.
Můj dopis králi Norů doručí
zde Cornelius a s ním Valtemand.
Nesmíte jednat s králem o ničem,
co není v listě psáno. - Šťastnou cestu.
Dokažte spěchem svoji oddanost.

CORNELIUS
VALTEMAND /
KRÁL

I tím ji dokážeme jako vším.
Vím. Pospěšte si. Šťastné pořízení.
VALTEMAND a CORNELIUS
se ukloní a odejdou
A co je s tebou, milý Laerte?
Prý o něco chceš prosit? Ven s tím, mluv.
Kdo s králem Dánů mluví rozumně,
byl někdy oslyšen? Než požádáš,
už jako bys měl žádost splněnu.
Vždyť víš, že hlava srdci není blíž,
než je tvůj otec královskému trůnu-
a ruka ústům nepomáhá líp.
Copak si přeješ?

LAERTES

Prosím, výsosti,
abych směl zase odjet do Francie.
S radostí jsem se vrátil na čas domů
vzdát hold při vaší korunovaci.

Přiznám se však, že všechny myšlenky
mě opět nyní táhnou do Francie,
a prosím o laskavé svolení.
KRÁL Co otec? Polonie, souhlasíš?
POLONIUS To víte, pane, nedal jsem se hned,
ale tak dlouho na mě dotíral,
že jsem mu musel říci: tak si jeď.
A sám vás prosím, dovolte mu to.
KRÁL Laerte, rychle ber, když dávají.
Užívej volnosti, jak nejlíp umíš.
Synovče Hamlete, co vy? Můj synu - - -
HAMLET stranou
Synovec? To jsem víc! A syn? To méně.
KRÁL Proč pořád krčíte tak smutně čelo?
HAMLET Slunce se na mne dívá příliš zblízka.
KRÁLOVNA Tak nech už mračení a dívej se
na nás a naši zemi přátelsky.
Nehledej pořád se sklopeným zrakem
zmizelé stopy zemřelého otce.
Je to tak běžná věc -kdo žije, zemře.
Prostě tu světem projde na věčnost.
HAMLET Opravdu, paní, běžná věc.
KRÁLOVNA Nu vidíš,
a tobě se to zdá tak podivné.
HAMLET Zdá? Nezdá, paní. Je to podivné.
Co cítím a co jsem, to nevyjádří
smuteční šaty ani černý plášť,
přehnané vzdychání a proudy slz,
truchlivá tvář a všechno, co se patří,
když jdeme na pohřeb. -To, to jsou zdání!
Každý to přece snadno zahraje.
Ale co hlodá ve mně, nechce být
tak jako tohle snůškou formalit.

KRÁL Jste vzorný syn, když takhle truchlíte,
a zasloužíte chválu, Hamlete.
Ale být vámi, šel bych na to jinak!
Váš otec přece taky ztratil otce,
a ten zas svého. Jak se patřilo,
oblékli smutek - ovšem jenom na čas!
Vždyť kdo se ve svém žalu zatvrzuje,
ten jedná nemůžně a hřeší vzdorem:
odpírá nebi zbožnou poslušnost,
chybí mu v srdci pokora i síla
a prozrazuje hrubou nevzdělanost.
Některým věcem není vyhnutí,
dějí se stále znovu, den co den-
proč se jim vzpírat, proč si je brát k srdci?
Což nechápete, že tím hřešíte?
Vždyť je to provinění na mrtvém
i proti přírodě a rozumu.
Rozum se nediví, když nějaký
ten otec zemře. Jenom odpoví:
Musí to být! -Tak prosím vás, už pryč
s tím nepatřičným smutkem; jsem tu já,
přijměte jako otce mne. A svět
ať ví, že vy jste ze všech nejbliž trůnu.
Patří vám všechna moje náklonnost,
budete pro mne jako vlastní syn.-
A co se týče vašich úmyslů
jít studovat zas do Wittenbergu,
jsem z duše proti nim a prosím vás,
abyste zůstal tady mezi námi,
v bezpečí, šťasten, pod mým dohledem,
jako můj první dvořan, jako syn.
Nenech mě dlouho prosit, Hamlete.
Zůstaň tu s námi, Wittenberg nech být.

HAMLET
KRÁL

Vás, paní, poslechnu, jak nejlíp umím.
Tak se to sluší. Správná odpověď!
Zde v naší zemi jsme teď rovný s rovným.
Má paní, půjdeme. Svým souhlasem
i mírností mi Hamlet zahřál srdce.
To oslavíme. Každý přípitek
dnes večer doprovodí salva z děl.
Kdykoli zvednu pohár, musí hřmít
v odpověď kanonáda z nebe! - Jdem.

Fanfára. Odejdou všichni mimo HAMLETA

HAMLET

Proč jenom toto poskvrněné tělo
nemůže roztát, proměnit se v dech!
Proč je to proti božím zákonům
sám sebe odpravit! Ten zdejší svět
jako by neměl vůbec žádný smysl.
Připadá mi tak prázdný, pustý, mdlý.
Fuj, samá špína. Kam se podívám,
vládne jen lež a sprostota. - Až tam
jsme dospěli. Dva měsíce je mrtev-
ne, ani dva! Tak velkolepý král-
tenhle mu sahá sotva do pasu-
a moji matku tolik miloval,
že se jí ani vítr nesměl prudce dotknout!
Mám na to vůbec myslet, Pane Bože!
Zdála se být tím nenasatnější,
čím víc ho všemi smysly hltala.
Tak na něm lpěla. Přesto za měsíc-
ne, nesmím na to myslet! Pouhý měsíc!
Tomu se tedy říká ženská křehkost!
Ty střevíce, jež měla na sobě,
když slepá slzami šla za rakví,
nebyly starší ani o měsíc-

můj Bože, zvěř se trápí žalem déle!-
a už se vdala znovu - za strýce,
za bratra mého otce! Ubožák-
ten se chce něčím rovnat mému otci?
To si pak troufám podobat se bohu.
A přece, za měsíc se za něj vdala-
dřív než jí vyschl pokrytecký pláč.
Tak zrůdný spěch. Víc drahot nadělá
i děvka, když má s někým spát! - To ne,
to dobře neskončí. Ty, srdce, křič,
protože moje ústa musí mlčet.

Vstoupí HORACIO, MARCELLUS a BERNARDO

Můj pane, dobrý večer.

HORACIO
HAMLET

Vítám vás. -

Jak, Horacio! Jste to přece vy!
Nebo už nevím sám, kdo vlastně jsem.
Ano, váš služebník.

HORACIO
HAMLET

Ne, ne! Můj přítel!

Stisknou si ruce
A co vás přivedlo až z Wittenbergu?-
Marcelle, dobrý večer.
Podává mu ruku

MARCELLUS
HAMLET

Výsosti!

Vítám vás.

Uklání se BERNARDOVI

Horacio, teď už vážně:
co vás sem přivedlo až z Wittenbergu?
Odvádí si HORACIA stranou
Má roztoulaná povaha, můj pane.
Kdyby to o vás řekl nepřítel-
ne, neměl by tu odvalu! A mně
už vůbec nemůžete namluvit,

HORACIO
HAMLET

že ve vás vězí tulák. Nesmysl.
Tak co, proč jste sem přijel? Pít a hýřit?
To vás tu naučíme jedna dvě.
HORACIO Vašemu otci na pohřeb, můj pane.
HAMLET Prosím tě, žádné žerty, člověče.
Mě matce na svatbu, to snad už spíš?
HORACIO Nu ano, svatba byla vzápětí.
HAMLET To šetřili! Z pohřební hostiny
nosili zbytky na svatební stůl.
Potkat se v nebi s tím, kdo se nám hnusil,
je asi zlé. Ten den byl pro mne horší.-
Můj otec : jako bych ho tady viděl - - -
Kde, kde, můj pane?
HORACIO V duchu - vidím ho-
HAMLET Když jsem ho tenkrát spatřil - to byl král!
HORACIO Takový člověk, velký ve všem všudy.
HAMLET Už jemu podobného nepotkám.
HORACIO Na dnešek v noci jsem ho viděl - snad -
snad to byl on-
HAMLET O kom to mluvíš, kdo!
HORACIO Váš otec, král, můj pane.
HAMLET Král, můj otec!
HORACIO Na chvílku ztište údiv, výsosti,
a vyslechněte, co vám tu chci říct.
Ti pánové má slova dosvědčí.
Bylo to jako zázrak-
Obrací se k MARCELLOVI a BERNARDOVI
HAMLET Bože! - Mluvte!
HORACIO Pánové Marcellus a Bernardo
konali spolu po dvě noci hlídku.
A vždycky v pustém tichu půlnoci
objevil se jim přízrak. Podobou
to byl váš otec. Od hlavy až k patám

byl oděn v brnění jak do boje.
Třikrát tam velebně a zvolna prošel
před jejich zděšenýma očima.
A byl tak blízko - paži napřáhnout,
byli by na něj jistě dosáhli.
Ztuhla v nich krev a stáli jako němí.
Přišli mi tajně o tom povědět
a já šel třetí noci na stráž s nimi.
Stalo se znovu, co mi vyprávěli.
Přízrak se objevil.-Já přece vím,
jak vypadal váš otec! Byl to on,
podobou, krokem, vším.

HAMLET A kde to bylo?
MARCELLUS Nahoře na hradbách při naší stráži.
HAMLET Promluvil někdo na něj?
HORACIO Ano, já.
Odpověď ale nedal. Jen se zdálo,
že zvedá hlavu a chce něco říct-
když tu se ozval kohout. Zjevení
se polekaně od nás vzdálilo
a zmizelo nám s očí.
HAMLET To zní divně.
HORACIO Mluvíme pravdu, na mou čest, můj pane.
A hned jsme si pak uvědomili,
že máme povinnost vám o tom říct.
HAMLET Nu ano, ovšem. Ale hrozím se - - -
Dnes v noci, máte hlídku?
vŠICHNI Ano, máme.
HAMLET Říkáte ve zbroji?
vŠICHNI Byl v plné zbroji.
HAMLET Od hlavy k patám?
vŠICHNI Odshora až dolů.
HAMLET Do tváře jste mu tedy neviděli.

HORACIO Viděli, princi. Zvedl svoje hledí.
HAMLET A mračil se?
HORACIO Spíš to byl zármutek
než hněv.
HAMLET Byl v tváři bledý nebo zrudlý?
HORACIO Byl velmi bledý.
HAMLET Hleděl přímo na vás?
HORACIO Stále jen na nás.
HAMLET Proč jsem nebyl s vámi!
HORACIO Byl byste užasl.
HAMLET To ano, jistě.
Bylo ho vidět dlouho?
HORACIO Asi tak,
co byste zvolna napočítal sto.
MARCELLUS /
BERNARDO / To déle!
HORACIO Ne! Když já ho viděl, ne.
HAMLET Vousy měl šedé?
HORACIO Jako zaživa;
prokvetlé trochu stříbrem, ale černé.
HAMLET Budu dnes v noci držet hlídku s vámi.
Snad zase přijde.
HORACIO Ručím za to, přijde.
HAMLET A poznám-li v něm rysy svého otce,
oslovím jej, i kdyby ďábel sám
chtěl můj hlas umlčet!-Vás všechny prosím:
jestli jste nikomu nic neřekli,
pomlčte o tom přede všemi dál.
Ať se dnes v noci stane cokoli,
skryjte to v duších, nevyzraďte nic.
Odměním vaše přátelství! Teď sbohem.
A před půlnocí přijdu na hradby.
VŠICHNI Splníme vaše přání, výsosti.

HAMLET Jste přátelé : to umím oplatit!
HORACIO, MARCELLUS A BERNARDO
se ukloní a odejdou
Otcův duch - ve zbroji! V tom tuším zlo.
Kéž je už noc! Má duše, zatím klid.
Zlo nedokáže zrakům uniknout,
i když je skrývá nejtemnější kout.
Odejde

POKOJ V POLONIOVĚ DOMĚ

Vstoupí LAERTES a jeho sestra OFELIE

LAERTES Všechno mám na lodi, už odjíždím.
A sestřičko, ne abys zaspala,
až příště popluje loď do Francie-
musíš mi psát.

OFELIE To víš, že napíšeš.

LAERTES S tím Hamletem, s tím jeho namlouváním-
v mládí to takhle všichni dělají.
Vždyť víš, jak rychle vadne jarní květ.
Brzy se rozvil, brzy opadá;
lákavě voní, ale jenom chvílku.
Nic víc to není.

OFELIE Není, opravdu?

LAERTES Ne, není, věř. - Když člověk dospívá,
nabývá svalů, roste do výšky.
A uvnitř této mohutnící stavby
se čím dál rozhodněji ozývá
hlas rozumu a duše. - Ano, snad
je dosud bezelstný a chce tě mít
opravdu rád. Dej si však dobrý pozor.
Na jeho vůli nelze spoléhat.
Vždyť o něm rozhoduje jeho původ.
Je princ a nemůže si vybírat
na vlastní vrub tak jako ostatní.
Ne, jeho volba není svobodná.
Závisí na ní blaho naší země.
Musí se při výběru řídit tím,
co žádá stát. Což nepatří snad k těm,

kdo stojí v jeho čele? Říká ti,
že tě má rád. Nu prosím, věř si mu.
Může však splnit, co ti slibuje?
Jen a jen tenkrát, když to dovolí
nejvyšší hlavy v našem království.
Znáš jeho postavení u dvora;
a teď si uvědom ty následky,
kdybys mu důvěřivě naslouchala,
až bude zpívat tu svou písničku.
Dáš mu své srdce - začne naléhat
a ztratíš nakonec i nevinnost.
A kam se potom poděje tvá čest?
Ne, sestřičko, ne, moje Ofelie.
Musíš své city držet na uzdě
a vyhýbat se touhám na sto honů.
„Ta tam je cudnost nejhodnější dívky,
když odhalí svou krásu svitu luny.“
„Klepaře neumlčí ani ctnost.“
„Hmyz nejsnáz nahlodává jarní květy,
když jsou to ještě pouhá poupata,
a ráno, v lehké mlze mladých dní,
vždy lidem nejvíc hrozí nákaza.“
Varuj se úkladů, drž rozum v hrsti-
i bez svědce se mládí rádo spustí.
Umíš tak dobře radit, bratříčku-
zapišu si tvá slova do srdce.
Jen abys nebyl jako špatný kněz,
víš, ten, co káže o trnitě cestě,
přitom si vyhazuje z kopytka,
že by mu světák nestačil, a to,
co říká, je mu pro smích.

OFELIE

Vstoupí POLONIUS

LAERTES Neměj strach.-
 Už musím jít.- Jde otec, to jsem rád:
 Kdo dostal naráz dvoji požehnání,
Pokleká
 je na svých cestách dvojnásobně šťasten.
 POLONIUS Jsi ještě tady? Na loď, člověče.
 Vítr div plachty nestrhá a ty
 se takhle loudáš. Pojď sem, požehnám ti.
Klade LAERTOVI ruku na hlavu
 Zapiš si za uši, co ti teď řeknu.
 Neplýtvej slovy o tom, co si myslíš,
 a nejednej, dokud se nerozmyslíš.
 Buď nenucený, ale ne hned vlezlý.
 Přítele musíš napřed vyzkoušet,
 a ob stojí-li, drž ho na řetězu.
 Nesmíš se s každým jen tak zahodit-
 na drzé holobrádky nemáš čas.
 Když se ti nepovede vyhnout rvačce,
 ať propodruhé všem už zajde chuť.
 Vyslechni každého, sám mluv jen zřídka.
 Své názory si ponech pro sebe.
 A šaty, to je důležitá věc.
 Máš peněz dost, tak ať jsou parádní.
 Jenom se varuj nestřídmosti v módě-
 náš kabát, to je naše vizitka,
 a ve Francii zvlášť. Tam je to zvyk,
 že vznešení se strojí vznešeně.
 Dluhy jsou hřích a půjčovat je hloupost-
 kdo půjčí, ztratí přítele i půjčku.
 A půjčovat si? Zkáza hospodářství.
 Sám sobě nechtěj nikdy nalhávat
 a bude pro tebe už pouhá hračka
 nezalhat nikomu. - Už utíkej.

LAERTES Ať jsou ti moje slova posilou.
 POLONIUS Loučím se s vámi v pokoře a úctě.
 LAERTES Sluhové čekají. Běž, pospěš si.
vstává
 Má Ofelie, sbohem. Pamatuj
 na moje slova.
 OFELIE Zamkla jsem je v srdci
 a klíč máš jenom ty.
Objímají se
 LAERTES Měj se tu dobře.
Odejde
 POLONIUS O čem to s tebou mluvil, Ofelie?
 OFELIE O princí Hamletovi, o něčem,
 co se ho týká.
 POLONIUS Když jsme u toho-
 prý kudy chodí, tam tě vyhlíží,
 chce s tebou být co nejvíc sám a ty
 jen hoříš, abys mu to dopřála.
 Každý mě před tím varuje. Tak co,
 můžeš to popřít? Jestli je to pravda,
 nechápeš, co je čest, a neumíš
 se řádně chovat jako moje dcera.
 Co je to mezi vámi - s pravdou ven!
 OFELIE V poslední době se mi často vyznal,
 že mě má rád.
 POLONIUS Že co? Že tě má rád?
 Ty nedochůdče! Nevíš, jaký čert
 v tom vězí? Dokonce mu věříš, ne?
 OFELIE Opravdu nevím, co si o tom myslit.
 POLONIUS Tak ti to povím já: jsi hloupé mrně,
 když naletíš na první vyznání.
 A tady máš hned druhé, ode mne:
 Já se ti z duše vyznám, že mám strach,

OFELIE
POLONIUS
OFELIE
POLONIUS

abych tě neměl v dvojím vydání.
Vždy mluvil o své lásce velmi mravně.
To známe, mravně říkat nemravnosti.
A přísahal, že mluví jenom pravdu.
Samého Boha volal za svědka.
Věšel ti hejly na nos! Víím to sám,
jak vřele umí muži přísahat,
když je to začne svědit. Nemysli,
že je to pravý plamen, tyhle sliby.
Jsou to jen prskavky a zhasnou dřív,
než vůbec zahořely. Už se být
hned ode dneška zdrženlivější.
Už nesmíš pro nic za nic přiběhnout,
jak tě jen někdo k sobě zavolá.
A pokud jde o prince Hamleta,
dívej se na něj jako na mladíka,
který si může dovolit i to,
co tobě lidé nikdy neodpustí.
Těm slibům nevěř. Lákají tě blíž,
aby sis taky přisadila do hry-
a sehrají to s tebou falešně.
Tváří se nevinně : a jejich cíl?
Dohnat tě k hříchu. Teď to všechno víš.
A nepřej si mě, jestli uslyším,
že ke své hanbě marníš spousty času
nějakým semhle tamhle s Hamletem.
Tak si to pamatuj a jdi teď po svých.
Poslechnu, otče.
Odejdou

OFELIE

] I [

Čtvrtý obraz

BAŠTA NA HRADBÁCH

HAMLET, HORACIO A MARCELLUS přicházejí z věže

HAMLET Ten mráz tu proniká až do kostí.
HORACIO Důkladná zima. Štípe to a pálí.
HAMLET Kolik je hodin?
HORACIO Brzy bude dvanáct.
MARCELLUS Už tlouklo.
HORACIO Neslyšel jsem. - To už brzy
nadejde chvíle, kdy duch přichází.

Fanfára a výstřely z houfnic

HAMLET Výsosti, co má tohle znamenat?
Král hoduje a sezval k tomu dvůr.
Tancují, nahýbají si a řvou.
Při každém jeho doušku rýnského
zavřeští trumpety a zahřmí bubny-
dokázal přece velké hrdinství.
A to je zdejší zvyk?

HORACIO
HAMLET

Je, bohužel.
Patřím sem rodem, vychovali mě tu,
a přece vím: kdo zapře tenhle zvyk,
uctí jej líp než ten, kdo se ho drží.
Hýřením, zpustlou nevázaností,
získali jsme si v cizích zemích pověst,
že chlást je jediné, co umíme.
Řeč o nás jsou jen sprosté nadávky.
A opravdu, i když snad dokážem
vykonávat činy plné hrdinství,
tou nectností jim berem všechn lesk.

Tak tomu bývá s lidmi. Někteří mají jen velmi nepatrnou vadu – snad za ni nemohou, je vrozená (vždyť povahu si sami nevolíme). Jiní se stali obětí svých sklonů – rozum je nedokáže ovládnout. V některých přebujely zlozvyky a chovají se proto přemrštěně. Třebaže nad to mají plno ctností opravdu ryzích, skoro nadlidských, lpí na nich skvrna toho nedostatku, byť je jen jediný a zaviněn samotnou přírodou či osudem. Jediný kaz je jejich prokletí. Tak zrnko špíny zostudí i to, co bylo vznešené.

Objeví se DUCH

HORACIO
HAMLET

Už přichází!
Chraňte nás, andělé, stůj při nás, Bože!
Přišel jsi z nebe? Poslal tě sám ďábel?
Je tvůj dech rajscky čistý nebo chrlíš
pekelný žár? Máš dobré úmysly?
Jsi zlý? Tak nebo tak, tvá podoba
mě vyzývá, abych tě oslovil!
Odpověz mi! Má neznalost mě mučí.
Proč se tvé tělo, očištěné smrtí,
vytrhlo z rubáše? A proč tvůj hrob
otevřel mramorové čelisti,
abys moh zpátky na svět? Zemřel jsi,
a přece v plné zbroji přicházíš
vrhat stín hrůzy do měsíčních nocí.
My, hříčky přírody, se děsíme -

tváří v tvář tobě je náš rozum v koncích.
Proč přicházíš? Co máme vykonat?

DUCH *kývá*

HORACIO Teď na vás kývá, máte za ním jít.
Jako by toužil říci jenom vám
své tajemství.

MARCELLUS Tak vlídně vybízí!
Chce si vás odvézt na odlehlé místo-
nesmíte jít!

HORACIO Ne! Nenechte se zlákat.
HAMLET Když nechce mluvit tady, musím za ním.
HORACIO Ne, nechoďte tam!

HAMLET Oč bych se měl bát?
Snad o život? Ten stojí za obavy!
A duše? Co se může duši stát?
Je stejně nesmrtelná jako on.
Vyzývá mě, že mám jít za ním - půjdu!
HORACIO Vyláká vás až dolů do moře-
povede vás na vrchol útesu,
který se zvedá kolmo nad vlnami.
Změní si hrůzně tvář a zděsí vás,
že propadnete šílenství! Co pak?
Už pouhý pohled z toho útesu
tam dolů do řvoucího příboje
i bez příznaků budí zděšení.

HAMLET Vybízí mě. Jdi, půjdu za tebou!
MARCELLUS Ne, nedovolím vám.

HAMLET Ty ruce pryč!
HORACIO Dejte si říci - - -

HAMLET Volá mě můj osud:
vře ve mně krev, až tepny pukají.
Lev není silnější, než jsem teď já.

Stále mě vyzývá. Ty ruce pryč!

Vytrhne se jim, tasí meč

Kdo mě chce držet, toho změním v přízrak!
Už dost!-Jdi, veď mě. Půjdu za tebou.

DUCH *zmizí v jedné z věží,*

HAMLET *jde za ním*

HORACIO
MARCELLUS
HORACIO
MARCELLUS
HORACIO
MARCELLUS

Tak ho to vzrušilo, je bez sebe!
Ne, neposlechnem! Musíme jít za ním.
Jdem za ním, ano. Čím to všechno skončí?
Páchne to v naší zemi hnilobou.
Nebe se postará-
Snad, ale za ním!

Odejdou také

] I [

Pátý obraz

OTEVŘENÁ PROSTORA NA ÚPATÍ HRADNÍ ZDI

Otevřou se dveře ve zdi; vyjde DUCH a za ním

HAMLET *držící před sebou jílec taseného meče jako kříž*

HAMLET

Kam mě chceš vést? Dál nejdu ani o krok.

DUCH

obrací se

Naslouchej.

HAMLET

Slyším.

DUCH

Brzy musím zpět,
tam kde mě mučí sirné plameny - - -
Ubohý duchu!

HAMLET

DUCH

Nelituj mě, spíš
vyslechni moje vyprávění.

HAMLET

Mluv!

DUCH

Až uslyšíš, co řeknu, pomsti mě.

HAMLET

Jak - pomstít? A kdo jsi?

DUCH

Duch tvého otce.

Musím teď na čas v nocích obcházet;
ve dne se mučím hlady v plamenech.
To potrvá, než oheň očistí
mou duši tak, že zmizí světské hříchy.
Kdybych směl vypravovat o tajnostech
své věznice, můj příběh by tě zdrtil
i nejslabším svým slovem, zmrazil by
tvou krev, tvé oči by se vytrhly
ven z důlků, husté rozčuchané vlasy
by se ti zvedly jako bodliny
na hřbetě zuřícího dikobraza.
Ale z těch výčtů o tom, co je věčnost,

živí nic nesmí znát.-Teď naslouchej!
Jestli jsi otce miloval - - -

HAMLET

Můj Bože!

DUCH

Pomsti ho za hnusnou a podlou vraždu.

HAMLET

Za vraždu?

DUCH

Ano, za strašlivou vraždu,
tak neslýchaně špinavou a sprostou.
Řekni mi všechno! Chci být rychlejší
než křídla touhy nebo vroucných přání
a pomstu splnit.

HAMLET

DUCH

Rozumíš mi dobře.
Vždyť kdybys mými slovy neprocit,
svou mdlou leností bys překonal
i plevel v bahně Léthé. - Poslouchej!
Všude se říká, že mě uštkl had
při spánku v zahradě. A to je lež!
Kdo tohle rozhlásil, ten oklamal
mou zem! Jen tobě povím celou pravdu:
had, který k smrti uštkl tvého otce,
teď kraluje.

HAMLET

Má předvídavá duše!

Můj strýc?

DUCH

Ten vrah a zloděj, ano, on.
Má důvtipu až dost a vyniká
uměním zrazovat. Ach, trapný důvtip
a hnusné umění, když dokázal
svést moji ženu k oplzlému hříchu!
Zdála se vždy tak ctnostná! - Hamlete,
jak vůbec k této zradě mohlo dojít?
Miloval jsem ji věrně, jak mi kázal
svatební slib. A ona byla schopna
za mými zády lehat s bídákem,
tak ubohoučkým, když jej srovnáš se mnou.

Pravá ctnost nikdy nepodlehne hříchu,
byť se jí dvoří v nejzbožnější masce.
Ale když chlípnost provdáš za anděla,
brzy má dost i božské postele
a odejde si hledat štěstí na hnůj.
Musím se ztišit; cítím už dech jitra.
Povím vše krátce. Spal jsem na zahradě,
jak bývalo mým odpoledním zvykem.
Tvůj strýc tam číhal na příhodnou chvíli
a připlížil se s jedem v lahvičce.
Nalil mi do ucha tu strašnou směs,
ničivě nepřátelskou lidské krvi,
směs, jež se rozběhne jak rtuť
do uliček a koutů v celém těle
a zdravá krev se okamžitě sráží,
jako když kápneš octa do mléka.
Tak se to stalo mně. A vzápětí
se moje hladká kůže změnila
v jedinou mapu strašné vyrážky;
ne, ani Lazar nevypadal hůř.
Tak mě můj bratr v spánku okradl
o život, království i královnu.
Žil jsem v té době světsky, v samém hříchu.
Už nebyl čas na svátost zpovědi
a rozhřešení. Moje účty s nebem
zůstaly otevřeny - mnoho skvrn!
Tak je to se mnou. Hrůza, stokrát hrůza!
Jestli jsi schopen citu, nedopusť,
aby se nízká neřest zahrázila
do královského lože naší země!
Až budeš připravovat pomstu, dbej,
ať tvoje duše nepropadne bludům.
A nesmíš osnovat nic proti matce.

Ponech ji Bohu. Trny svědomí
ji dostatečně zmučí. - Musím jít.
Studené jiskry světlušek už blednou
a to je důkaz, že se blíží den.
Buď sbohem! Sbohem! Sbohem! Mysli na mne.

DUCH zmizí do země

HAMLET padne v rozrušení na kolena

HAMLET

Andělské sbory v nebi! Země! A co ještě?
Mám přidat peklo? Ne! - Buď pevné, srdce!
Mé šlachy, zvedněte mě - na slabost
teď není čas!

Vstává

Zda na něj budu myslet?

Ubohý duchu, navždy, pokud paměť
zůstane ve zmatcích mé hlavy živá!
Zápisník paměti teď očistím
od všeho harampádí vzpomínek,
od knižních průpovědek, od dojmů,
které tam nakupila mladá léta.
A ve svazcích i knihách mého mozku
zůstane vepsán jen a jen tvůj příkaz-
níkdy nic jiného, to přísahám!

Ty ničitelko!

Ty darebáku - usměvavý lumpe!

Honem si musím zapsat:

Píše

Jde to smát se,
pořád se usmívat, být přítom lump-
tady v tom našem Dánsku to jde jistě.
Tak strýčku, už vás mám! - Teď vím, jak zní
mé heslo: „Sbohem, sbohem, mysli na mne.“

*Pokleká a klade ruku na jílec meče
A při něm přísahám.
Modlí se*

*Z hradu přicházejí
HORACIO a MARCELLUS
a volají do tmy*

Můj pane!
Princi!
Bůh mu pomáhej.

*stranou
Kéž pomůže.
Vstává*

HORACIO
MARCELLUS
HORACIO
HAMLET

MARCELLUS
HAMLET

Kde jste! Kde jste, můj princí!
Kde jste, kde jste, mí ptáčky, poleťte!

Oba spatří HAMLETA

MARCELLUS
HORACIO
HAMLET
HORACIO
HAMLET
HORACIO

Co je, můj drahý princí?
Co se stalo?
Hotový zázrak.
Povězte nám víc!
Ne, vy to prozradíte.
Přísahám,

MARCELLUS
HAMLET

že ne!
Já taky neprozradím nic.
Měl vůbec někdo o tom tušení-
budete ale mlčet?

HORACIO
MARCELLUS
HAMLET

Slibujeme.
Prý tady v Dánsku nepotkáte lumpa,
který by nebyl vyložený lotr.
To zrovna nemusel vstát z hrobu duch,
aby nám tohle řekl.

HAMLET To je pravda,
úplná pravda. Když to tedy víme,
myslím si, že je radno rozloučit se
a jít si každý po svých, co říkáte?
Každý má přece svoje - práci, zábavu.
A co se týká mne - já se jdu modlit.

HORACIO Mluvíte páté přes deváté, princí.
HAMLET Je mi tak líto, že vás urážím.
Opravdu líto.

HORACIO Nejde o urážku-
HAMLET k HORACIOVI
Jak to, že ne! Při svatém Patrikovi!
Došlo tu k urážce, a důkladné.
Ten duch je čestný, to vám mohu říct.
Co spolu máme? Tuhle zvědavost
teď pokud možno ztište.-
K oběma

Jste-li však
přátelé, spolužáci, vojáci,
splňte mi skromné přání.

HORACIO Jaké? Mluvte.
HAMLET Nikomu nikdy ani slovo o tom,
co jste tu viděli!

HORACIO Ne, neřekneme.
MARCELLUS / Ale teď přísahajte!
HAMLET Věřte mi,
HORACIO nic neřeknu.

MARCELLUS Já taky ne, můj princí.
HAMLET *tasí*
Zde na můj meč!

MARCELLUS Vždyť jsme už přísahali.
HAMLET Jen pěkně tady, tady na můj meč!

DUCH *zdola*
Přísahajte.

HAMLET Jsi tam, můj přítelíčku? Výborně!-
I sklepník vám to říká, slyšíte.

HORACIO Jakými slovy máme přísahat?
HAMLET Že neřeknete, co jste viděli-
to přísahajte tady na můj meč.
Kladou ruce na jílec

DUCH *zdola*
Přísahajte.

HAMLET Hic et ubique? Půjdem tedy blíž.
Položte ruku na meč, pánové,
a slibte mi tu svatou přísahou,
že neřeknete, co jste slyšeli.
Při jeho meči přísahajte.

DUCH Jak ty se umíš rychle vrtat, krtku,
HAMLET no ne, ty permoníku! - Ještě dál.
Opět mlčky přísahají

HORACIO Nad tímhle zůstává můj rozum stát.
HAMLET Aspoň to v klidu tím líp promyslí.
Vědě se ani nezdá, Horacio,
co všechno zem a nebe skrývají.
Pojďte sem oba blíž; od této chvíle
budu se asi chovat podivně.
Možná, že budu taky donucen
tvářit se občas jako potrhlý.
Až mě tak uvidíte, prosím vás,
vynechte různé potrásání hlavou,
vědoucné posunky a řeči jako:
„Už je to tu. To byste koukali,
jen to smět říct. My ale nemůžem,“
a vůbec dvojsmysly a nápovědi,
z kterých by poznali, že něco víte.

DUCH

Tady mi ještě jednou přísahajte,
že se tím nikdy neproviníte!
A v těžkých chvílích pomáhej vám Bůh!

zdola

Přísahajte.

HAMLET

Buď tiše, ztiš se, pobouřený duchu.

Přísahají potřetí

Jak vás mám rád, to víte, pánové,
a pokud vůbec chudák jako Hamlet
může co dát na znamení své lásky,
jistě to dá.-Teď půjdem spolu dovnitř.

A pamatujte, jazyk za zuby!

Doba se pomátla. Pekelný trest

že k nápravě ji zrovna já mám vést!

Pojďme teď společně.

Vstupují do hradu

Uplyne několik týdnů

] III [

První obraz

POKOJ V POLONIOVĚ DOMĚ

POLONIUS a REYNALDO

POLONIUS Tady jsou peníze a dopisy.
Dej mu to, Reynaldo.

REYNALDO Můj pane, dám.

POLONIUS A dokaž taky, že jsi chytrá hlava;
než k němu půjdeš, ať se všude vyzptáš,
jak se tam vůbec chová.

REYNALDO To jsem chtěl.

POLONIUS Káp jsi mi do noty!-A ptej se nejdřív
po našich krajanech: co je kdo zač,
kde a jak bydlí, co v Paříži dělá,
s kým se tam stýká, kolik utrácí.
Až z nich tak pomaloučku vytáhneš,
že mého syna znají, už je nepuť
a opatrně začni s podrobnostmi.
Tvař se, že trochu víš, o koho jde:
„Znám jeho otce, dva tři přátele
a trochu znám i jej -“ Už rozumíš?
Nu ovšem, pane.

REYNALDO

POLONIUS

„Trochu znám i jej -“
A hned pak řekni: „Jestli je to on,
tak ten to umí roztočit, no ne?“
A vymysli si na něj, co sám chceš,
jen pozor, abys ho tím nezostudil.
Připiš mu všechny rozmařilé kousky,
kterých je přece v mládí vždycky dost,
zvláště když má volnou uzdu.

REYNALDO Například,
že hraje o peníze?

POLONIUS Třeba taky,
nebo že pije, kleje, rád se rve,
že je ras na děvky - i to si dovol.
REYNALDO Tím bych ho přece ostouzel, můj pane.
POLONIUS Proč? Jen to musíš pěkně zaokrouhlit-
ne abys ho tam rovnou pomlouval,
ža za děvkami chodí veřejně,
to ne! Mluv o těch neslušnostech jemně-
že ho k nim svedla volnost, že to jsou
výstřelky mladé rozpálené hlavy;
má zkrátka ještě nezkrácenou krev
a ta je vždycky taková.

REYNALDO Můj pane - - -
POLONIUS Proč zrovna tohle jim máš povídat?
REYNALDO To bych rád věděl, ano.
POLONIUS Tak dej pozor.
Tím zaručeně vyzvíš, co chceš vědět.
Povíš jim, jaké skvrny má můj syn -
ne větší, než se najdou na zboží,
když vyšlo z dílny, rozumíš. A co
se stane dál? Ten, s kým tam budeš mluvit,
jestli kdy viděl toho mladíka,
jak hřeší tím, co jsi mu vyličil,
přisedne blíž a začne: „Mladý muži,
„Můj milý pane,“ nebo „Příteli“,
nu prostě podle toho, co je zač
a jak se to tam říká - - -

REYNALDO Rozumím.
POLONIUS A pak se - pak si - co jsem to jen chtěl?
Propána, něco jsem chtěl povídat.
Kde jsem to přestal?

REYNALDO „Přisedne si blíž
a řekne: „Mladý muži“, „Příteli“ - - -“

POLONIUS „Přisedne blíž“ - ach tak - no určitě!
A začne: „Toho pána dobře znám,
a zrovna včera nebo kdy to bylo,
seděl tam dlouho do noci a hrál.
Onehdy přišel z flámu, hanba mluvit!
Při rvačce v podloubí? Tam taky byl.
A tuhle spěchal k domu útěchy -“
rozuměj: k nevěstinci - a tak dále.
Teď už mě chápeš? Píchněš do nich lží
a vysypou ti pravdu. My to známe,
my mocní, kterým bylo dáno shůry,
jak chytračením, úskoky a lstí
dosáhnout svého cíle oklikou.
Rozprostři síť, jak ti tady radím,
a synáček se chytí. Rozumíš?
Ano, můj pane.
Vyříd' to tam dobře.
Vyřídím, pane.
Sám si taky všimni,
čím se tam nejvíc baví.
Všimnu, pane.
A nech ho, ať ti ukáže, co umí!
Nechám ho - - -
Odejde
Tak už jdi a šťastnou cestu!

Vstoupí vzrušená OFELIE
Co se to s tebou děje, Ofelie!
Mě to tak poděsilo!
Bože, co?
Šila jsem v pokoji a najednou

vešel princ Hamlet, celý v nepořádku.
Na hlavě neměl nic, a punčochy-
tak špinavé - mu padaly až dolů.
Byl bledý jako stěna. V kolenou
se hrozně chvěl. A měl tak strašný výraz,
jako by ho sem peklo poslalo
povědět nám, co je to prokletí.
Zbláznil se z lásky k tobě?

POLONIUS

OFELIE

Nevím, otče,
ale mám strach, že je to tak.

POLONIUS

OFELIE

Co říkal?
Chytil mě v zápěstí a pevně svíral,
pak trochu odstoupil, na délku paže,
a s druhou rukou takhle u čela
začal mi dopodrobna zkoumat tvář,
jako by mě chtěl kreslit. Tak tam stál
dost dlouho. Zatřásl mi jemně paží,
pak třikrát takhle zvolna kývl hlavou
a vzdychl si tak hrozně zhluboka,
až jsem se lekla, že se celý zhroučí
a u nohou mi zemře. Pustil mě
a s hlavou obrácenou přes rameno
pomalu tápal, jako chodí slepí,
blíž ke dveřím. A když z nich vycházel,
pořád se ještě díval zpátky na mne.

POLONIUS

Jdeme! Pojď se mnou, vyhledáme krále.
To známe, takhle třeští jenom láska.
V kom zahořela, toho zahubí.
A ze všech vášní, co jich lidé mají,
nenutí žádná k činům zoufalství
tak často jako tahle. Mrzí mě - - -
v posledních dnech, nebylas na něj zlá?
Ne, jen jsem podle vašich příkazů

OFELIE

vracela všechny jeho dopisy
a odmítala schůzky.

POLONIUS

Proto blázní!

Hm, mrzí mě, že jsem líp nepoznal,
co to v něm vězí. Ale já se bál,
že si jen pohrává a chce tě zničit.
Strach! K čertu s ním. Už je to tak, že stáří
přehání samým: počkej, pomalu,
a mláďatům zas chybí rozvaha.
Pojď, jdeme ke králi. To musí vědět!
Nevzejde tolik hněvu z vyzrazení,
jako by vzešlo žalu z utajení!
Pojď!

Odejdou

AUDIENČNÍ SÍŇ NA HRADĚ

*V pozadí sloupoví se záclonami**vlevo i vpravo od vstupu a dveří do zadních prostor**Fanfáry. Vstupují KRÁL a KRÁLOVNA, za nimi**ROSENCRANTZ, GUILDENSTERN a dvořané*

KRÁL Vítám vás, Rosencrantzi! Guildensterne!
Říkám už dávno: kdy je opět spatřím!
Ale teď potřebuji vaše služby,
proto ten rychlý vzkaz. Už jistě víte
o princi Hamletovi, jak se změnil;
je po těle i duchu k nepoznání.
Zemřel mu otec, ovšem, co však dál?
Ne, nechápu, v čem vězí příčina,
že se sám sobě takhle odcizil.
Vy jste s ním prožívali mladé dny,
víte, co dělal, jaké míval zvyky.
Proto vás prosím, zůstaňte tu na čas
a zkuste prince zlákat k zábavě.
Dá vám to příležitost vyzvědět,
v čem vězí důvod jeho trápení -
hledte jí využít. Když chceme léčit,
musíme znát, čím nemoc začala.

KRÁLOVNA Pánové, často o vás hovořil
a jistě nemá v světě nikoho,
na kom by více lpěl. A tak vás žádám,
prokažte nám tu velkou laskavost
a buďte na čas hosty u dvora.
Za posílení našich nadějí

čeká vás vděčnost, jakou jenom král
vám může projevit.

ROSENCRANTZ Vždyt by se spíš
od vašich veličenstev slušelo
dávat nám rozkazy než získávat
nás prosbami.

GUILDENSTERN Jsme připraveni sloužit.
Klademe k nohám vašich výsostí
všechnu svou příčinlivou ochotu.
Jen přikazujte!

KRÁL Dík, Rosencrantzi, i vám Guildensterne.
KRÁLOVNA Dík, Guildensterne, i vám Rosencrantzi.
Oba vás prosím, abyste hned teď
šli za mým synem, který se tak změnil.
Odvedte tyto pány k Hamletovi.

GUILDENSTERN Pomož nám Bůh, ať naše přítomnost
je princi příjemná i prospěšná.
KRÁLOVNA Dej Bůh!

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN
se klaní a odejdou
Vstupuje POLONIUS
a mluví stranou s KRÁLEM

POLONIUS Už přišli z Norska naši vyslanci.
A pořídili dobře výsosti.

KRÁL Ty umíš nosit jenom dobré zprávy.
POLONIUS Umím to vidět? Mnou si buďte jist.
Dbám o povinnost jako o duši -
půl dávám Bohu a půl vám, můj pane.
A jestli je můj důvtip ještě schopen
uhodit hřebík na hlavičku tak,
jako to uměl dřív, už vím, proč se
princ Hamlet zbláznil.

KRÁL Rychle, povídej!
To přece toužím vědět především.
POLONIUS Napřed si dejte předvést vyslance-
pak přijde zákusek, má novinka.
KRÁL Prokaž jim čest a uveď je ty sám.

POLONIUS *odejde*

KRÁLOVNA Říká mi, Gertrudo, že objevil,
proč je náš syn tak hrozně rozvrácen.
Vím hlavní důvod: že mu zemřel otec
a my se potom uspěchaně vzali.
KRÁL Nu, posvítím si na něj.

Vrací se POLONIUS

s VALTEMANDEM *a* CORNELIEM

VALTEMAND Vítám vás.
Jaké máš zprávy od norského krále,
příteli Valtemande?
Posílá
pozdravy a přání všeho blaha.
Klaní se
Hned jak jsem k němu přišli, rozkázal
ukončit rázem verbování vojsk,
o nichž si myslel, že je synovec
povede proti Polsku. Vyšetřil si,
že měla táhnout proti vám, můj pane.
Pln hněvu na to, jak byl podveden
jen proto, že je nemocen a starý,
dal Fortinbrase zatknout. Ten pak sám
vyslechl z králových úst přísnou důtku
a slíbil mu, že nikdy nepozvedne
zbraň proti zemím vaší výsosti.
Norského krále ten slib potěšil:

hned zvýšil synovcovi roční důchod
na šestkrát deset tisíc dukátů
a pověřil jej vést ty oddily,
jež zverboval, do boje proti Polsku.
A vás, můj pane, žádá o svolení,
aby ta vojska směla pochodovat
přes vaše území. Zde vypsal sám,
jaké vám na to chce dát záruky.

Odevzdává list

KRÁL

přijímá jej

To slyším rád. Na dopis odpovím
a všechno uvážím ve vhodný čas.
Dík za námahu. Odpočiňte si
a večer přijďte se mnou hodovat.

VALTEMAND *a* CORNELIUS

se klaní a odejdou

POLONIUS

Tak tuhle věc už máme pod střechou.-
Můj pane a má paní, kdybych říkal,
co má být majestát, co povinnost,
proč den je den a noc je noc a čas
je čas, jen bych tím mařil den i čas.
Protože vtip má jádro v stručnosti
a rozvláčnost je nezáživná slupka,
promluvím stručně: váš syn Hamlet blázní.
Povídám pravdu, protože být blázen,
to je to samé jako bláznit, ne?
Nu, nechme to.

KRÁLOVNA

POLONIUS

Dost řečnění a k věci.

Má paní, řečním? Ne. Fakt, je to fakt,
že blázní. Smutný fakt, že je to fakt.
Nepěkný obrat, to se ví. A proč
by měl být pěkný? Nemíním tu řečnit!

Tak se nám zbláznil, řekněme. Co teď?
Musíme najít důvod toho konce,
nebo spíš důvod počátku - což byl
kdy konec, který někde nezačal?
A co nás čeká - máme před sebou!
Jenom se podívejte.
Vytahuje z doubletu listy
Má dcera - mám ji, tak je má, či ne?-
ví, co se patří, a je poslušná.
Proto mi dala tohle. Sudte sami!
Čte

„Božské, nekonečně krásné Ofelii, bohyni mojí duše“ - to je mi výraz, hrozný, nemožný výraz: „nekonečně krásné“, ale poslouvejte dál: *Čte* „Ať na svých zářivě bílých ňadrech“ a tak dále.

KRÁLOVNA
POLONIUS

To jí psal Hamlet?
Chvilku strpení,
má paní. Všechno vám tu vypovím.
Čte
„Nevěř slunci jeho plamen,
nevěř záři jasným hvězdám,
nevěř pravdě, ta tě zklame,
věř jen mně, že se tě nevzdám.“

Drahá Ofelie, verše mi nejdou od ruky, nedokáži své stesky uvést do rýmů, ale uvěř mi, že tě nesmírně, neko/nečně miluji. Sbohem. Má opravdová láska, navždy tvůj - dokud bude mít duši v těle-Hamlet.“

Má dcera mi to poslušně hned dala.
To není všechno! Pověděla mi,
kdy, kde a jak jí Hamlet vyznal lásku.
Jak přijala to jeho vyznání?
Co si to o mně myslíte, můj pane!
KRÁL
POLONIUS
KRÁL

Že stojíš při mně jako čestný muž.

POLONIUS

Rád vám to dokáži. Co kdybych byl oheň té lásky vyslídil už dřív,
než se mi Ofelie svěřila -
a já ho doopravdy vyslídil!
Co byste tomu v tom případě řek
vy sám - i vy, má paní - kdybych byl
té lásce začal dělat tajemníka -
kdybych ji zapsal, strčil do zásuvky,
námitky svého srdce umlčel
a pak už jenom koukal, co se děje.
Co byste asi říkal?-Ale ne!
Já si hned pozval dceru na slovíčko.
„Princ Hamlet“, povídám „je z vyšších sfér.
Na toho si nech zajít chuť.“ A řek
jsem jí, že nesmí od něho brát dary.
Schůzkám je konec, vzkazům zrovna tak.
Dcera si vzala moje slova k srdci.
A on? Když takhle dostal od ní košem-
povím to krátce - napřed zesmutněl,
pak přestal jíst a spát, tím zeslábl,
ke všemu otupěl a nakonec
nás všechny zarmoutil svým šílenstvím.
Co tomu říkáte?

KRÁL
KRÁLOVNA
POLONIUS

Snad je to pravda.

Račte mi říci: stalo se vám někdy,
že já o něčem tvrdil: je to tak,
a nebylo to tak?

KRÁL
POLONIUS

Co já vím, ne.

Nemám-li pravdu, nechci ani tohle!
Ukazuje si na hlavu a ramena
Stačí mi vidět, jak co vypadá,
a vytáhnu vám pravdu na světlo
i z útrob země!

Nepořádně oblečený HAMLET, čtoucí v knize, vstupuje dveřmi v pozadí do předsálí odděleného sloupovím; slyší ze síně hlasy a nepozorován zastavuje se na chvíli za závěsem

KRÁL Jak se dovím víc?
POLONIUS Prochodí někdy celé hodiny tady v tom sloupoví.
KRÁLOVNA Víím o tom, ano.
POLONIUS Až zase přijde, pustím k němu dceru. My dva se ukryjeme za závěs a poslechnem si je. Když není v tom až po uši a neblázní-li z toho, dejte mi chalupu a žebříňák; už nesmím sloužit státu.
KRÁL Zkusíme to.

HAMLET zahleděn do knihy přichází do popředí

KRÁLOVNA Jde sem, tak smutně. Čte si, ubožák.
POLONIUS Prosím vás, oba pryč! Dám se teď hned s ním do řeči. Už jděte - s prominutím.
KRÁL a KRÁLOVNA *odspěchají*
Jak se vám daří, milý princí?

HAMLET Díky Bohu, dobře.

POLONIUS Znáte mě princí?

HAMLET Výborně. Jste dohazovač.

POLONIUS Já, pane? To je omyl.

HAMLET Škoda, mohl jste být počestný člověk.

POLONIUS Počestný?

HAMLET Nu ano. Být v dnešním světě počestný, to znamená být jeden mezi desítkami tisíců.

POLONIUS To máte pravdu, pane.

HAMLET S ohledem na to, že slunce plodí červy v mršině, v tom masíčku tak hodném polibků... máte dceru?

POLONIUS Mám, princí.

HAMLET Ať nechodí na slunce. Já víím, je to příjemné počínání, ale mohla by si tak počínat příliš dlouho : až by počala. Pozor na to, příteli. *Opět čte*

POLONIUS *stranou*
Co to pořád má? Jen a jen o mé dceři. A při tom mě ze začátku nepoznal: že prý jsem dohazovač! Je to s ním moc a moc zlé. Já v mládí hrozně trpěl z lásky, skoro takhle... Začnu s ním znovu... Co to čtete, princí?

HAMLET Slova, slova, slova.

POLONIUS O co tam jde?

HAMLET Mezi kým a kým?

POLONIUS Myslím v tom, co čtete.

HAMLET *vrhá se k němu*, POLONIUS *ustupuje*
O pomluvy, pane. Ten darebák je hrozně sarkastický.

Představte si, říká, že starci mají šedivé brady, obličej samou vrásku, z očí jim prý teče hnis a smůla, strašně jim chybí důvtip a ke všemu jsou slabí v nohou. Jak se vám musím přiznat, ze všech sil tomu věřím, jsem o tom zcela přesvědčen, ale takhle to rovnou psát je nepěkné, protože i vy, pane, budete jednou mít zrovna tolik let co já... jestli co živ dokážete chodit pozpátku jako rak. *Opět čte*

POLONIUS *stranou*

Je, je to pomatené, a přece to má hlavu i patu. - Příliš čerstvého vzduchu vám nesvědčí, princí. Pojdte dovnitř.

HAMLET

Do hrobu.

POLONIUS *stranou*

To je opravdu dovnitř a čerstvý vzduch tam taky není. Jak pádně umí odpovídat. Šílenství mívá šťastné nápady, že by se zdravý rozum na ně nezmohl. Teď ho tu nechám a hned si rozmyslím, jak zařídit, aby se setkal s dcerou. - Vážený princí, dejte mi, prosím, dovolení odejít.

HAMLET

Nic bych vám ani nemohl dát s větší ochotou - mimo svůj život, mimo život, mimo život.

POLONIUS

Klaním se vám, můj pane. *Hluboce se klaní*

HAMLET

Je to nuda se starými blázný. *Znovu se vrací ke knize*
Vstoupí ROSENCRATZ a GUILDENSTERN

POLONIUS

Hledáte prince Hamleta? Je tady.

ROSENCRANTZ *k Polonioví*

Bůh s vámi, pane.

POLONIUS odejde

GUILDENSTERN

Čtihodný princí!

ROSENCRANTZ

Můj milovaný princí!

HAMLET *vzhlédne*

Drazí přátelé! Jak se ti vede, Guildensterne? A tobě, Rosencrantzi? Jak se vám oběma daří, milí chlapci?

Odkládá knihu

ROSENCRANTZ

Jako obyčejným dětem téhle země.

GUILDENSTERN

Šťěstí nám přeje tím, že nám nepřeje příliš. Šťěstěna si nás zrovna nepřipíchl na klobouček jako ozdabu.

HAMLET

Ale nejste ani její podešve?

ROSENCRANTZ

Ani to, můj pane.

HAMLET

Žijete si tedy někde kolem jejího pasu, nebo dokonce v klíně jejich přízní.

GUILDENSTERN

Opravdu, známe se s ní zblízka.

HAMLET

S jejími tajenými končinami? Vlastně ano, je to děvka. - Co je nového?

ROSENCRANTZ

Nic, pane. Snad jen, že svět je čím dál poctivější.

HAMLET

Tak to se blíží soudný den. Ale neříkáte pravdu. Zeptám se vás přímo: co jste si od šťastěny vysloužili, milí přátelé, že vás poslala sem do vězení?

GUILDENSTERN

Do vězení, princí?

HAMLET

Dánsko je vězení.

ROSENCRANTZ

To je tedy celý svět vězení.

HAMLET

A důkladné, samá kobka, klec a samovazba. Tady jste v jedné z nejhorších.

ROSENCRANTZ

Nám to tak nepřipadá, princí.

HAMLET

Pak to není vězení pro vás. Nic není špatné nebo dobré samo o sobě. Všem dává vlastnosti teprve naše myšlení. Pro mne je to vězení.

ROSENCRANTZ

To tedy způsobuje vaše ctižádost. Pro vaše myšlení je tu příliš těsno.

HAMLET

Propána, zavřen do skořápky po ořechu dokázal bych se cítit jako král nesmírných prostorů - kdybych neměl tak ohavné sny.

GUILDENSTERN

Právě ty sny jsou ctižádost. Vždyť sama podstata všech ctižádostivých je pouhý stín snu.

HAMLET

Sen je pouhý stín.

ROSENCRANTZ

Máte pravdu, a mně se zdá být ctižádost tak nicotná a prázdná, že je to pouhý stín stínu.

HAMLET

Pak jsou skuteční jen žebráci. A naši vladaři a vystrkovaní hrdinové jsou stíny chudáků. Půjdeme s tímhle ke dvoru? Já takhle debatovat nehodlám.

ROSENCRANTZ

GUILDENSTERN

Jak vy sám poroučíte.

HAMLET

To ne, mezi své sluhy bych vás počítal jen nerad. Upřím/ ně vám řeknu, slouží mi pod psa . . . Ale ve jménu starého přátelství: co v Elsinoru děláte?

ROSENCRANTZ

Navštívili jsem vás, princí, nic jiného.

HAMLET

Jsem chudák a stejně ubohé jsou moje díky, přesto vám děkuji - ale myslím si, přátelé, že je těch díky přece jen o zrnko víc, než vám patří. Neposlali pro vás? Sami jste na to přišli, z vlastní hlavy, že mě navštívíte? Tak sem s tím, upřímně, jak je to s vámi, povídejte.

GUILDENSTERN

Co máme povídat, princí?

HAMLET

Co chcete, jen aby to bylo k věci . . . Poslali pro vás, z očí vám kouká přiznání a váš smysl pro stud není dost poho/ tový, aby je zastřel. Král a královna pro vás poslali, vím to.

ROSENCRANTZ

Proč by posílali, princí?

HAMLET

To vy musíte říct mně! Při právech, jež mi dávají dny prožité s vámi, při shodě našeho věku, při závazcích naší vzájemné lásky dosud neporušené, při všem ještě vzác/ nějším, čím by vás zapřisahal lepší řečník, přiznejte po/ ctivě a bez příkras: poslali pro vás nebo ne?

ROSENCRANTZ *stranou ke* GUILDENSTERNOVI

Co řekneš?

HAMLET *stranou*

Už jsem vás chytil. *Hlasitě* Máte-li mě rádi, žádnou lež.

GUILDENSTERN

Poslali pro nás, princí.

HAMLET

Řeknu to sám, proč poslali. Aspoň se nemusíte přiznávat a neztratí se ani chlup z vašeho slibu králi a královně, že budete mlčet. V poslední době, opravdu nevím proč, opustil mě všechen smích a nechal jsem všech cvičení. Došlo to se mnou tak daleko, že mi celý pěkný svět připadá jako pustá výspa. Nádherný baldachýn vzduchu, skvělá obloha nad námi, majestátní krov posetý zlatými ohni, to všechno, říkám vám, připadá mi jako oblak hnusné, jedovaté páry. Člověk je výborný výtvar, rozum mu dává vznešenost, jeho schopnosti, rysy, pohyby mají nekonečnou rozmanitost, ve svých činech si umí podivu/hodně hledět cíle, chápavostí je blízký andělu a podobá se Bohu, zdobí svět, je vrcholem tvorstva, a přece, čím je pro mne tato kvintesence prachu? Člověk mi není potěš/ním -ne, ani žena, i když svými úsměvy chcete tvrdit opak.

ROSENCRANTZ

Nic takového mě ani nenapadlo, princi.

HAMLET

Proč jste se tedy smáli, když jsem řekl, že mě pohled na člověka netěší?

ROSENCRANTZ

Pomyslel jsem si, že v tom případě uvítáte asi prabídně společnost herců, které jsme předhlonili cestou. Jedou sem nabídnout vám služby.

HAMLET

Rád uvítám toho, který hraje krále - nezůstanu jeho veličenstvu dlužen, co mu patří. Rytíř dobrodruh se pochlubí svou dovedností s kordem a štítem, milovníkovy vzdechy se dočkají odměny, komika nikdo nepřeruší, dokud neskončí, šašek rozesměje ty, co mají tak jako tak smích na krajíčku, a dáma bude říkat svoje texty, jak jsou napsány - jinak by verše kulhaly. Která je to společnost?

ROSENCRANTZ

Právě ta, kterou jste vždycky rád viděl: činohra z města.

HAMLET

Proč cestují? Pro jejich pověst i pokladnu bylo přece lepší trvale hrát ve městě.

ROSENCRANTZ

Nedávné převraty patrně zavinily, že museli ven.

HAMLET

Váží si jich diváci ještě tolik jako tenkrát, když jsem byl ve městě? Mají velké návštěvy?

ROSENCRANTZ

Ne, to už ne.

HAMLET

Proč? Vyšli ze cviku?

ROSENCRANTZ

Ani ne; jejich výkony jsou pořád, jako byly. Jenže teď se usadila na jevištích taková nedorostlá verbež, umí to je/nom rvát a kvičet a hrozně jim lidi tleskají. To je teď v módě. A napadají obyčejná divadla (jak tomu říkají) s takovou vehemencí, že mnoho těch, kdo mají rapír u boku, bojí se per a nechtějí tam ani chodit.

HAMLET

Cože, jsou to děti? A kdo je vydržuje, kdo jim platí? Až jim hlásky přestanou pískat, nehodlají snad už hrát? Až dorostou a stanou se z nich obyčejní herci (a to se patrně stanou, když je neuživí něco lepšího), neřeknou si nako/nec, že jim autoři škodili, když je nutili křičet proti je/jich vlastní budoucnosti?

ROSENCRANTZ

Opravdu s tím už bylo na obou stranách povyku dost a dost a obecnost v tom nevidí žádnou nepravost, poštu/chovat je k sporům. Nějaký čas dokonce nikdo nedostal

ani vindru za námět ke hře, kde se básník a herec ne/ pouštěli kvůli téhle otázce do křížku.

HAMLET

Je to vůbec možné?

GUILDENSTERN

Hodně mozků na to vyplývalo síly.

HAMLET

A děti vyhrály?

ROSENCRANTZ

Ovšem, můj pane - zpodrážely nohy všem ostatním, i to/ mu divadlu se znamením Herkula.

HAMLET

Vlastně není takový obrat nic divného. Dokud byl živ/ můj otec, mnoho lidí se mému strýci pošklebovalo. A když je teď strýc králem, kupují všichni jeho podobiz/ ny, i ty nejmenší, za dvacet, čtyřicet, padesát i sto duká/ tů. K čertu, kdyby to učenost dokázala rozpoznat, našla by v tom něco nadpřirozeného.

Je slyšet fanfáry

GUILDENSTERN

Herci jsou tu.

HAMLET

Vítám vás v Elsinoru, pánové. *Klaní se* Podáváte mi ruce? Dobrá, uvítání je třeba provést jak se sluší obřadně. Pod/ voluji se vaší zvyklosti. *Podává jim ruku* Hercům se totiž musí člověk poklonit hodně okázale, a byl bych nerad, aby se zdálo, že je vítám srdečněji než vás. Buďte vítáni; ale můj strýček-otec a tetička-matka se mýlí.

GUILDENSTERN

V čem, drahý princí?

HAMLET

Blázním, jen když fouká od severoseverozápadu; ale při/ jižním větru vrabce od volavky rozeznám.

POLONIUS *vstoupí*

Zdravím vás, pánové.

HAMLET *stranou*

Slyšíte mě, Guildensterne, a vy taky, pojdte blíž - to vel/ ké nemluvně ještě nevyrostlo z plenek.

ROSENCRANTZ *stranou*

Snad do nich podruhé ve zdraví dorostlo, protože se říká, že starci jsou děti na dvakrát.

HAMLET *stranou*

Na místě vám prorokuji, že mi přišel povědět o hercích. *Hlasitě* Máte pravdu, pane, v pondělí ráno, ano, bylo to v pondělí ráno.

POLONIUS

Můj pane, mám pro vás novinku.

HAMLET

Můj pane, mám pro vás novinku... Když ve starém Ří/ mě hrával Roscius-

POLONIUS

Přijeli herci, výsosti.

HAMLET

Povídali, že mu hráli.

POLONIUS

Na mou čest.

HAMLET „Tu vjeli herci do bran, každý na oslu.“

POLONIUS

Nejlepší herci světa, ať jde o tragédii, komedii, hru his/ torickou, pastorální, pastorálně komickou, historicko- pastorální, tragicko-historickou, tragicko-komicko-his/ toricko-pastorální, ať jde o klasiku s jednotou místa a času nebo o volnou jevištní báseň. Senekův přísný řád je ne/ tísni, Plautova lehkovážnost je nevede do rozpaků... Jsou to vrcholy herectví.

HAMLET

Ó Jefto, israelský soudče, jaký jsi to měl poklad!

POLONIUS

Jaký měl poklad, princi?

HAMLET

Přece víte:

„Hezkou dceru, jedináčka,
a hrozně ji miloval.“

POLONIUS

Pořád o dceři.

HAMLET

Nemám snad pravdu, starý Jefto?

POLONIUS

Jestli mi říkáte Jefto, můj pane, tak já opravdu mám dce/ru a hrozně ji miluji.

HAMLET

Ne, tak to nezní.

POLONIUS

A jak to tedy zní?

HAMLET

Nevíte?

„Co Bůh si přál, to stalo se.“

a potom ještě:

„Jak stát se muselo . . .“

Další vám poví hned první sloka té koledy, protože po/ dívejte - ukrátili mi to, už jsou tady.

Vstupují čtyři nebo pět HERCŮ

Všechny vás vítám, pánové! To jsem rád, že tě zase vi/ dím, zdravím jen záříš. - Vítám vás, přátelé. Můj dávný příteli! Co jsem tě viděl naposled, nechal ses pěkně za/ růst - přišels mě do Dánska vylekat? - A co naše první dáma, naše hvězda! Panenko Maria, vždyť vy jste zase o podpatek blíží k nebi než posledně. Jen ať se vám ne/

zlomí hlásek, jako peníz, za který už nikdo nic nedá . . . Všechny vás vítám, pánové. Vrhne se na to jako fran/ couzští lovci, pustíme se do všeho, co je po ruce, hned si dáme monolog. *K prvnímu HERCI* Začni, dej nám okusit z toho, co umíš, nějakou pasáž plnou vášně.

PRVNÍ HEREC

Ale z čeho, princi?

HAMLET

Slyšel jsem tě kdysi něco přednášet, ale nikdy se to ne/ hrálo, a jestli se to hrálo, tak jen jednou. Ta hra se nelí/ bila davům, byla to perla sviním. Ale jak já se na ni díval a jak soudili jiní, kteří se v tom vyznají lépe, byla to hra výborná, dobře vyvážená v sledu výjevů, napsaná právě tak jemně jako chytře . . . Vzpomínám si, jak někdo říkal, že veršům té hry chybí pikantnost, která by jim dala svůd/ nou příchuť, ale autorův projev nelze ani vinit z před/ stírání; prý je to poctivé, svěží, melodické dílo, krásné, ale nepřezdobené. Líbilo se mi v něm zvláště jedno místo - Aeneovo vyprávění Didoně, hlavně tam, kde se mluví o Priamově zavraždění. Jestli to umíš z paměti, začni tady u toho verše - počkej - okamžik -

„Když drsný Pyrrhus jako tygr-“
ne, tak to není, ale začíná to Pyrrhem.

„Když tenkrát drsný Pyrrhus ležel skryt tam ve tmě uvnitř zlověstného koně, měl černou zbroj, tak noci podobnou jak jeho úmysly. Teď strašnější erb ozdobil tu temnou postavu: od hlavy k patám hoří rudou barvou, potřísněn krví otců, matek, dcer a synů města, proměněnou v strusku požárem ulic, které hrůzně svítí na vraždu jejich pána. Se zrakem

jak rubíny, pln žhavé nenávisti,
pekelný Pyrrhus, zbrocen sedlinou,
teď hledá Priama-“

Pokračuj ty.

POLONIUS

Na mou duši, princí, říkal jste to dobře, ve správném
tónu, s jemnými odstíny.

PRVNÍ HEREC

„A našel jej,
jak bije Řeky, ale uboze-
meč nechce jeho ruku poslouchat
a padá na zem. Pyrrhus napřáhá
svou zbraň na bezmocného Priama.
Rána jde vedle, ale pouhý svist
Pyrrhova meče starce poráží.
Hořící Troja jako pod tou ranou
se rázem řítí celá k základům.
Strašlivý hluk div Pyrrha neohluší.
A náhle jeho meč, jenž má už padnout
na Priamovu mléčně bílou hlavu,
zůstává trčet ve vzduchu. A on,
zbrocený tyran, stojí nehnutě
a jako bez vůle - - -
Ale jak někdy bývá před bouří-
nebesa ztichnou, mraky ustrnou,
ulehne vítr, krajinou tam dole
jako by prošla smrt - a náhle hrom
rozetne ovzduší - tak Pyrrhova
nenávist znovu žhavě procítá.
Kyklopský perlík nikdy netloukl
tak bez milosti do Martových zbraní
kovaných pro věčnost, jak dopadá
teď Pyrrhův krvavý meč na Priama.-

Pryč s tebou, děvko Štěščno! Vy bozi,
v své radě vezměte jí všechnu moc,
vylomte v jejím kole loukotě
a náboj bez milosti svrhnete
po svahu nebe dolů do pekel.“

POLONIUS

Je to moc dlouhé.

HAMLET

Až půjde vaše brada k holiči, ať to tam jde s ní! - Jen
pokračuj - on takhle odrhovačku nebo oplzlosti, jinak
usne. Mluv dál, teď přijde Hekuba.

PRVNÍ HEREC „Kdo by však, běda, viděl královnu,
tak orvanou...“

HAMLET

„Orvanou královnu“?

POLONIUS

To zní dobře, „královnu, tak orvanou“, opravdu dobře.

PRVNÍ HEREC

„... jak bosa pobíhá
a ohni hrozí přívalem svých slz,
na hlavě hadr místo čelenky
a kolem boků, které zničilo
tak časté mateřství, má pouhou plenu
chycenou někde ve zděšeném spěchu-
kdo by ji byl tak viděl, jazykem
smočeným v jedu Osud by byl proklet.
Kdyby však sami bozi slyšeli
ten její strašný křik, když spatřila,
jak Pyrrhus se zlovolnou rozkoší
úd za údem jí rozsekává chotě,
pláč by jim zastřel zrak - a pokud je
trápení lidí vůbec dojmá-
jal by je soucit.“

POLONIUS

Podívejte se! Úplně změnil barvu, rozplakal se nám -pro/sím vás, dost!

HAMLET

Dobrá. Dořikáš mi to jindy, ale brzy! Milý pane, pořádně se o herce postarejte. Slyšíte mě? Ať se tu mají dobře, protože herci, to je výtažek doby, sama její stručná kronika. Raději si vyslužte špatný epitaf po smrti než za živa špatnou pověst u herců.

POLONIUS

Povede se jim u nás podle jejich zásluh.

HAMLET

Bože na nebi, líp se jim musí vést, člověče! Když se každému povede podle jeho zásluh, kdo nedostane výprask? Poslužte jim podle své cti a hodnosti - čím méně mají zásluh, tím záslušnější bude vaše štědrost. Zaveďte je dovnitř.

POLONIUS

Pojďte, pánové. *Jde ke dveřím*

HAMLET

Vstupte za ním, pánové. Zítra nám zahrajete. *Zastavuje prvního HERCE* Co tomu říkáš, příteli, nemohli byste zahrát „Gonzagovo zavraždění“?

PRVNÍ HEREC

Ale ano, výsosti.

HAMLET

Tak to zítra předvedete. Kdybych připsal do hry nějakých dvanáct, šestnáct veršů - naučíte se jim, viď, když to musí být?

PRVNÍ HEREC

Ale ano, výsosti.

POLONIUS a herci odcházejí

HAMLET

Výborně. Jdi za tím pánem, a ne aby sis ho dobíral.

První HEREC odchází

K ROSENCRANTZOVÍ a GUILDENSTERNOVI

Milí přátelé, večer na shledanou. Jste v Elsinoru vítáni.

ROSENCRANTZ

Klaním se, pane. *Odejdou*

HAMLET

Jen jdi už, sbohem, jdi! Konečně sám. Jsem darebák a trapný ničema. Ten herec-nebylo to úžasné? Jen tušil útrapy, měl o nich sen, a přece vnutil duši představu tak živou, že mu zbledla tvář a plakal. Bolestí v rysech, výmluvností gest i tónem hlasu, který se mu lámal, celý se podrobil své myšlence. A všechno pro nic za nic. Pro Hekubu! Co je mu do ní? Čím je pro ni on, že nad ní pláče? Jak by teprv hrál, být jeho vášeň podnícena tím, co pálí mě! To by byl přívál slz! Řečí by všechny drtil. Viníky by dohnal k šílenství a nevinné by zděsil; zmát by nevědomcům hlavy a ochromil všem zrak i sluch. - A já, já nemehlo se tady líně loudám, neschopen ani hájit svoji věc a pronést pádné slovo za krále, který byl oloupen a zavražděn tak hnusným zločinem. - Jsem zbabělec? Řeknou mi: lumpe, zpohlavkují mě, vytrhnou vousy, natlučou mi nos

a naplivou mi přímo do tváře?
Hodí mi někdo na hlavu mou lež,
abych se poznal? Udělá to někdo?
U čerta, přijmu to! Už je to tak,
jsem holoubě a nemám vůbec žluč,
kterou by zhořkla moje sklíčenost.
Jinak bych byl už dávno naházel
vnitřnosti toho lumpa krkavcům.
Ten bezcitný a zrádný chlípňý vrah!
To volá o pomstu!
Jaký jsem hlupák! A jak statečný!
Zabili mého otce, Bůh i peklo
volají na mne: pomsti ho, a já
si jako děvka ulehčuji slovy,
jenom tu spílám jako stará běhna,
jak mužská kurva! Hnus!
Mám ještě rozum? Sem s ním! Říká se,
že zločinci, když přihlížejí hře,
jsou někdy účinností výjevu
tak otřeseni v hloubi svědomí,
že se hned přiznají, co spáchali.
Vražda je němá, přesto dokáže
zázračně promluvit. Dám sehrát výjev
podobný zavraždění mého otce.
Strýc bude při tom - podívám se mu
až do ledví! A trhne-li to s ním,
už budu vědět, na čem jsem.-Ten duch
je možná ďábel - ďábel má i moc
tvářit se mile. Možná využil
mé slabosti a melancholie-
takovou mysl snadno ovládne-
a chce mě zničit. Musím odhalit
věcnější důkaz! K tomu je ta hra;

zločinnou duši do dna propátrá.
Odejde

Uplyne den

] III [

První obraz

SLOUPOVÁ PŘEDSÍŇ AUDIENČNÍ SÍNĚ

Na stěnách závěsy, uprostřed stůl, na jedné straně klekátko s krucifixem

KRÁL a KRÁLOVNA vstupují s POLONIEM, ROSENCRANTZEM a GUILDENSTERNEM; za nimi přichází OFELIE

KRÁL Což z něho neumíte vytáhnout
obratným vedením svých hovorů,
proč je tak zmaten, proč si kazí dny
tím stálým neklidem a třeštěním?

ROSENCRANTZ Cítí se rozvrácen, to přiznává,
nechce však ani za nic říci proč.

GUILDENSTERN Vyzvídat na něm není jenom tak.
Jakmile z něho chceme vymámit,
co se mu vlastně stalo, uniká
nám vychytralým blouzněním.

KRÁLOVNA A jak
vás Hamlet přijal?

ROSENCRANTZ Velmi šlechetně.

GUILDENSTERN Musel se ovšem hodně přemáhat.

ROSENCRANTZ Sám mluvil málo, ale otázky
nám zodpověděl.

KRÁLOVNA Zkusili jste už
zlákat ho někdy k zábavě?

ROSENCRANTZ Má paní,
na cestě sem jsme předhonili herce.
Když jsme to řekli princovi, zdálo se,
že ho ta zpráva těší. Už jsou tu
a princ jim, pokud vím, dal příkaz hrát
dnes večer.

POLONIUS Dal! A já mám vyřídit,
že snažně prosí vaše veličenstva,
aby se také přišla podívat.

KRÁL Přijdeme s radostí. Jsem spokojen,
že ho zas něco chytlo u srdce.
Vy, pánové, v něm žijte tuhle chuť.
Ať se co nejvíc oddá zábavám.

ROSENCRANTZ Splníme vaše přání, výsosti.

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN odejdou

KRÁL Jdi také, Gertrudo. Co nevidět
sem přijde Hamlet. Vzkázal jsem už pro něj.
Setká se tady v síni s Ofelií,
jako by k tomu došlo náhodou.
My s jejím otcem se tu schováme
a nevidění, jako špehové,
kteří však mají zákon na své straně,
budem se dívat, jak se zachová.
Dá nám to příležitost rozpoznat,
zda nemoc vzešla z lásky.

KRÁLOVNA Ano, jdu.-
Má Ofelie, těšilo by mě,
kdyby tvá krása byla šťastný důvod
nešťastné trýzně mého Hamleta.
Mohla bych doufat, že svou dobrotou
jej k své i jeho cti zas uzdravíš.
Sama bych si to přála, moje paní.

OFELIE

KRÁLOVNA odejde

POLONIUS Procházej se tu zatím, Ofelie-
vás prosím, pane, půjdeme se schovat-
Bere s klekátko knihy
a čti si v téhle knížce. Skryješ tím,

proč jsi tu sama. Je to ostuda,
ale jsme všichni stejní: zbožnou tváří
tajíme před všemi, co ďábel sám
v nás rozehrál.

KRÁL

stranou

To říká krutou pravdu.

Zasáhlo to mé svědomí jak bič.
Tvář děvky pod nánosem líčidel
je ohavná - ne, o nic ohavnější,
než je můj čin pod šminkou lživých slov.
Tíží to strašně!

POLONIUS

Slyším ho, přichází. Už pojďme, pane.
Schovají se za závěs;

OFELIE *pokleká u klekátko*

Vstupuje velmi sklíčený HAMLET

HAMLET

Být nebo nebýt. Jak to rozhodnout?
Je důstojnější mlčky sklonit hlavu
před potupnými šípy osudu,
nebo vzít zbraň a přival trápení
ukončit navždy vzpourou? - Zemřít, spát,
a dost, už nebýt! V spánku najít klid
po strastech duše, po tisíci ranách
strpěných za živa. To by byl cíl,
po jakém možno toužit - zemřít, spát!
Spát - snad i snít! To je ta překážka:
sny, které možná přijdou v spánku smrti,
až unikneme trýzním v tomto světě,
nás nutí váhat - proto žijeme
tak dlouho, třeba v neštěstí. Vždyť kdo
by jinak snášel bičující výsměch,
bezpráví mocných, křivdy nadutých,
tupení lásky, nespravedlnost,
sprostotu úřadů a drzou pěst,

s níž bezecnost se vrhá na schopné,
kdybych jen věděl, že mu rána dýkou
zajistí oddech. Kdo by setrval
pod tíhou otrockého života,
kdyby v nás hrůza z toho, co
je po smrti, tam v nezbádané zemi,
odkud se ten, kdo vešel, nevrací,
nemátla vůli, kdyby nenutila
poddát se raději přítomnému zlu
než prchat k jinému, jež neznáme.
Tak vědomí z nás dělá zbabělce,
původní barva rozhodnosti bledne
pod neduživou šedí myšlenky,
i naše nejráznější záměry
se touto bázni nemohoucně hroutí
a čin z nich nevzejde . . . Teď se však ztiš-
hle, krásná Ofelie . . . Vílo, vzpomeň
v modlitbách na mé hříchy.

OFELIE

vstává

Výsosti,

jak jste se měl ten celý dlouhý čas?
Pokorné díky, pěkně, pěkně, pěkně.
Mám od vás dary, princí. Dávno už
jsem vám je chtěla vrátit. Přijměte
je nyní zpátky, prosím vás.

HAMLET

OFELIE

Ne, já

vám přece nedal nikdy nic.
Můj pane, víte dobře sám, že dal.
A provázek jste dary něhou slov,
o něž mi byly dražší. Jejich kov
teď ztratil zvuk: ten, kdo je daroval,
je nevlídný a tím jim cenu vzal.
Zde jsou, můj pane.

HAMLET

OFELIE

*Bere ze zaňádrí skvosty
a klade je na stůl před ním
rozpomíná se na léčku*

HAMLET

A jste počestná?

OFELIE

Můj pane?

HAMLET

Jste hezká?

OFELIE

Co tím chcete říci, výsosti?

HAMLET

Jste-li totiž počestná a hezká, vaše počestnost by neměla připustit žádné dohovory s vaší krásou.

OFELIE

Může snad krása, princi, najít někde lepší společnost než v počestnosti?

HAMLET

To může, může! Protože krása dřív udělá z počestnosti hanebnici než počestnost připodobní krásu sobě. Tohle se kdysi zdálo vyloučeno, ale naše doba o tom podává mnoho důkazů. Já vás miloval.

OFELIE

Ano, můj pane, jednal jste tak, že jsem tomu věřila.

HAMLET

Neměla jste mi věřit, protože: roubujte si na člověka ctnost, přece bude páchnout po tom, z čeho vzešel - ne miloval jsem vás.

OFELIE

Tím víc jsem byla oklamána.

HAMLET *ukazuje na klekátko*

Jdi do kláštera! Nebo chceš rodit hříšníky? Já sám jsem docela čestný, a přece se mohu obvinít z tolika věcí, že mě matka raději neměla porodit. Jsem pyšný, pomsty/

chtivý, samá ctižádost, a stačilo by mi jen kývnout, aby se provalilo tolik špatností, že na všechny nedokážu pomyslet, neumím si je představit a nemám čas je spáchat. Proč se tu vůbec mezi nebem a zemí mají plazit takoví chlapi jako já? Jsme všichni prohnaní lotři, nikomu z nás nevěř - jdi svojí cestou, do kláštera... *Náhle* Kde je váš otec?

OFELIE

Je doma, výsosti.

HAMLET

Tak za ním přibouchněte dveře, ať ta jeho hloupost ne/ straší jinde než doma. Sbohem. *Odejde*

OFELIE *pokleká před krucifixem*

Pomoz mu, Bože.

HAMLET

rozrušen se vrací

Jestli se vdáš, dám ti věnem hrozně hezké přání - buď si pak cudná jako led a čistá jako sníh, pomlouvám neujdeš. Jdi do kláštera, jdi už, sbohem. *Chodí sem a tam* Když se chceš na každou cenu vdát, vdej se za hlupáka, protože chytrí muži dobře vědí, jaké nestvůry z nich dokážete udělat. Do kláštera s tebou, jdi už, rychle, sbohem.

Odspěchá

OFELIE

Vraťte mu zdraví, síly nebes.

HAMLET

opět se vrací

Vím taky dobře, jak se malujete. Bůh vám dal jednu tvář a děláte si jinou, kroutíte se, líně pohupujete, pošišláváte, božím stvořením se posmíváte zdobněnými jmény a chlubíte se nevědomostí. Jděte s tím, už dost - z toho jsem se zbláznil. Říkám vám: konec manželství - kdo už se vzali, mimo jediného, budou žít dál, ostatní zůstanou, jak jsou. Do kláštera, jdi už! *Odejde*

OFELIE

Šlechtná duše se tu zhroutila.

Tak dvorný, statečný a učený,
zrak, jazyk, meč i naděje své země,
muž, jak má být, tak vzorný v chování
a všemi ctěný- teď tu leží v troskách!
Já nešťastná jak žádná jiná žena,
já, kterou sytil hudbou vyznání,
slyším teď jeho mocný rozum znít,
jako by drsně řinčel puklý zvon,
a vidím skvělý půvab mladosti
propadlý šílenství! Jak nezoufat,
když vím, co byl, a vidím to, co vidím!
Modlí se

*KRÁL a POLONIUS vyjdou z úkrytu
za závěsem*

KRÁL

Ne, láskou netrpí. A nešílí,
i když tu mluvil trochu zmateně.
Pod tíhou sklíčenosti, v hloubi duše
v něm zvolna něco zraje k životu.
Až se to vyklube, mám obavy,
že budem v nebezpečí. Nemíním
nečinně čekat. Rozhodl jsem se,
že odpluje co nejdřív do Anglie
vymáhat na nich staré pohledávky.
Snad moře, rozmanité krajiny
a všechno, co kde spatří, zbaví jej
utkvělé myšlenky, jež ubírá
klid jeho rozumu a celého
jej změnila. Co o tom soudíš ty?

OFELIE přistupuje blíž

POLONIUS

Poslouží mu to. Ale podle mne
je původ jeho žalu přece jen

v zklamané lásce... Copak, Ofelie?
Nemusíš povídat, co říkal princ;
my všechno slyšeli... Jak ráčíte,
můj pane, ale poradím vám tohle:
ať si ho po hře pozve královna
a rázně na něm vyzví, čím se trápí.
Tajně je vyslechnu, když svolíte.
Jestli princ neodpoví, pak s ním pryč,
do Anglie či kamkoli, kde vy
ho chcete mít.

KRÁL

Tak se to musí stát.
Prince, když blázní, nelze nehlídat!
Odejdou

HRADNÍ SÍŇ

*se sedadly po obou strandch**jako v sále, kde se bude konat představení;**v pozadí pódium se závěsy zastírajícími vnitřní jeviště***HAMLET** *a tři HERCI vstupují mezi závěsy***HAMLET** *k prvnímu HERCI*

Prosím vás, říkejte tu řeč, jak já vám ji četl, zlehka, aby ji jenom jazyk rozehrál. Kdybyste spustil na plnou hubu, jak to mnozí herci dělají, zrovna tak dobře by moje verše mohl vykřikovat dráb jako obecní vyhlášky. A nemáchejte takhle rukama jako při sekání dříví. Všeho užívejte jemně, protože i v samém proudu, v bouři, či chcete-li, v samé smršti vášně musíte dosáhnout střídmosti, která jim teprv dá uměleckou vyrovnanost. Z duše se mi protiví, když slyším urvaného chlapa s prázdnou makovicí pod parukou, jak trhá vzrušenou pasáž, jak ji rve, až z ní zůstanou jen cáry, a hoví tak všem zaostalcům v publiku, kterým lahodí jen nesmyslné pantomimy nebo křiklounství. Když sebou takový chlap rumpluje a rád by všechny postrašil jako ukrutník všech ukrutníků, dal bych ho nejraději zpráskat. Prosím vás, vy se tomu vyhněte.

PRVNÍ HEREC

Za to vám ručím, výsosti.

HAMLET

Nepřehánějte ani umírněnost, řiďte se vlastním citem, aby se pohyb hodil k slovům, slova k pohybům a zvláště setrvejte v mezích jemné přirozenosti: cokoli tyto meze překročí, převrací smysl herectví, které od původu mělo a má podnes jako cíl nastavit zrcadlo dějům světa, důstoj

nosti předvést, v čem spočívá, ukázat směšný obraz drzé nafoukanosti a celé době, se vším, co s ní hýbe, odhalit její podobu a mravy. Když tohle vyjádříte přehnaně nebo zas příliš ztlumeně, budou se nedouci smát, to ano, ale bystrého diváka to zamrzí - a soud jediného bystrého musí přece ve vašich očích převážit plné divadlo těch ostatních. Viděl jsem herce, které jiní chválili až do nebe, a přitom, abych mluvil mírně, byl jejich přízvuk i se všemi gesty prostě nekřesťanský, nepohanský, nelidský - tak dřevěně se hýbali a hulákali, až jsem si pomyslel, že snad lidi stvořil jen nějaký nádeník přírody a ještě je zbřídil; lidstvo zkrátka vypadalo v jejich podání strašně.

PRVNÍ HEREC

Doufám, že jsme to u nás už skoro odstranili, výsosti.

HAMLET

Odstraňte to úplně a těm, kdo hrají šašky, nedovolte říkat víc, než je pro ně napsáno; někteří z nich jsou totiž ochotni chechtat se sami jen proto, aby rozesmáli několik tupců v hledišti, i když se zatím pozornost má upnout k významnému výjevu. To je darebáctví, a kdo to dělá, prozrazuje na sebe, jak žalostná je jeho ctižádost. Jděte se připravit.

*HERCI odejdou za závěs**Vstoupí POLONIUS s ROSENCRANTZEM**a GUILDERSTERNEM***HAMLET**

Tak co, pane? Přijde se král na to mistrovské dílo podívat?

POLONIUS

I královna. Budou tu hned.

HAMLET

Řekněte hercům, ať si pospíší.

POLONIUS se klaní a odejde

Nechcete i vy dva jít na ně, aby spěchali?

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN jdou
za POLONIEM

HAMLET

Horacio, pojď blíž!
Vstoupí HORACIO

HORACIO

Zde jsem, můj pane.

HAMLET

Jsi nejspravedlivější ze všech lidí,
s nimiž jsem kdy v životě hovořil.

HORACIO

Můj princí - - -

HAMLET

Nelichotím, neboj se.

Co bych si tím od tebe mohl koupit,
když nemáš na obživu zhora nic
než chytrou hlavu. Chudým lichotit?
Prosím tě, k čemu? Ať si podlízá
zmlsaná chtivost tam, kde hloupá pýcha
slibuje poníženým hřbetům zisk.
Slyšíš mě? Od dob, kdy jsem dokázal
poprvé rozhodnout, kdo za co stojí,
má duše si tě zvolila. Jsi ten,
kdo mnoho trpí, aniž to dá znát,
přijímáš stejně rány osudu
i jeho přízeň. Blažení jsou ti,
v kterých se cit a rozum mísí tak,
že osud nemůže si na ně hrát
jak na flétnu, co se mu zamane.
Je někde muž neotročící vášni?
Budu jej nosit v srdci svého srdce,
kde nosím tebe! - Příliš o tom mluvím - -
Večer se hraje. Přijde také král.
Bude tam scéna, která připomene
otcovu smrt, jak jsem ti o ní říkal.
Až na to dojde řada, prosím tě,
zaměř svou pozornost jen na strýce:
když neprozradí při tom výjevu

svou skrytou vinu, pak ten noční duch
je proklatec a moje domněnky
jsou nehorázná špína. Pozoruj,
co udělá. I já se soustředím
na jeho tvář. A pak si povíme,
co můžem soudit z jeho vzezření.
Můj princí, jestli něco ukradne,
až budou hrát, a já ho nechytím,
slibuji celou škodu zaplatit.
Je slyšet trubky a bubny

HORACIO

HAMLET

Jdou se už dívat na hru. Musím dělat blázna. Najdi si
místo.

*Vstupují KRÁL a KRÁLOVNA,
za nimi POLONIUS, OFELIE,
ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN
a další dvořané; usedají:
KRÁL, KRÁLOVNA a POLONIUS
na jedné straně,
OFELIE, HORACIO a ostatní dvořané
na druhé straně*

KRÁL

Jak se daří synovci Hamletovi?

HAMLET

Výtečně. Živí se vzduchem nadívaným sliby. Kapoun na
pekáč se tak ovšem nevykrmí.

KRÁL

K téhle odpovědi se nehlásím, Hamlete. Ta slova mi nepatří.

HAMLET

Mně teď už taky ne. *K POLONIOVI* Vy jste, zdá se mi,
říkal, že jste kdysi na univerzitě hrál divadlo?

POLONIUS

Ano, hrál, výsosti, a jiní soudili, že dobře.

HAMLET

Koho jste představoval?

POLONIUS

Představoval jsem Julia Caesara. Zabili mě na Kapitolu, Brutus mě zabil.

HAMLET

To byla od něho kapitální brutalita zabít takového chudinku. Jsou herci připraveni?

ROSENCRANTZ

Jsou, princí. Čekají na vaše příkazy.

KRÁLOVNA

Pojď si sednout ke mně, Hamlete.

HAMLET

Tady ten magnet přitahuje víc, matko. *Obrací se k OFELII*

POLONIUS *stranou ke KRÁLI*

Vida ho! Slyšel jste?

Šeptají si spolu a hledí na HAMLETA

HAMLET

Slečno, mám si vám lehnout do klína?

OFELIE

Ne, princí.

HAMLET

Chci říci - položit vám hlavu na klín? *Uléhá k jejím nohám*

OFELIE

Ano, princí.

HAMLET

Vás při tom něco napadlo?

OFELIE

Nic mě nenapadlo, princí.

HAMLET

Milé pomyšlení, ležet mezi dívčíma nohama.

OFELIE

Prosím, princí?

HAMLET

Nic, nic.

OFELIE

Jste veselý, princí.

HAMLET

Kdo, já?

OFELIE

Ano, vy.

HAMLET

Propána, nejveselejší váš obveselovatel! Co člověku zbývá než se veselit - podívejte se na mou matku, jak je jí krásně na světě, a jsou tomu dvě hodiny, co zemřel otec.

KRÁLOVNA se odvrací a šeptá

s KRÁLEM a POLONIEM

OFELIE

Dvakrát dva měsíce, princí.

HAMLET

Tak dlouho? To ať si tedy v černém chodí čert - já si dám šaty vyparádřit kožešinou. Proboha, dva měsíce je mrtev a ještě není zapomenut? Pak je tu tedy naděje, že by velkého muže mohla památka přežít třeba dokonce o půl roku. Ale to by musel stavět kostely, jinak ať si zvykne na zapomenutí jako ta kobylka, co jí napsali na hrob: „Ach běda kobylce. Už nikdo na ni nevzpomene.“

Zazní trubky, roztáhnou se závěsy

před vnitřním jevištěm a na něm

začíná němohra:

Vstoupí král a královna, projevují si velkou lásku, objímají se, ona pokleká a v posuncích mu vyznává lásku, on ji zvedá a klade hlavu na její rameno, pak uléhá na záhon, a když ona vidí, že usnul, odchází. Hned na to přichází jiný muž, bere mu korunu, nalévá mu jed do ucha a odchází. Královna se vrací, vidí, že

král je mrtev, a vyjadřuje veliký žal. Travič se vrací se třemi nebo čtyřmi staty, předstírá účast s jejím zármutkem. Tělo mrtvého je odneseno. Travič se pomocí darů uchází o královninu přízeň, ona se na chvíli zdá být nepřístupná, ale nakonec přijímá jeho vyznání

Závěsy se zatáhnou

HAMLET se zdá být zneklidněn,
a jak němohra pokračuje, vrhá pohledy
na KRÁLE a KRÁLOVNU, kteří po celou
němohru pokračují v hovoru s POLONIEM.

OFELIE

Co to má znamenat, můj pane?

HAMLET

Je to darebáctví pod pokličkou, znamená to lotrovství.

OFELIE

Snad tím naznačili obsah toho, co se bude hrát.

Před závěs vystupuje herec

KRÁL a KRÁLOVNA

se k němu obracejí a naslouchají

HAMLET

Tenhle nám to poví. Herci nic nedokáží zamlčet, všechno vyžvaní.

OFELIE

Vysvětlí nám, co to předváděli?

HAMLET prudce

Ovšem. Vysvětlí všechno, co mu předvedete - nestyďte se mu to ukázat a on vám beze studu vysvětlí, k čemu to je.

OFELIE

Jste nezvedený, princí. Budu se dívat na hru.

HEREC

Klaníme se a prosíme,
abyste nám i naší tragédii
uctivě věnovali sluch.
Odejde

HAMLET

To má být prolog nebo věnování do prstýnku?

OFELIE

Bylo to tak krátké.

HAMLET

Jako ženská láska.

*Na pódium vstoupí dva HERCI,
divadelní král a královna*

DIVADELNÍ KRÁL

Už třicetkrát nad mořským příbojem
a horami oběhlo slunce zem
a dvanáct měsíců už třicetkrát
lilo svůj bledý přísvit do zahrad
od dob, kdy začal naší lásky sen
a věrným manželstvím byl posvěcen.

DIVADELNÍ KRÁLOVNA

Než láska skončí, proměněna v led,
kež trvá ještě jednou tolik let.
Teď mi však vaše nemoc bere klid:
jste chorý, změněn, marně chcete skrýt
své trápení. I když tu naříkám,
ne, nechci brát hojivý klid i vám.
Když žena miluje, má také strach.
Tak láska žije v stálých obavách-
kde končí, je i konec úzkosti.
Sám znáte hloubku mého citu k vám,
a kolik lásky, tolik strachu mám.
Láska se tím víc bojí, čím je větší,
strach velké lásky nikdo neutěší.

DIVADELNÍ KRÁL

Máš pravdu, brzy tě už opustím.
Z mých bývalých sil zůstal pouhý stín.

Ty, všemi ctěna, žít tu budeš dál
a jiný muž tě možná požádá,
abys mu byla chotí - - -

DIVADELNÍ KRÁLOVNA

 Mlčte už!

Tím vrazila bych do vašich zad nůž.
Jen ta z žen s druhým svatbu slavila,
jež prvního se vraždou zbavila.

HAMLET *stranou*

Samý, samý pelyněk!

DIVADELNÍ KRÁLOVNA

Vždyť důvod druhých svateb je jen tam,
kde nízkost neodolá nabídkám.
Druhého muže něžně políbit
znamená znovu vražedkyní být.

DIVADELNÍ KRÁL

Tvá slova mají silu přesvědčit-
oč těžší je však podle svých slov žít.
Úmysl podléhá vždy paměti,
zprvu je pevný, slábne vzápětí;
zpočátku lpí jako plod, jenž neuzrál,
pak změkklý spadne, aniž vítr vál.
Když sami sobě něco dlužíme,
jen zapomenutím se spasíme.
Ve vášni dané sliby ochabnou,
jakmile máme mysl rozvážnou.
Ničí svůj cit, kdo příliš prudce vzplál,
ať radost pocítil či trpký žal.
Kdo šílí radostí i žalem šílí,
obojí vystřídá v jediné chvíli.
Svět není věčný - proč jsme překvapeni,
že osud nám i naše lásky mění?
Kdo ví, co čím se řídí v běhu svém,

zda osud láskou, láska osudem?
Kde klesne moc, je po přátelích prázdno.
zbohatlý chudák najde přízeň snadno.
Šťastní vždy všude najdou plno lásky,
netrpí nouzí o přátelské svazky,
ale kdo zchud a za přítelem šel,
poznal, že je to vlastně nepřítel.
Vratme se zpátky, kde jsem odbočil:
osud nám kazí plány ze všech sil
a zamýšlet si můžeme co chcem,
o výsledku již nerozhodujem.
Říkáš mi: nová svatba? Nesmysl!
Se mnou však zemře i tvůj úmysl.

DIVADELNÍ KRÁLOVNA

Ať oslepnu, ať nemám z čeho žít,
ať nenajdu už nikdy nikde klid,
ať se má víra změní v zoufání
a úpím, uvězněna, v pokání,
ať radosti mé navždy zaniknou
a Bůh ať zhatí každou touhu mou,
ať žiji dál ve věčném zatracení,
jestliže záměr nevdat se kdy změním!

HAMLET

A co když ten slib nesplní?

DIVADELNÍ KRÁL

To zní tak přesvědčivě. Teď mě nech,
má hlava myslí už jen na oddech
a ticho spánku - - -
Ulehá k „spánku“

DIVADELNÍ KRÁLOVNA

 Mějte sladké sny!

Kéž osud proti nám už neběsí.
Odejde

HAMLET

Má paní, jak se vám hra líbí?

KRÁLOVNA

Zdá se mi, že ta dáma svoje přísahy přehání.

HAMLET

Ale dodrží, co slibuje.

KRÁL

Znáte děj? Nemůže se někoho dotknout?

HAMLET

Jak by mohl? Jsou to jen žerty, žertovná otrava. To se nedotkne nikoho.

KRÁL

Jak se hra jmenuje?

HAMLET

Myší past. Proč zrovna takhle? Obrazně. Jde v ní totiž o vraždu spáchanou ve Vienně. Vévoda se jmenuje Gonzago, jeho žena Baptista. Brzy uvidíte, jaké v tom vězí da/rebáctví, ale co na tom. Vaši výsost a nás, lidi s čistou duší, nemůže to vyvést z míry - ať si hasí, koho pálí, ale nás přece nic nesvrbí.

*Vstupuje první HEREC jako Lucianus
v černém doubletu a s lahvičkou v ruce;
nadutě kráčí k spícímu králi,
pošklebuje se a výhruzně gestikuluje*

HAMLET

Tohle je Lucianus, králův synovec.

OFELIE

Vysvětľujete hru jako vypravěč, princí.

HAMLET

Dokázal bych vysvětlit i to, co je mezi vámi a vašim milencem, kdybych jen viděl, jak se ty figury hýbou.

OFELIE

Že máte chuť na takovéhle žerty, princí.

HAMLET

Pořádně byste si zavzdychala, než by mě ta chuť přešla.

OFELIE

Zkousím to s vámi po dobrém i po zlém - - -

HAMLET

Tak si berete manžely, pro dobré i zlé časy. *Vzhlédne*
Začni, vrahu! K čertu, nech toho ubohého šklebení a
spusť! „Havran už kráká, volá o pomstu.“

LUCIANUS

V mysli je černo, ruce připraveny,
čas vhodný nastal, nikdo blízko není.
Ty směsi z býlí trhaného v noci,
Hekatou obdařená strašnou mocí,
kdekoli zasáhneš, tam ve vteřině
i nejzdravější život bídně hyne.
Nalévá jed králi do ucha

HAMLET

Zabíjí ho jedem na zahradě, chce ho okrást o všechno,
ten zabítý je Gonzago, zachovaly se o tom zprávy zapsané
výbornou italštinou, a teď už brzy uvidíte, jak si vrah
získá lásku Gonzagovy ženy.

KRÁL velmi bledý, potácivě vstává

OFELIE

Král vstává.

HAMLET

Cože? Polekala ho palba naslepo?

KRÁLOVNA

Co je vám, můj pane?

POLONIUS

Zaražte hru!

KRÁL

Dejte mi světlo - pryč! *Prchá ze síně*

POLONIUS

Světlo, světlo, světlo!

Odcházejí všichni mimo HAMLETA
a HORACIA

HAMLET

Raněný jelen nařiká,
srnky si hrají dál.
Někomu hraje muzika,
jiného trápí žal.

Kdyby mi jinde štěstí odepřelo kvést - co říkáte, s tímhle a s houštím per na klobouku, s parádními sponkami na rozdrbaných střevících, vzala by mě přece některá herec/ ká smečka do party?

HORACIO

Snad za půl platu.

HAMLET

Mě? Za celý!

Což se to k tobě nedoneslo?
Volá to do nebes!
Velkému králi vzali žezlo
a teď nám vládne - páv.

HORACIO

Proč jste zahodil ten rým!

HAMLET

Horacio, slovo toho ducha má pro mne cenu tisíc liber . . .

Viděl jsi to?

HORACIO

Viděl, a dobře.

HAMLET

Když byla řeč o jedu?

HORACIO

Díval jsem se jen a jen na něj.

Vracejí se ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN

HAMLET

Hleďme je! *Obrací se k nim zády* Pojď, poslechnem si hud/ bu. Kde jsou s flétnami!

Jestli ten kus byl králi nelibý,
patrně se mu - zkrátka - nelíbí.

Pojď, poslechnem si hudbu.

GUILDENSTERN

Promiňte mi několik slov, princí.

HAMLET

Třeba celou knihu.

GUILDENSTERN

Král - - -

HAMLET

Copak? Co je s ním?

GUILDENSTERN

Uchýlil se do ústraní, je celý bez sebe.

HAMLET

Napil se trochu moc?

GUILDENSTERN

Spíš se v něm hnula žluč, princí.

HAMLET

Být chytřejší, než jste, šel byste s tímhle k jeho lékaři. Kdybych mu totiž já naordinoval, co by ho mohlo zbavit trápení, žluč by se v něm pobouřila ještě víc.

GUILDENSTERN

Mluvte poněkud souvisleji, princí, a neutíkejte tak di/ voce od toho, co jsem vám přišel vyřídit.

HAMLET

Už jsem krotký, vyřizujte.

GUILDENSTERN

Královna, vaše matka, je nesmírně vzrušena a poslala mě za vámi.

HAMLET

To jste mě potěšil.

GUILDENSTERN

Ne, princí, tahle vaše zdvořilost je nepravdivá. Jestli mi las/kavě dáte rozumnou odpověď, řeknu, co vám matka vzkazu/je. Jinak dovolte, abych mohl odejít, a tím můj úkol skončí.

HAMLET

Nemohu.

ROSENCRANTZ

Co, princí?

HAMLET

Dát vám rozumnou odpověď - nemám všech pět pohro/madě. Ale dostanete odpověď, na jakou se zmožu - nebo vlastně, jak říkáte, moje matka ji dostane. Už tedy dost a k věci - říkáte, že matka -

ROSENCRANTZ

Ano, pravila, že v ní vaše chování vzbudilo veliký strach a údiv.

HAMLET

Úžasný syn, který takhle dokáže vyděsit matku! A po tom mateřském údivu nepřišlo už nic? Mluvte.

ROSENCRANTZ

Přeje si mluvit s vámi ve svém pokoji, než odejde spat.

HAMLET

To ji tedy poslechneme, i kdyby to desetkrát byla naše matka. Chtěl jste ještě něco?

ROSENCRANTZ

Princí, měl jste mne kdysi rád.

HAMLET

A dosud mám, jako že tohle jsou zlodějské nástroje.

ROSENCRANTZ

Můj princí, z čeho vzešla vaše rozháranost? Opravdu, sám si tarasíte cestu na svobodu, když odpíráte povědět pří/teli, co vás trápí.

HAMLET

Nepovyšují mě.

ROSENCRANTZ

Ale jak to! Sám král vám přece řekl, že jste následníkem trůnu.

HAMLET

Jenže, pane, ty řeči o trpělivosti a růžích jsou trochu za/tuchlé.

HERCI přinášejí flétny

HAMLET

Už přišli s flétnami, ukažte sem jednu. *Bere flétnu a odvádí GUILDENSTERNA stranou* Když jsme tady spolu tak sami: proč mi pořád nadbíháte, jako byste mě chtěl nahnat lov/cům do rány?

GUILDENSTERN

Můj princí, jestli konám povinnost poněkud vtíravě, je to jen tím, že vás mám nezřízeně rád.

HAMLET

Tomu moc nerozumím - zahrajete mi na flétnu?

GUILDENSTERN

To nemohu, princí.

HAMLET

Prosím vás o to.

GUILDENSTERN

Věřte mi, nemohu.

HAMLET

Úpěnlivě prosím.

GUILDENSTERN

Neumím na to ani sáhnout, princí.

HAMLET

Je to tak snadné jako lhát. Prsty a palcem zavírejte tyhle průduchy, ústy tomu dejte dech a promluví to nejvýřeč/nější hudbou - vidíte, tady jsou klapky.

GUILDENSTERN

Těm právě nedokáží vládnout, aby vydaly harmonický zvuk; nevyznám se v tom.

HAMLET

Tak vidíte, jak bezcennou věc ze mne děláte! Chcete na mne hrát, tváříte se, že víte, kdy mě zavřít, kdy pustit, rád byste ze mne vysál jádro mého tajemství, chcete mě rozeznít od nejnižších tónů po nejvyšší - a je v tom malém nástroji hodně hudby, hodně skvělého hlasu, ale vy jej nedokážete rozehrát. To si, k čertu, myslíte, že hrát na mne je snadnější než hrát na píšťalu? Ať jsem podle vás jakýkoli nástroj, snad se vám podaří, že budu skřípat zuby, ale hrát na mne, to nesvedete.

Vstoupí POLONIUS

Bůh vás potěš, pane.

POLONIUS

Královna si přeje teď hned s vámi mluvit, princí.

HAMLET

Vidíte tamten mrak? Že je to skoro velbloud?

POLONIUS

Propána, vážně, celý velbloud.

HAMLET

Mně připadá jako lasička.

POLONIUS

Záda má jako lasička.

HAMLET

Nebo jako velryba?

POLONIUS

Opravdu, jako velryba.

HAMLET

Za chvíli tedy přijdu k matce. *Stranou* Pořád jen bláznit. Mám toho už po krk. - Za chvíli tam budu.

POLONIUS

Vyřídím jí to.

POLONIUS, ROSENCRANTZ

a GUILDENSTERN odejdou

HAMLET

Snadno se řekne: „Za chvíli.“ Přátelé, zatím sbohem.

Ostatní odejdou

Je nejtemnější noční hodina,
pukají hroby, jedovatý dech
se valí na svět. Teď bych dokázal
pít krev a páchat činy, děsivé
pro oči dne. Klid - musím za matkou.
Buď to, co jsi, mé srdce! Nedopusť,
abych se duší změnil v Nerona.
Mohu být krutý - nesmím jednat zvrhle.
Ne dýkou, ostřím slov ji napadnu.
V tom ať jsou řeč i duše pokrytci:
byť do krve ji moje slova bolí,
změnit je v čin má duše nedovolí!
Odejde

SLOUPOVÍ S KLEKÁTKEM *jako dříve,*
před ním audienční síň

KRÁL, ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN

KRÁL Nelíbí se mi. Jeho bláznění
nás ohrožuje. Hned se připravte.
Vystavím pro vás oba plnou moc
a Hamlet musí do Anglie s vámi.
Nemohu konat povinnosti vládce;
hrozí mi čím dál větší nebezpečí
z těch výstředností.

GUILDENSTERN To už nechte nám.
Váš strach je svatý - vždyť se bojíte
o blaho statisíců, které žijí
jen z přízně vaší výsosti.

ROSENCRANTZ I člověk,
který má na starost jen vlastní život,
musí se bránit zlu, jak nejlíp umí.
Co teprv ten, na jehož bezpečí
závisí tolik jiných životů.
Padne-li vládce, nezaniká sám,
vše kolem strhne s sebou jako vír.
Tyčí se na nejvyšším vrcholku
a podobá se mohutnému kolu,
na jehož příčlích visí připoutány
tisíce věcí méně významných.
A když se kolo zřítí, přivěsky
se po nejmenší drobnost hroutí s ním.
Stalo se někdy, aby vzdychl král,
aniž hned celý národ zastéнал?

KRÁL Musíte odjet rychle, připravte se.
Ten strach si chodí příliš svobodně-
svážu jej pouty!

ROSENCRANTZ Pospíšíme si.

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN *odejdou*
Vstoupí POLONIUS

POLONIUS Jde k matce do pokoje. Schovám se
tam za závěs a vyposlechnu je.
Princ to tam od ní slízne, za to ručím!
Jak jste sám říkal-velmi důvtipně-
matka je od přírody stranická,
a tak by všechno, co princ odpoví,
měl slyšet ještě někdo jiný. Jdu,
a než dnes ulehnete na lůžko,
ještě vám řeknu, co se dovim.

KRÁL Díky.

POLONIUS *odejde, KRÁL chodí sem a tam*

Můj hnusný zločin páchne vzhůru k nebi.
je proklet prvním ze všech prokletí.
Zabil jsem bratra! - Toužím ze všech sil
pokleknout k modlitbě - ne, nesvedu to.
Má vina maří moje toužení
a jako ten, kdo hledá dvojí prospěch,
nevím, co dřív, a nepodnikám nic.
Byť bratrova krev lpěla na mé ruce
v silnější vrstvě, než je ruka sama,
což není v nebi dešťů dost a dost,
aby ji mohly smýt? Co s milostí,
když nezasáhne, kde byl spáchán hřích?
A modlitba má přece dvojí cíl:
předejít pádu nebo zbavit vin,

když už jsme padli. Mohu tedy vzhlednout...
Můj čin je minulost, co ale teď?
Jak se mám modlit? „Odpust, že jsem vraždil?“
Ne, nesmysl. Vždyť ještě svírám kořist,
pro kterou jsem se vraždy dopustil:
trůn, světskou slávu, svoji královnu.
Což milost vejde tam, kde trvá hřích?
Zde v kalných proudech světa zločinec
uplatí zlatem v dlani soudní moc
a kupuje si často zákon tím,
co uloupil. Tam nahoře už ne,
tam lest nic nezmůže a každý čin
se objeví, jak byl; jsme nuceni
se zodpovídat tváří v tvář svým vinám.
Co teď? Co ještě zbývá? Pokání -
má nebo nemá sílu očistit?
Ne, nepomůže - neumím se kát!
Je ve mně temno jako ve smrti.
Čím víc se duše touží zbavit pout,
tím padá hloub. Na pomoc, andělé!
Zkus kleknout, hříšná zatvrzelosti;
buď poddajné, mé okoralé srdce -
pak snad se všechno v dobré obrátí.
Pokleká

*HAMLET vstupuje do audienční síně;
jakmile spatří KRÁLE, zastaví se*

HAMLET

*blíží se k vstupu do předsálí
Hle, modlí se. Moh bych to udělat.
A udělám to.
Tasí meč*

*Vejde do nebe;
tím splním pomstu.- Jak to vlastně je?*

Lotr mi zabil otce a teď já,
jediný syn, mám tomu lotrovi
otevřít za to cestu k nebesům?
Tím bych se pomstil? Odměnil bych ho!
Zavraždil otce v den, kdy hodoval
a oddával se hříšným radostem.
Kdo může vědět, jak ho soudí nebe?
My ve světě se jenom dohadujem,
že to má zlé. A když ho zabiji
ve chvíli pokání a přípravy
na cestu k Bohu, pomstím se mu tím?
Ne.

Vrací meč do pochvy

*Počkej! Zasáhni ho pádněji,
až bude chlastat, až ho chytne vztek,
až se zas bude hříšně pelešit,
při kletbách, při hazardu, vprostřed činu
který ho zbaví spásy. Pak ho sraz,
ať se mu jenom nohy zvednou k nebi
a zčerná prokletím jak peklo, kam
se zřítí.- Matka čeká, musím k ní.-
Vymodlil sis jen delší trápení!*

Odejde

vstává

*Má slova chtějí k nebi. Prázdná jsou!
Chybí jim duše-sluchu nedojdou.*

Odejde

KRÁL

] III [

Čtvrtý obraz

KRÁLOVNIN POKOJ SE ZÁVĚSY NA STĚNÁCH

na jedné straně portréty králů Hamleta a Claudia; křesla a lůžko

KRÁLOVNA a POLONIUS

POLONIUS Už, už je tady. Spustte bez příkras:
že mu ty výstřelky už nestrpíte,
a vůbec, jenom vy ho chráníte,
aby se nespálil. - Já se tu schovám.
Jen hezky zhurta na něj.

za scénou

HAMLET Matko, matko, matko!

KRÁLOVNA

Nebojte se.

Je ho už slyšet, schovejte se někam.

POLONIUS *se skryje za závěs**Vstoupí* HAMLET

HAMLET Jsem tady. Co se stalo, matko?

KRÁLOVNA

Hamlete, urazil jsi svého otce.

HAMLET

Urazila jste mého otce, matko.

KRÁLOVNA

Nemluv tak, to jsou jenom planá slova.

HAMLET

Nemluvte tak, to jsou jen hříšná slova.

KRÁLOVNA

Co tím chceš říct?

Co vy mi chcete říct?

HAMLET

Nevíš, kdo jsem?

KRÁLOVNA

Můj Bože! Víím, a jak!

HAMLET

Jste královna, choť manželova bratra,
a navíc bohužel i moje matka.

KRÁLOVNA

Tak dobře, poradí si s tebou jiní.

Odchází

HAMLET

*uchopí ji za paži*Jen sedte, sedte. Nehnete se dřív,
dokud vám nenastavím zrcadlo,
kde nahlédnete do duše své duše.

KRÁLOVNA

Co se to s tebou děje. Chceš mě zabít?

POLONIUS

Pojďte mi na pomoc!

za závěsem

Proboha, na pomoc!

HAMLET

tasí

Co je to? Krysa?

Je po ní, vsadím dukát, po ní!

Bodne skrz závěs

POLONIUS

padne

Ach, zabil mě!

KRÁLOVNA

Můj Bože! Cos to spáchal!

HAMLET

Sám nevím. Je to král?

Zvedne závěs a spatří mrtvého POLONIUS

KRÁLOVNA

Tak strašný čin!

HAMLET

Tak jako zabít krále, milá máti,
a honem se za jeho bratra vdáti.

KRÁLOVNA

Jak! Zabít krále?

HAMLET

To jsem řekl, ano.

K Polonioví

Všetečný ubožáku, Bůh buď s tebou.

Myslel jsem, že jsi víc. Teď máš svůj díl
a víš, co hrozí, když se všude cpeš.*Odvrací se a spouští závěs*

Spínáte ruce jako umučená.

Dost! Zmučím doopravdy vaše srdce,

dá-li se k němu vůbec proniknout-
není-li strašným zvykem ztvrdlé tak,
že výtky rozumu už nevnímá.

KRÁLOVNA

Proč na mne křičíš? Co jsem provedla?

HAMLET

Čin, který špiní všechnu lidskou čest,
nazývá cudnost pokryteckou lží,
strhuje lásku s výšin čistoty,
na její čelo vpaluje znak hanby
a svatební slib mění v chvástání
falešných hráčů - to je ten váš čin!
Zbavuje smyslu svatou úmluvu,
z obřadu dělá prázdnou hudbu slov.

KRÁLOVNA

Tvář nebe nad tím rudne hanbou
a svět je zhnusen - v trýzni přihlíží,
jako by byl už blízko soudný den.
Neřekl ještě, jaký je to čin,
a už to zní jak burácení hromu.

HAMLET

vede ji k portrétům na stěně
Vidíte tyhle portréty dvou bratří?
Pohledte blíž na tenhle obličej,
na jeho půvab, na ty kadeře,
na božské čelo, velitelský zrak,
na celou postavu, tak vzepjatou,
jako by stála na vrcholu hor.
Do tkáně jeho těla, do všech rysů
vepsali bohové svou záruku,
že svět v něm právem vidí příklad muže.
To byl váš manžel. Teď se dívejte,
kdo přišel po něm - nynější váš choť,
klas nakažený rzí, jež zasáhla
tak zhoubně jeho bratra! Máte oči?
Jak jste se mohla vzdát těch horských pastvin
a hledat štěstí v bahně? Máte oči?
Ne, neříkejte, že to bylo z lásky.
Ve vašem věku je krev skromná, spí
a čeká na rozum, co přikáže.
Byl to však rozum, ty dva vyměnit?

Jste schopna touhy - žije ve vás cit,
ale je ochromen. Vždyť šílenství
by takhle nezabloudilo! A cit
se přece nikdy nedal tolik zmást,
že by už tenhle rozdíl nepoznal.
Šla jste si s čertem hrát na slepou bábu
a on vás nachytl. I kdyby zrak
se musel rozhodovat bez hmatu,
hmat bez zraku, sluch bez rukou i očí,
i kdyby na to zůstal pouhý čich
nebo jen zbytek jediného smyslu,
nedaly by se takhle oklamat.
To nezrudnete studem ani teď?
Může-li peklo takhle bouřit v matce,
čest mládí musí shořet vlastním žárem.
Nekřičte: hanba! nad násilím touhy,
když tady rozum napomáhá zvůli
a zahořel sám mráz.

KRÁLOVNA

Dost, Hamlete!

Nutiš mě hledět na dno vlastní duše,
kde se to černá skvrnami. Těch už
se nezbavím.

HAMLET

Jak jste jen mohla žít
v páchnoucím loži neřesti a hříchu,
oplzle se s ním milovat jak v chlívě.
Hamlete, mlč! Tvá slova bodají
až do srdce.

KRÁLOVNA

HAMLET

Ten vrah a darebák!
Zkuste ho srovnat se svým prvním mužem-
vždyť není ani jeho dvoustý díl!
Ten lump a lživládce. Je to jen kapsář!
Ukradl království a z přihrádky
si strčil pod kabát i korunu.

KRÁLOVNA Hamlete, dost!
HAMLET Král ze záplat a hadrů-
Vstoupí DUCH v domácím oblečení
Nebeské strážě, ochraňte mě křídly!
Co žádáš, vznešený?
KRÁLOVNA Ach, zešilel!
HAMLET Přišel jsi kárat zpozdilého syna,
že otročí jen světským starostem
a neproměnil strašný příkaz v čin?
Duch Odpověz!
Mysli na mne! Přišel jsem
posílit záměr, který v tobě umdlel.
Pohled však na matku, je zděšena.
Zápasí se svou duší, pomoz jí.
Představy hrůzy nejhůř dolehnou
na slabé lidi. Mluv s ní, Hamlete.
Co je vám, paní?
KRÁLOVNA Co je tobě, synu?
Upíráš pohled někam do prázdna
a vedeš rozhovory se vzduchem.
Tvé oči hoří divným plamenem
a splihlé vlasy se ti zvedají
jak vojsko probuzené poplachem.
Můj synu, utiš trpělivostí
plamen a žár své rozvrácené mysli.
Kam se to díváš?
HAMLET Na něj, na něj přece!
Pohledte, jak je bledý. Vidět ho
a slyšet, čím se trápí, kamení
by změklo!- Odvrát ode mne svůj zrak.
Tvůj žal by otupil mou rozhodnost,
neuměl bych už vykonat, co musím.
A místo krve tekly by jen slzy.

KRÁLOVNA Komu to říkáš?
HAMLET Nic tam nevidíte?
KRÁLOVNA Ne, vůbec nic. A přece vidím všechno.
HAMLET A nic jste neslyšela?
KRÁLOVNA Jenom nás.
HAMLET Vidíte, tamhle, mizí z dohledu.
Můj otec tak, jak býval za živa.
Teď už je ve dveřích a odchází.
DUCH zmizí
KRÁLOVNA To jenom tvoje hlava zplodila.
Šílenství umí lstivě vytvářet
nehmotné přízraky.
HAMLET Že šílím? Ne.
Můj tep má stejný rytmus jako váš,
je stejně zdravý - nezbláznil jsem se.
Chcete to zkusit? Řeknu po vás všechno,
čím by se bláznův jazyk zamotal.
Pro milost boží, matko, nehýčkejte
svou duši útěchou, že nemluvil
váš zločin, ale moje šílenství.
Taková mast by vřed jen zakryla
a nemoc, neviděna, vnikala
by hloub. Před Bohem přiznejte svou vinu,
litujte hříchů, vyhněte se dalším-
nehnojte plevel, bujel by tím víc.
Odpusťte moje kázání. Vždyť vím,
že ctnost se musí v naší zpuštělé době
omlouvát hříchu - pokorně se ptát,
zda pro něj může něco vykonat.
Rozpoltil jsi mé srdce, Hamlete.
HAMLET Odhodte jeho špatnou polovinu
a žijte čistší život s druhou půlkou.
Už jděte spat, ne ale ke strýci.

Nejste-li ctnostná, předstírejte to.
Nestvůrný zvyk v nás umlčuje rozum,
je zkažený - a přece anděl v tom,
že poslouží i našim dobrým skutkům
patričně nenápadným převlekem.
Zdržte se hříchu dnes a poznáte,
že nazítří i ve všech dalších dnech
už bude odříkání čím dál snazší.
Zvyk umí měnit přirozené sklony
a má i zázračnou moc zneškodnit
či rovnou zahnat ďábla. Dobrou noc-
ne, požehnáte mi, až zatoužíte,
aby i vám Bůh žehnal.-Tenhle pán - - -
Ukazuje na POLONIA

Je mi ho líto. Ale nebe chtělo,
aby byl trestem pro mne, já zas pro něj,
a tak mi určilo být božím katem.
Někam ho odtáhnu. Za jeho smrt
se zodpovím. A teď už dobrou noc.
K té krutosti mě nutil jenom soucit.-
Špatně to začlo, hůř to bude končit.
Má se k odchodu, ale vrací se
Ještě jen slovo, paní.

KRÁLOVNA
HAMLET

Co mám dělat?
Prosím vás, nikdy to, co já vám radím!
Nechte se vypaseným králem svěst-
chlípně vás štípne, řekne: moje myško,
a vy mu za páchnoucí polibky,
za šimrání těch jeho hnusných prstů
prozradte všechno, co teď o mně víte:
že nejsem šílenec, jen ze lsti se
tak tvářím. Běžte, musíte to říct!
Což může cudná, moudrá královna

zamlčet žabí stvůře-praseti!-
tak důležitou zvěst? Kdo by moh mlčet?
Zahodte rozum, nic už netajte.
Vyneste košík na střechu a tam
ty ptáky pusťte ven. Jak opice,
která tím proslula, i vy to zkuste:
vlezte si do koše, pak vyskočte-
a zlomíte si vaz.

KRÁLOVNA

HAMLET
KRÁLOVNA
HAMLET

Můj Hamlete,
věř, jsou-li slova dech a dech je život-
můj život ani dech už nestačí
na vyslovení toho, cos mi řekl.
Musím jet do Anglie; víte o tom?
Rozhodli tak - já na to zapomněla!
Už dali pečetě na tajné listy
a ponese je mí dva spolužáci;
těm věřím jako jedovatým hadům.
Aspoň mi dají lekci v podlosti.
Jenom tak dál! Vždyť je to skvělý žert,
když nálož bouchne pod tím, kdo ji chystal.
To by tak hrálo, abych neuměl
udělat hlubší podkop než ti dva.
Vylétnou na měsíc! Tak to má být:
lest musí vždycky na lest narazit.-
Tady ten pán mě ještě prožene.
Někam ty jeho zbytky odtáhnu.
Už jděte, matko, spat.- Pan ministr
je celý ztichlý, má tak vážnou tvář.
A byl to užvaněný podfukář.
Jdem, pane, dokončíme rozprávku...
Dobrou noc, matko.
Vleče tělo z pokoje;
KRÁLOVNA *vzlyká a vrhá se na lůžko*

] IV [

První obraz

*Po krátké chvíli vstupuje KRÁL
s ROSENCRANTZEM a GUILDENSTERNEM*

KRÁL *pozvedá KRÁLOVNU*
Co skrýváte za sténáním a vzdechy?
Chci tomu rozumět.-Kde je váš syn?

KRÁLOVNA
Nechte nás tady chvíli samy dva.

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN odejdou

KRÁLOVNA
Co jsem to spatřila dnes večer, pane!
KRÁL
Co, Gertrudo! A jak je s Hamletem?
KRÁLOVNA
Je šílený jak moře v boji s větrem;
za závěsem se něco pohnulo,
uslyšel to, a jak byl rozrušen,
vytasil rapír, zvolal: krysa, krysa!
a zabil, zmaten klamnou představou,
chudáka starce, který tam byl skryt.

KRÁL
Hrůza! Být já tam, stalo se to mně.
Ne, jeho svoboda je nebezpečná
pro vás i pro mne, pro kdekoho. Bože,
jak tenhle krvavý čin zodpovím?
Přičtou mi za vinu, že jsem měl bdít
a držet šíleného na uzdě.
Láska mi ale zaclonila zrak
a nevěděl jsem, jak si počínat.
Podoben tomu, kdo chce tajit nemoc,
nechal jsem tuto zhoubnou nákazu
proniknout k jádru života.- Kde je?

KRÁLOVNA
Odešel zabitého odklidit.

KRÁL

Někdy je v hluché rudě čistý kov:
tak jeho šílenství je čisté v tom,
že nad svým skutkem zaplakal.
Gertrudo, jdem. Chci, aby odplul dřív,
než vyjde slunce nad vrcholy hor.
Všechna má moc i všechen důmysl
teď bude muset jeho zločin krýt
a nějak omluvit.- Sem, Guildensterne!

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN se vracejí

Zjednejte další pomoc, přátelé.
Šílený Hamlet zabil Polonia
a jeho tělo někam odvedl.
Pospěšte prince najít, domluvte mu.
Mrtvého přineste pak do kaple.

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN odejdou

Svolám své moudré rádce, Gertrudo.
Řeknu jim, jak chci jednat a jak nevhod
jednala unáhlenost. Pomluvy,
s přesností děla schopné napříč světem
zasáhnout jedovatou střelou cíl,
ztratí tak naše jména z dohledu
a snad nás minou. Pojďme, moje paní.
Je mi tak úzko v duši, k uzoufání.
Odejdou

JINÁ MÍSTNOST HRADU

Vstoupí HAMLET

HAMLET

Už jsem ho uložil.

VOLÁNÍ *za scénou*

Hamlete! Princi Hamlete!

HAMLET

Co je to za křik? Kdo mě volá? Vida je!

ROSENCRANTZ a GUILDENSTERN

spěšně vstupují se stráží

ROSENCRANTZ Kam jste dal mrtvé tělo, výsosti?

HAMLET Uložil jsem je do prachu; tam patří.

ROSENCRANTZ Řekněte kde, ať pro ně můžem jít
a uložit je v kapli.

HAMLET

Nevěřte tomu.

ROSENCRANTZ

Čemu nemám věřit?

HAMLET

Že budu mlčet o tom, co máte za lubem vy, a půjdu na
trh se svým tajemstvím. Ostatně co má odpovědět králův
syn, když se ho ptá štěnice?

ROSENCRANTZ

Princi, to mám být já?

HAMLET

Ano, sajete z krále přízeň, odměny a úřady. Koneckon-
ců jsou taková služebníci pro krále nejvýhodnější. Nechási je pěkně stranou - první je chytil a poslouží mu jako
zásoba. Když potřebuje, co jste nasáli, jenom vás zmáčkne,
štěnice, a budete zas na suchu.

ROSENCRANTZ

Nerozumím vám, pane.

HAMLET

To jsem rád - hloupé ucho neslyší, když se mluví chytře.

ROSENCRANTZ

Princi, musíte nám povědět, kam jste dal mrtvého, a jít
pak s námi ke králi.

HAMLET

Mrtvý je tam, kde král, ale král ještě není tam, kde
mrtvý. Král je něco - - -

GUILDENSTERN

Něco, princi?

HAMLET

Ne, není nic. Zaveďte mě k němu. Schovej se, liško - vši/
chni za ní! *Vyběhne*

ROSENCRANTZ, GUILDENSTERN

a stráž za ním

] IV [

Třetí obraz

HRADNÍ SÍŇ JAKO DŘÍVE

KRÁL *sedí u stolu na pódiu
s dvěma nebo třemi členy státní rady*

KRÁL Šli hledat mrtvolu i Hamleta.
Ten muž je bez pout velmi nebezpečný.
Nemohu jej však přísně potrestat:
oblíbil si ho nerozvážný dav
a ten vše soudí podle zevnějšku.
Viděl by trest a k vině by byl slepý.
Abychom z toho vyšli bez úhony,
musí se zdát, že náhlý odjezd byl
už dávno v plánu. Na zoufalou nemoc
lze použít jen zoufalého léku,
nebo už nepomůže nic.

*Vstupují ROSENCRANTZ, GULDENSTERN
a ostatní*

Tak co?

Už mluvte! Co je?

ROSENCRANTZ Nechce prozradit,
kam ukryl mrtvé tělo.

KRÁL Kde teď je?

ROSENCRANTZ Hlídá ho stráž a čeká na váš rozkaz.

KRÁL Ať přijde sem.

ROSENCRANTZ Hej, přiveďte sem prince!

Vstoupí HAMLET hlídán vojáky

KRÁL

Hamlete, kde je Polonius?

HAMLET

U večeře.

KRÁL

U večeře? Kde?

HAMLET

Ale ne, sám nejí. Jiní ho tam jedí. Koná se nějaký sjezd politických červů a ten se do něho hned pustil. Pokud jde o stravu, tak červ je hotový pán světa. Krmíme všechny tvory, abychom měli čím se krmit, a sami se krmíme pro červy. Tučný král a žebrák kost a kůže jsou jen dva druhy jídel, dva rozmanité chody pro jeden a týž stůl - tím to končí.

KRÁL

Ach Bože!

HAMLET

Člověk může chytat ryby na červa, který snědl krále, a sám sníst rybu, která snědla toho červa.

KRÁL

Co tímhle myslíš?

HAMLET

Nic, chci jen ukázat, jak může král v celé slávě projít žebrákovým břichem.

KRÁL

Kde je Polonius?

HAMLET

V nebi. Ať se tam po něm někdo podívá. Jestli ho tam váš posel nenajde, jděte ho vy sám hledat na to protější místo. A kdybyste ho do měsíce nenašel, ucítíte ho, až půjdete po schodech nahoru k sloupoví.

KRÁL

k služebnictvu

Jděte ho tam hledat.

HAMLET

Počká tam na vás.

Služebnictvo odejde

KRÁL Trápí mě, co jsi spáchal, Hamlete,
a záleží mi na tvé bezpečnosti:
musíš hned odjet. Jdi se připravit.
Vítr je příznivý, už čeká loď
a družina je přichystána sloužit.
Všechno má namířeno do Anglie.

HAMLET Do Anglie.

KRÁL Tam, ano.

HAMLET Výborně.

KRÁL Znáš-li můj záměr, pochopils ho dobře.

HAMLET Vidím cheruba a ten ho zná. Ale už jdem! Do Anglie.
Klaní se Sbohem, drahá matko.

KRÁL Tvůj milující otec, Hamlete.

HAMLET Matka - otec a matka jsou muž a žena, muž a žena jsou
jedno tělo, a proto: sbohem, matko. *Obrací se ke strážím*
Pojďme. Do Anglie!

Odejdou

KRÁL *k* ROSENCRANTZOVI a GUILDENSTERNOVI
Jděte mu v patách. Na loď s ním a pak
už rychle pryč. Dnes v noci musí odplout.
Všechno, co bylo k cestě nezbytné,
je připraveno. Pospěšte si, jděte!

Odejdou všichni mimo KRÁLE

Vážíš si dost mé přízně, Anglie?
Moh bych tě tomu pádně naučit.
Vždyť dánský meč tě kdysi zkrvavil,
že tvoje jizvy dosud rudě žhnou,
a bázní skládáš naší zemi poctu.

Neváhej tedy nad mým příkazem,
tak jasně vysloveným v dopise,
a připrav Hamletovi rychlou smrt.
Dráždí mou krev až k horečce a ty
mě musíš uzdravit. Ať mrtev padne!
Nad mými dny dřív štěstí nezavládne.
Odejde

] IV [

Čtvrtý obraz

PLÁŇ POBLÍŽ DÁNSKÉHO PŘÍSTAVU

Princ FORTINBRAS se svým pochodujícím vojskem

FORTINBRAS Pospěšte, kapitáne, vyřídít můj pozdrav králi Dánů. Řekněte, že Fortinbras jej podle smlouvy prosí, aby směl pochodovat s armádou přes jeho zem. Kde nás pak hledat, víte. Chce-li král se mnou mluvit osobně, rád přijdu složit mu svou poklonu.

KAPITÁN Vykonám rozkaz, princí.

Odchází k jedné straně

FORTINBRAS *k vojsku*

Dejte se zvolna na pochod.

*FORTINBRAS a vojsko odejdou k druhé straně**KAPITÁN se setkává s HAMLETEM,**ROSENCRANTZEM a GUILDENSTERNEM**a strážnými, kteří se ubírají k přístavu*

HAMLET Smím se vás ptát, či je to armáda?

KAPITÁN Norského krále.

HAMLET Proti komu táhne?

KAPITÁN Dobýt část Polska.

HAMLET Kdo je velitelem?

KAPITÁN Synovec králův, mladý Fortinbras.

HAMLET Vpadnete do polského vnitrozemí, nebo vám jde jen o hraniční tvrz?

KAPITÁN Povím vám o tom holou pravdu, pane. Ten kousek půdy, který jdeme dobýt

nestojí za řeč - má jen cenu jména. Nenajal bych jej ani za pět zlatých. A když ho Norové či Poláci budou chtít prodat, nedostanou víc. To snad se Polsko ani nechce bránit. Chce. Už tam poslalo své vojáky. Nevrhnou přece dva tisíce duší a dvacet tisíc zlatých do zápasu o tuhle maličkost.-To je ten vřed zpychlého blahobytu! Pukne dovnitř a nikdo nepozná, proč zemřel ten, kdo jím byl napaden.-Mé díky, pane. Bůh s vámi, pane.

Odejde

HAMLET

KAPITÁN

HAMLET

KAPITÁN

ROSENCRANTZ

HAMLET

Princi, je čas jít.

Hned přijdu za vámi. Jen jděte, jděte.

ROSENCRANTZ, GUILDENSTERN

a ostatní pokračují v cestě

Všechno, co spatřím, na mne doráží a připomíná pomstu.- Co je člověk, umí-li na životě vydobýt jen potravu a spánek? Pouhé zvíře. Ten, který nám dal schopnost přemýšlet, znát to, co bylo, tušit budoucnost, jistě si nepřál, aby božský rozum v nás bez užitku hnil. Ať je to tím, že mi jak zvěři chybí všechna paměť, nebo že příliš úzkostlivě dbám, co z činu vzejde, až jej vykonám- a to je ze tří čtvrtin zbabělost, jen ze čtvrtiny moudrost- nechápu, proč pořád jenom říkám: „Musí se

to stát“, když přece k tomu činu mám
důvody, sílu, chuť i prostředky!
Příklady mluví naléhavou řečí.
Co třeba tahle mocná armáda:
zhýčkaný princ, jenž stojí v jejím čele,
se v pyšné ctižádosti směje všemu,
co skrývá budoucnost, a pro maličkost
vydává křehký život na pospas
zásahům osudu a hrozbě smrti.
Být velký neznamená bouřit se
bez velkých příčin, ale ze všech sil
vést boj o pouhé stéblo slámy tam,
kde byla ohrožena naše čest.
Co jsem to tedy zač, když nechávám
spát všechny výzvy - vraždu na otci
a matčin pád, hlas rozumu i krve-
a musím potom v hanbě přihlížet,
jak kráčí na smrt dvacet tisíc mužů!
Pro přelud slávy lehnou do hrobů
jak na postel - a nejde o nic víc
než o lán půdy, kam se nevejdou
dvě bojující armády a kde
je málo místa pro hřbitovy těch,
kdo padnou. -Krev! Chci myslet jenom na ni.
Od této chvíle nemám jiné přání.
Jde za ostatními

Uplyne několik týdnů

] IV [

Pátý obraz

SÍŇ NA HRADĚ ELSINORU

KRÁLOVNA s *dvorními dámami*, HORACIO a ŠLECHTIC

KRÁLOVNA
ŠLECHTIC

Nechci s ní mluvit.
Nedá se odbýt, zešilela snad.
Až nad ní srdce usedá.

KRÁLOVNA
ŠLECHTIC

Co chce?

Vzpomíná často na otce, a ví
prý dost o falešnosti světa; vzdychá,
bije se do prsou, pro pouhé nic
má zlost a jejím slovům chybí smysl:
jsou zmatená - tím vábí k dohadům,
a kdo je slyší, spřádá je hned s dojmy,
které v něm budí její posunky.
Opravdu se pak zdá, že je v tom význam,
ne přesný, ale jistě žalostný.
Mohla by v hlavách zlomyslných lidí
vyvolat nebezpečné domněnky-
raděj s ní promluvte.

HORACIO

KRÁLOVNA

Ať tedy vejde.

ŠLECHTIC *odejde stranou*

„Jak ani jinak s hříšnou duší není,
i v maličkostech tuším ohrožení.
Kdo cítí vinu, všude vidí ji,
bojí se smrti - sám se zabíjí.“

ŠLECHTIC *se vrací s rozrušenou OFELIÍ,
jež má v ruce loutnu
a vlasy rozhozeny po ramenou*

OFELIE

Kde jenom je ten krásný dánský princ?

KRÁLOVNA Co je to s tebou, Ofelie?
OFELIE *zpívá*
 Pověz mi, jak mám rozpoznat,
 že je tvá láska pravá.
 Má chudou čapku, v ruce hůl
 a bosa pokulhává.
KRÁLOVNA Proboha, co ta píseň znamená?
OFELIE Že ne? Tak si to poslechněte.
Zpívá
 Umřel, je ten tam, má paní,
 umřel, už tu není.
 Hlavu složil do trávy,
 nohy na kamení.
 Ach ouvej!
 Má Ofelie!
KRÁLOVNA Dejte teď pozor.
OFELIE *Zpívá*
 Rubáš bílý jako sníh - - -
Vstoupí KRÁL
KRÁLOVNA Pohleďte na ni, pane.
OFELIE *zpívá*
 - skryly květiny.
 Z lidí nad ním neplakal
 ani jediný.
KRÁL Jak se vám daří, milé děvčátko?
OFELIE Bůh vám to zaplať. Sova prý dříve byla pekařova dcera.
 Ach ano, víme snad, co jsme, ale nevíme, co se z nás
 může stát... Bůh buď vašim hostem při jídle!
KRÁL Blouzní nad otcem,

OFELIE
 Prosím vás, dost už o tom, ale až se vás někdo zeptá, co
 to znamená, povězte mu:

Zpívá
 Zítra je svátek milenců.
 Hned brzy ráno vstanu,
 spatříš mě první u okna,
 tím, co sis přál, se stanu.
 On vyskočil a oblék se,
 utíkal k vrátkům pro ni.
 Dala mu dárek - panenství.
 Teď nad ním slzy roní.

KRÁL
 Milá Ofelie!

OFELIE
 Jen počkejte, ani nemusím říkat na mou duši, hned s tím
 skončím.

Zpívá
 Ježíši, jaký je to svět!
 Jen hanba nás tu čeká.
 Mladík si přijde vzít, co chce,
 a děvče v tom pak nechá.
 „Než jsi mě svalil na postel,
 svatbu jsi sliboval.“

On na to:

„Neměla ses mi dát tak hned
 a byl bych si tě vzal.“
 Jak dlouho už se takhle chová?

KRÁL
OFELIE
 Doufám, že všechno dobře skončí. Jen trpělivost! Ale
 mně nezbyvá než plakat, když si pomyslím, jak ho budou
 spouštět do studené hlíny. Bratr se o tom doví, a tak vám
 děkuji za dobrou radu. Ať předjede můj kočár! Dobrou

noc, dámy, dobrou noc. Milé dámy, přeji vám dobrou

noc. *Odejde*

KRÁL Prosim vás, jděte za ní, hlídejte ji!

HORACIO a ŠLECHTIC *odejdou za OFELIÍ*

To všechno způsobil jed zármutku,
otcova smrt ji takhle rozvrátila.
Má Gertrudo, ach Gertrudo!
Strast nepřichází sama jako zvěd,
přihrnou se hned pluky neštěstí.
Nejdřív byl zabit Ofeliin otec,
pak musel váš syn odjet za moře-
sám si to hrozným činem zavinil.
Vzrušený lid si začal divně šeptat
o smrti ubohého Polonia;
byla to hloupost pohrůžovat ho tajně.
Teď Ofelie přišla o rozum,
bez něhož jsme jen loutky nebo zvěř.
A dovršil to všechno její bratr:
vrátil se z Francie a skrývá se.
Hýčká svůj žal a nastavuje sluch
všem klepařům, jež potká - je jich dost!
Krmí ho zlovolnými zprávami
o smrti jeho otce. Nevědí
nic podstatného - proto viní mne!
Je to jak výbuch kartáčové střely,
smrt na mne číhá v každé střepině.

Vřava za scénou

KRÁLOVNA Co je to za hluk?

KRÁL *volá*

Kde je moje stráž?

Vstupuje DVOŘAN

Ať zatarasí dveře! Co se děje?

DVOŘAN

Výsosti, zachraňte se! Oceán,
když boří hráze, nezaplavuje
tak prudce nížiny, jak Laertes,
žene svou tlupu proti vašim strážím.
Chátra ho nazvala svým vladařem,
a jako by svět začal teprv dnes,
popírá minulost i všecken řád,
bezpečný základ lidské činnosti.
Jen řve: „Teď bude králem Laertes!“
Čepice, ruce, slova jásají:
„My chceme Laerta! To je náš král!“

Křik sílí

KRÁLOVNA

Štěkají, ale na nepravé stopě.
Falešní dánští psi, jste na omylu!
Už prolomili dveře.

KRÁL

Ozbrojený LAERTES

vníká do síně provázen DÁNY

LAERTES

Kde je král?

Vyčkejte všichni venku.

DÁNOVÉ

Chceme s vámi.

LAERTES

Prosím vás, odejděte.

DÁNOVÉ

Dobrá, jdem.

Odejdou za dveře

LAERTES

Hlídejte dveře. - Vrať mi mého otce,
nestoudný králi!

KRÁLOVNA

Klid, můj Laerte.

LAERTES

Jestli v mé krvi zbyla kapka klidu,
říká mi, že jsem nemanželský syn,
směje se otci, že byl paroháč,
a cudnou matku špiní pomluvou,
že byla děvka.

Vyráží proti nim,
 KRÁLOVNA *mu zastupuje cestu*
 KRÁL Proč ta strašná vzpoura?
 Kde je k ní jaký důvod, Laerte?
 Gertrudo, nechte ho. Jen žádný strach.
 Král je tak chráněn božským původem,
 že zrada, jak jen zahlédne svůj cíl,
 zřekne se činu.- Pověz, Laerte,
 co tě tak podráždilo? - Nechte ho!
 Mluv, člověče.

LAERTES Kde je můj otec?
 KRÁL Mrtev.
 KRÁLOVNA Král to však nespáchal.
 KRÁL Jen ať se ptá.
 LAERTES Jak zemřel otec? Neuvěřím lži.
 Hrom do přísah i věrné poslušnosti.
 Zbožnost i svědomí ať vezme čert.
 I když mě za to stihne prokletí,
 nic nedbám o ten ani onen svět,
 jen toužím pomstít otce-stůj co stůj.
 KRÁL Kdo ti v tom může bránit?
 LAERTES Jen má vůle.
 A pomstím ho, i kdyby celý svět
 se stavěl proti mně. Mám málo sil,
 ale i s nimi na to vystačím.
 KRÁL Víš, chceš se dopátrat, jak zahynul.
 Ale což musíš v touze po odplatě
 smést šmahem odpůrce i přátele,
 lupiče spolu s oloupenými?
 LAERTES Jen nepřátele zničím.
 KRÁL Chceš je znát?
 LAERTES Přátele obejmu a posílím
 je vlastní krví jako pelikán.

KRÁL Konečně mluvíš jako dobrý syn
 a urozený muž. Jsem bez viny
 na jeho smrti, velmi nad ním truchlím-
 to poznáš sám nad slunce jasněji.

KŘÍK *za scénou*
 Pusťte ji dál.

LAERTES Co znamená ten křik?
Vrací se OFELIE
s květinami v ruce
 Ať zárem hněvu vyhoří můj mozek!
 Palčivé slzy, zakalte mi zrak!
 Oplatím dluh za tvoje šílenství
 i s úroky - Bůh mi v tom pomáhej!
 Květnová růže, sestro, Ofelie!
 Je možné, aby dívčí rozum byl
 tak pomíjivý jako starcův život?
 V lásce je lidská povaha tak jemná,
 že vzácný vzorek vlastní podstaty
 posílá za tím, koho miluje.
 OFELIE Nesli ho k hrobu bez rubáše-
 hajej dadej hajinkej-
 nad hrobem, to vám bylo pláče.
 Měj se pěkně, holoubku!
 LAERTES Být při smyslech a vybízet mě k pomstě,
 nemohla bys mě dojmout víc.
 OFELIE Když říkáte, že je tam dole, musíte zpívat: „Tam dolů, do
 hlubin, tam dolů,“ Jak se to pěkně hodí k našim veršován/
 kám! Je to o tom zrádném správci, který svému pánovi
 ukrad dceru.
 LAERTES Říká tím víc než rozumnými slovy.

OFELIE k LAERTOVI

Tady máš rozmarinu, abys na mne myslel - miláčku, myslí na mne - a maceška ti připomene, abys byl věrný.

LAERTES

I v šílenství mě vybízí: myslet, nezapomenout!

OFELIE ke KRÁLI

Pro vás mám fenykla orlíčky. Ke KRÁLOVNĚ A pro vás routu - jednu si nechám pro sebe - budu ji nosit o nedělích, na znamení, že se kajeme. Ale vy ji noste jinak - máte jiný hřích. Ještě sedmikrásku, tady je. A byla bych vám dala fialky, jenže všechny zvadly, když mi umřel otec - prý měl lehkou smrt - *Zpívá*

- protože on je moje nebe . . .

LAERTES Trápení, zoufalství i peklo samo dokáže změnit v nejněžnější krásu.

OFELIE

zpívá

Už nikdy se mi nevrátí?

Už nikdy se mi nevrátí?

Ne, nikdy. Už je pod drnem.

Jdi taky snít svůj věčný sen.

Ne, nikdy se ti nevrátí.

Měl vousy bílé jako sníh

a vlasy světlé jako len.

Už dávno, dávno je ten tam

a já tu marně naříkám.

Bůh mu přej sladký věčný sen.

A prosím Pána Boha za všechny dobré křesťany - Bůh vás provázej. *Odejde*

LAERTES

Můj Bože! Viděli jste?

KRÁL

Laerte,

musíme spolu mluvit o tvém žalu;

jsem k tomu oprávněn. Jdi vybrat ty,

které znáš z přátel jako nejmoudřejší.

At' nás dva rozsoudí! A zjistí-li, že jsem tím vinen, at' už vzdáleně anebo jako přímý pachatel, splatím to životem a korunou, svým královstvím a vším, co vůbec mám. Jsem-li však nevinný, měj strpení: společně s tebou vykonám, co umím, abys byl spokojen.

LAERTES

To přijímám.

Otcova divná smrt i tajný pohřeb - nekonal se ani obřady a nemá nad hrobem znak hodnosti - to na mne křičí od nebe až k zemi, abych se ptal.

KRÁL

Až poznáš viníka,

dopadni ho, at' kam chce uniká.

Pojď se mnou, prosím tě.

Odejdou

Vstoupí HORACIO a další

HORACIO Kdo to chce se mnou mluvit?

ŠLECHTIC

Dva námořníci, pane. Prý mají pro vás dopisy.

HORACIO

Ať vejdou.

Odejde jeden ze SLUHŮ

Stranou

Pozdravy ze světa! Kdo jiný by mi odkud psal, než sám princ Hamlet.

Sluha přivádí námořníky

PRVNÍ NÁMOŘNÍK

Bůh vám dej zdraví, pane.

HORACIO

I tobě.

PRVNÍ NÁMOŘNÍK

Když se mu bude chtít, tak dá. Mám tady pro vás dopis, od toho pana vyslance, co se plavil do Anglie, jestli je vaše jméno Horacio, jak mi povídali.

HORACIO *odvrací se stranou a čte*

„Horacio, až si tohle přečteš, zaříd těm dvěma, aby se dostali ke králi. Nesou mu dopisy. . . Pluli jsme po moři ani ne dva dny, když tu nás začal stíhat těžce vyzbrojený pirát. Naše loď byla pomalá, a tak jsme se z donucení vrhli do boje; v zápalu šarvátky jsem vnikl na jejich palubu. V tom okamžiku odrazili od naší lodi a já se jediný stal jejich zajatcem. Bylo štěstí padnout do rukou právě

těmhle lupičům, chovali se milosrdně - věděli ovšem proč. Musím se jim odměnit. Postarej se, aby král dostal moje dopisy, a pak se vydej za mnou, tak rychle, jako bys prchal před smrtí. Oněmíš, až vyslechneš, co ti musím říci, a přece moje slova nedokáží pojmout tíhu celé věci. Ti dva tě dovedou tam, kde teď jsem. Rosencrantz a Guildenstern pokračují v plavbě do Anglie - musím ti o nich mnoho povědět. Sbohem. Víš dobře, že jsem vždycky tvůj Hamlet.“

Jdem! Rychle odevzdáte dopisy, abychom mohli co nejdříve jít tam za tím, který vám je svěřil.

Odejdou

Vrací se KRÁL a LAERTES

KRÁL

Jistě mě nyní zprostitíš žaloby a budeš ve mně vidět přítele: kdo zabil tvého otce, chtěl i mne sprovodit ze světa.

LAERTES

To teď už vím.

Řekněte ale, proč jste nebránil těm krvavým a strašným zločinům. Vždyť tomu chtěla vaše bezpečnost, váš význam, vaše moudrost.

KRÁL

Ze dvou příčin.

V tvých očích budou možná nepodstatné. U mne však rozhodly. - Je pro matku sám život. Co se týká mne, ať je to moje přednost nebo prokletí, jsem s královnou tak spjat svým životem, že jako hvězda, která zahyne, když opustí svou dráhu, nemohu být bez ní. Druhá příčina, proč jsem

ho nepostavil před soud, vězí v tom,
že lid ho miluje; když zahrne
tou náklonností všechny jeho chyby,
jak vřídlo, které z dřeva dělá kámen,
promění jeho pouta v znaky cti.
Mé šípy by tím vichrem nepronikly,
vrátily by se zpátky na můj luk
a jejich cíl by zůstal ušetřen.

LAERTES A to je důvod, proč jsem ztratil otce,
proč moje sestra byla dohnána
až k zoufalství. - Vždyť smím-li chválit to,
co kdysi byla: strměla jak vzor
nad naší dobou! Ale pomsta přijde!

KRÁL Buď bez starosti, přijde. Nemysli,
že tupě přijmu jako žert, když mě
zatahá nebezpečí za vousy.
Co nejdříve se dovíš víc. Měl jsem
rád tvého otce a mám rád i sebe-
z toho už jistě pochopíš - - -

Vstoupí POSEL s dopisem

Co je?

Co neseš?

POSEL Listy od Hamleta, výsosti.
Jeden je vám a druhý královně.

KRÁL Od Hamleta! A kdo je přinesl?

POSEL Prý námořníci. Neviděl jsem je;
dopisy od nich přijal Claudio
a ten mi je pak svěřil.

KRÁL Laerte,
vyslechni, co mi píše. - Můžeš jít.
POSEL *odejde*
Čte

„Nejmocnější pane, sděluji, že jsem se zcela bez prostřed/
ků vylodil na březích vaší země. Zítra si dovolím vstou/
pit před váš královský zrak a požádám, abych vám směl
vypovědět, jak jsem se náhle a velmi podivně vrátil.
Hamlet.“

Co to má znamenat? Jsou zpátky všichni?
Nebo se někdo pokouší mě podvést?
Poznal jste rukopis?

LAERTES Je Hamletův.

KRÁL „Bez prostředků“- a tady na konci:
„Jsem zcela sám.“ Kdo mi to vysvětlí?

LAERTES Já tomu nerozumím, výsosti.
Ale ať přijde! Žal mě opouští,
když pomyslím, že budu moci vmést
do jeho tváře: „To jsi spáchal ty!“

KRÁL Jestliže je to pravda, Laerte-
patrně je, i když to nechápu-
chceš, abych já tě vedl?

LAERTES Ano, chci.

KRÁL Jen nesjednejte mezi námi smír.
Smírím tvou duši. Jestli přerušil
svou cestu, vrátil se a nemíní
nastoupit plavbu znovu, zlákám ho
do jiné pasti. Promyslel jsem plán.
Čeká ho smrt. A nikdo nevzdychne
o něčí vině; dokonce i matka
bude v té smrti vidět náhodu.

LAERTES Veďte mě, výsosti, a nejlíp tak,
abych moh já ten záměr změnit v čin.

KRÁL To se mi hodí. Kdyžs byl v cizině,
mnozí tě tady u nás chválili
za umění, ve kterém vynikáš.
Hamlet to slyšel. Nežárлил by tak

LAERTES
KRÁL

na celý souhrn všech tvých vlastností,
jako ti záviděl tu dovednost,
která je podle mého podružná.
Která to byla?

Pouhá ozdoba
na čapce mládí, ale potřebná!
Mladíkům sluší lehkovážný šat
právě tak jako usedlému věku
kožichy, těžké oděvy a pláště
značící blahobyť a ctihodnost.
Před dvěma měsíci jsme měli hosta,
šlechtice z Normandie. Poznal jsem
na vlastní kůži Francouze a vím,
co při souboji v sedle dokáží.
Tenhle však kouzlil. Vrostlý do sedla
přinutil svého koně k zázrakům,
jako by s ním byl spojen v jedno tělo.
Neuměl bych si ani vymyslet,
co za kouzelné finty předváděl.
Byl z Normandie?

LAERTES
KRÁL

Ano, z Normandie.
Tak to byl jistě Lamord.

LAERTES
KRÁL

Byl to on.
Vím o něm, znám ho. Jeho rodná zem
v něm vidí drahokam.

LAERTES
KRÁL

Sám přiznával,
že v šermu umíš víc než on, a tak
tě vynášel za skvělou dovednost-
zvláště výborně prý vládneš rapírem-
až zvolal: „Najít pro něj soupeře,
to by byl pohled!“ Mrštnost, obrana
a postřeh Francouzů prý nejsou nic,
když dojde na utkání s Laertem.

Hamlet to slyšel; vzplanul závistí
a přál si horečně tvůj rychlý návrat,
aby moh s tebou změřit svoje síly.
Toho lze využít - - -

LAERTES
KRÁL

Můj pane, k čemu?
Laerte, měl jsi svého otce rád?
Nebo svůj žal jen předstíráš a je
to pouhá maska?

LAERTES
KRÁL

Proč se takhle ptáte?
Ne, nemyslím si, žeš ho neměl rád.
Lásku však plodí shoda okolností
a zažil jsem už mnoho případů,
kdy odstup času zmírnil její žár.
I plamen lásky má v svém středu knot,
který ji dusí, když sám ohoří,
a dobro není stále stejně dobré -
jakmile příliš vzroste, zahyne
na vlastní přílišnost. Co zamýšlíš,
to proved' raděj hned: tvůj úmysl
se jinak změní. Kolik jazyků
a rukou, tolik nejrůznějších náhod,
tolik i překážek a odkladů.
Vzdech nad úmysly, z nichž se nestal čin,
potom víc zabolí než uleví.
Teď k jádru věci. Hamlet je tu zpátky.
Čím dosvědčíš, že jsi měl otce rád?
Ne slovy, činem!

LAERTES

Podříznu mu hrdlo,
a třeba v kostele.

KRÁL

Máš pravdu, vrah
by nikde neměl najít ochranu
a pomsta má mít všude volnou ruku.
Jestli to ale míníš udělat,

zdržuj se nyní doma, Laerte.
Hamlet se doví o tvém návratu.
Všichni mu vychválí tvé umění -
a barvitěji než ten Francouz. To
už zařídím. Tak dojde k utkání
a dvůr se bude předstihovat v sázkách.-
Je nedbalý a velkomyslný,
lest je mu cizí. Neprohlédne zbraně.
Zručně si najdeš neztupený rapír-
obratným výpadem mu odplatíš
otcovu smrt.

LAERTES

Tak se to musí stát.

A navíc bude na mé zbrani jed.
Koupil jsem mast-tou stačí potřít nůž,
a dotkne-li se jenom odřeniny,
nastane smrt, přes všechny obklady
z nejléčivějších bylin, co jich roste.
Namočím v tomto jedu hrot své zbraně
a pouhé škrábnutí je jistá smrt.
Musíme promyslet, jak využít
všech okolností v prospěch záměru.
Kdyby se neměl podařit a lest
by vyšla přede všemi na jevo,
raděj to nezkoušet. Je třeba mít
v záloze něco, čím se napraví
případný nezdar. Počkej... Slavnostně
oznámím svoji sázku... Už to vím!
Rozpálen bojem jistě začne žíznit-
už proto musíš prudce útočit.
Zavolá, že chce pít. V té chvíli mu
dám napít z poháru. Jen usrkne-
a třebaže by unik tvému jedu,
náš plán se zdaří.- Počkej. Kdo to jde?

KRÁL

Vstoupí plačící KRÁLOVNA

KRÁLOVNA

Žal přichází hned v patách zármutku.
Tvá sestra utonula.

LAERTES

Mluvte! Kde?

KRÁLOVNA

V hladině potoka se odráží
šedavé listy vrby; Ofelie
do věnců z něho vpletla chudobky,
blatouchy, kopřivy a vstavače,
jež pastevci tak hrubě pokřtili-
pro dívky je to nebožtíkův prst.
Věšela věnce květů po větvích
a tu se pod ní zlomil uschlý pahýl.
Padla i s kvítím do plačících vod.
Šat se jí do široka rozestřel
a plula chvíli na něm jako víla.
Zpívala zlomky starých zbožných písní
jak bytost, která neví, co ji stihlo,
anebo pro ten živel stvořená.
Nemohlo to mít dlouhé trvání.
Ubohou dívku stáhl ztěžklý šat
od melodických zpěvů k smrti v bahně.
Můj Bože. Utonula?

LAERTES

Utonula.

KRÁLOVNA

LAERTES

Má Ofelie, vody máš už dost.
Ne, nechci plakat. Ale nemohu
svým slzám zabránit. To příroda
se drží svého zvyku. Nehledí,
co tomu řekne stud. Až skončí pláč,
zmizí i to, co ve mně zbývá z ženy.
Mohl bych mluvit řečí plamenů,
má pošetilost ji však dusí. - Sbohem.
Odejde

KRÁL

Musíme rychle za ním, Gertrudo.
Co mne to stálo ztláčit jeho hněv!
A bojím se, že tímhle znovu vzplane.
Už pojďme za ním.
Jdou za ním

I V I

První obraz

HŘBITOV
S ČERSTVĚ VYKOPANÝM HROBEM
gypříše, branka
Vstoupí dva hrobníci s rýči a krumpáči;
chystají se kopat

PRVNÍ HROBNÍK
Copak se patří pohřbívat ji křesťansky, když si řekla
o spásu na vlastní pěst?
DRUHÝ HROBNÍK
Povídám ti, že patří. Jen jí ten hrob pěkně vykopej.
Ohledali ji a usnesli se, že to bude pohřeb po křesťansku.
PRVNÍ HROBNÍK
Není možná! Copak se utopila v sebeobraně?
DRUHÝ HROBNÍK
Usnesli se, a basta.
PRVNÍ HROBNÍK
Tak to jistě bylo v sebeobraně. To je totiž tak: když se
člověk utopí naschvál, je to důkaz, že se něco konalo, a
co se konalo, to má tři části: konání, vykonání a dokonání
- z toho plyne, že se utopila naschvál.
DRUHÝ HROBNÍK
Jen když reješ, strýčku rýči.
PRVNÍ HROBNÍK
Počkej moment. Řekněme, že tadyhle je voda. A tadyhle,
vidíš, je ten člověk. Když ten člověk zajde k té vodě a
utopí se, může tisíckrát chtít nebo nechtít, prostě zajde.
Ale když ta voda přijde k němu a utopí ho, neutopil se
on sám - z toho plyne, že ten, kdo si nezavinil vlastní
smrt, nezkrátil si život.

DRUHÝ HROBNÍK

A to je zákon?

PRVNÍ HROBNÍK

To bych řekl! Zákon, jak se patří, přes mrtvoly.

DRUHÝ HROBNÍK

A já ti tedy povím, nebýt ta slečna z lepší rodiny, beztak by ji po křesťansku nepohřbili.

PRVNÍ HROBNÍK

To máš pravdu. A člověku je vážně líto, že se i v tomhle velkém pánům nadřazuje: utopit se nebo oběsit je pro ně výhodnější než pro jejich spolubližní v Kristu... Hoď sem rýč! Víš, že zahradníci, kopáči a hrobníci byli vůbec první křesťani? Dávno a dávno před Kristem. *Sestupuje do otevřeného hrobu.*

DRUHÝ HROBNÍK

Před Kristem, a křesťani?

PRVNÍ HROBNÍK

No samo sebou. Mysleli na kříž v jednom kuse.

DRUHÝ HROBNÍK

Nepovídej.

PRVNÍ HROBNÍK

No jak by na něj nemysleli, když je od kopání pořad bolí. Dám ti ještě jednou hádat, a jestli neuhodneš, dej se poddat.

DRUHÝ HROBNÍK

Tak mluv.

PRVNÍ HROBNÍK

Kdo staví pevnější stavby než zedník, loďař nebo tesař?

DRUHÝ HROBNÍK

Ten, co staví šibenice. Ta jeho stavba přežije i tisíc nájemníků.

PRVNÍ HROBNÍK

To není zlé - vážně, šibenice není zlá - ale pro koho není

zlá? Pro toho, kdo dělá něco zlého. A to děláš ty, když říkáš, že je šibenice pevnější než kostel. Z toho plyne, že by pro tebe šibenice nebyla zlá. Zkus to znovu.

DRUHÝ HROBNÍK

Kdo staví pevnější stavby než zedník, loďař nebo tesař?

PRVNÍ HROBNÍK

To mi řekni a můžeš si jít lehnout.

DRUHÝ HROBNÍK

U všech sakrů, už to mám.

PRVNÍ HROBNÍK

No tak ven s tím.

DRUHÝ HROBNÍK

U sta hromů, nemám to.

PRVNÍ HROBNÍK

Už si s tím nelam hlavu - je to mrcha líná, nehne se, ať ji jak chceš otloukáš. Ale až se tě na to příště někdo zeptá, řekni hrobník. Domy, co on staví, přetrvávají do soudného dne. Vem džbánek a utíkej mi k Johánkovi pro pálenku.

Druhý HROBNÍK odejde

Je vidět HAMLETA

v námořnickém oblečení a HORACIA,

jak vstupují na hřbitov

PRVNÍ HROBNÍK *kope a zpívá*

To se to v mládí milovalo

ve všední den i ve svátek.

Co se kdy tomu vyrovnalo?

Ach, sladké pusy děvčátek.

HAMLET

To si ten člověk neuvědomuje, co dělá, že si tak při kopání hrobu může zpívat?

HORACIO

Zvykl si na svou práci, je už otrlý.

HAMLET

Máš pravdu, ruce jsou tím citlivější, čím méně si zvykly na práci.

PRVNÍ HROBNÍK *zpívá*

Než jsem se nadál, přišlo stáří,
až k zemi ohnulo mi hřbet.
Ne, nikomu se nepodaří
uchovat oheň mladých let.
Vyhodí lebku

HAMLET

I v téhle lebce býval jazyk - kdysi zpívala! A ten chlap s ní praštil o zem, jako by to byla čelist prvního vraha, samotného Kaina. Možná, že to byla palice nějakého chytráckého politika, který chtěl přelstít i Pána Boha; a tenhle osel jí teď ukázal, k čemu je dobrá! Je to tak, co myslíš?

HORACIO

Je to možné.

HAMLET

Nebo patřila nějakému dvořanovi, který uměl říkat: „Dobré ráno, výsosti! Jak se dnes cítí vaše veličenstvo?“ A možná, že to byla některá jeho jasnost, a chválivala koně některé jeho excelence, když toho koně chtěla dostat darem. Co tomu říkáš?

HORACIO

Je to možné.

HAMLET

Třeba to tak je. A teď chválí koně její hraběcí jasnosti paní Červové, bez čelisti a otlučen na hlavě hrobníkovou lopatou. Nádherný vývoj lidského tvora, kdybychom tomu dokázali přijít na kloub! Stálo to snad tak málo vyživit ty kosti, že se teď sotva hodí k střefování do kuželek? Až mě ve vlastních kostech bolí, když na to myslím.

PRVNÍ HROBNÍK *zpívá*

Lopata, krumpáč, rubáš bílý
a jáma, jáma hluboká.
Tam půjdu za kratičkou chvíli.
Nic lepšího mě nečeká.
Vyhodí další lebku

HAMLET

Vidíš, další. Možná, že to byla lebka nějakého advokáta. Kam se poděly jeho úskoky a lstivé argumenty, všechny pře a spory o vlastnictví, kde je teď kouzlo jeho výmluvnosti. Ten neotesanec mu omlátil špinavou lopatu o hlavu a on se ani nezmůže na žalobu pro ublížení na těle! *Zvedá lebku* Možná že v životě bylo jeho cílem nabytí co nejvíc půdy; byl samá úmluva, smlouva, zástava a ručení; a je tohle cíl, kterého všemi spory docílil, nabytí tím, čeho toužil nabyt, když má teď lebku nabitou jen prachem? Na délku ani šířku nemá tam víc místa, než co by zakryla kupní smlouva s duplikátem - to mu ty nákupy víc nevynesly? A do téhle pokladnice *Poklepává na lebku* by se mu ani všechny ty převodní listiny nevešly. Nemá snad jejich držitel právo na víc?

HORACIO

Ne, nemá, ani o kousek.

HAMLET

Nedělá se snad pergamen na smlouvy z ovčích kůží?

HORACIO

Dělá, a také z telecích.

HAMLET

A některé ovce i telata v nich hledají své zajištění. Promluvím si s tím člověkem . . . *Přistupují blíž* Čí je to hrob, prosím tě?

PRVNÍ HROBNÍK

Můj, pane!

Zpívá

Tam půjdu za kratičkou chvíli,
nic lepšího mě nečeká.

HAMLET

Tvůj přece bude teprve tenkrát, až nad tebou jednou
řeknou tiše lež.

PRVNÍ HROBNÍK

To ať pak řeknou klidně nahlas. Nebude to lež, jen samá
pravda, že je můj.

HAMLET

Neříkám ti lež, jako se říká nad mrtvým, a tak není prav/
da, že je tvůj, protože jsi až moc živý.

PRVNÍ HROBNÍK

Tahle lež má ze všech nejkratší život, pane. Všichni se
tam brzy položíme.

HAMLET

A kterému z nás ten hrob kopeš?

PRVNÍ HROBNÍK

Není to on, pane.

HAMLET

Je to žena?

PRVNÍ HROBNÍK

Ani žena ne.

HAMLET

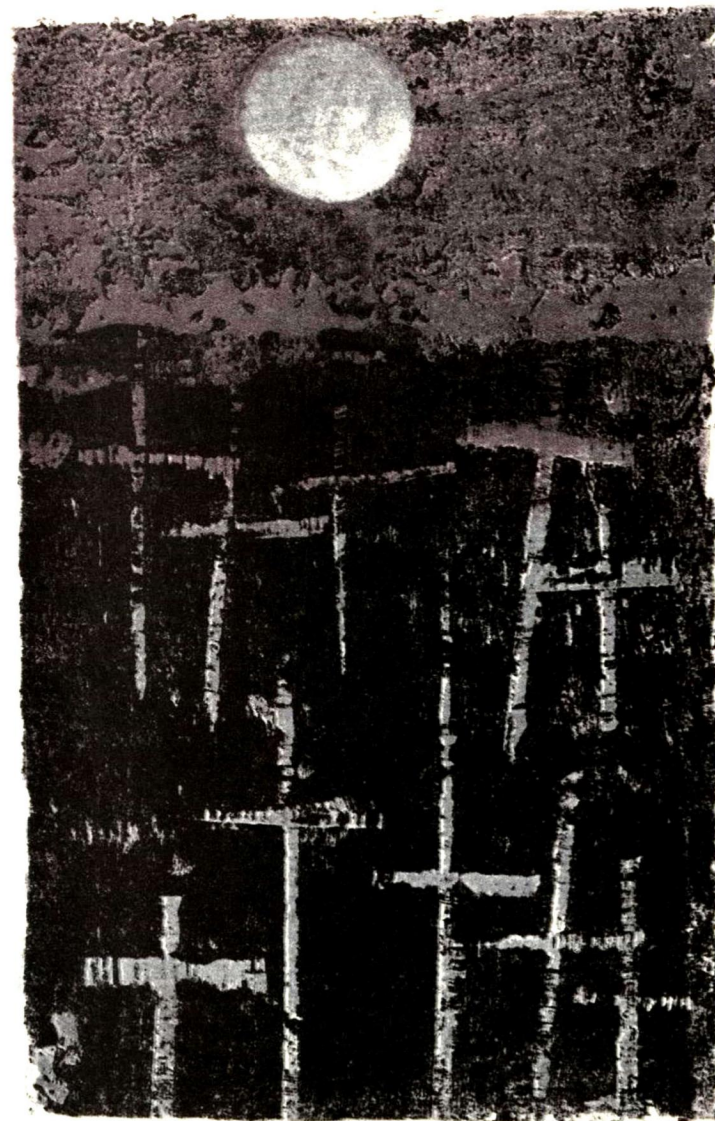
Koho v něm tedy budou pohřbívat?

PRVNÍ HROBNÍK

Byla to žena, ale Pán už si ji vzal. Je to mrtvola.

HAMLET

Ten chlap má ale sebejistotu. Musí se s ním mluvit na vlas
přesně, jinak se utopíme v dvojsmyslech. Pozoruji to už
nějaké tři roky, Horacio: v naší době tak rozbujelo ducha/
plnictví, že si to pacholek od koní může rozdat s uroze/
ným pánem a nenechá ho bez šrámu...

Jak dlouho děláš hrobníka?

PRVNÍ HROBNÍK

Začal jsem s tím řemeslem zrovna v den, kdy nebožtík král Hamlet pobil Fortinbrase.

HAMLET

Kolik je to let?

PRVNÍ HROBNÍK

Nevíte? Řekne vám to i na hlavu padlý. Právě v den, kdy se narodil Hamlet, ten co přišel o rozum a poslali ho do Anglie.

HAMLET

Vážně? A proč ho poslali do Anglie?

PRVNÍ HROBNÍK

Protože přišel o rozum. Tam ho zas najde. A když ne, v Anglii na tom tak moc nezáleží.

HAMLET

Proč?

PRVNÍ HROBNÍK

Nikdo to na něm nepozná. Všichni jsou tam blázni.

HAMLET

A jak se mu to stalo?

PRVNÍ HROBNÍK

Prý moc divně.

HAMLET

Divně?

PRVNÍ HROBNÍK

Zkrátka se pominul.

HAMLET

Kde se to v něm vzalo?

PRVNÍ HROBNÍK

Kde? Tady v Dánsku. Víím to, kopu tady hroby třicet let.

HAMLET

Jak dlouho trvá, než člověk v zemi shnije?

PRVNÍ HROBNÍK

Jestli neprohnul už za živa - a v téhle době nám sem přijde moc prohnilých mrtvol, které nevydrží ani přes jeden pohřeb - tak to trvá osm, někdy devět let. Koželuhovi to trvá devět.

HAMLET

Proč jemu déle než jiným?

PRVNÍ HROBNÍK

Má kůži tak vylouhovanou, že se voda do ní dlouho nedostane. To si neumíte představit, jak vám voda prašivou mrtvolu rozežere. Vidíte tu lebku? Ta ležela v zemi třiadvacet let.

HAMLET

Čí byla?

PRVNÍ HROBNÍK

Hrom do něj, jak ten byl potrhlý! Čí myslíte, že byla?

HAMLET

Nevím.

PRVNÍ HROBNÍK

Čert ho vem, blázna prohnaného. Vylil mi jednou na hlavu celou láhev rýnského. Tahleta lebka, pane, patřila kdysi královskému šašku Yorickovi.

HAMLET

Tahle?

PRVNÍ HROBNÍK

Která jiná?

HAMLET

Dej ji sem! Bere lebku do rukou Chudáčku Yoricku! Horacio, znal jsem ho. Jeho žerty bys nespočítal, nápady nepředstihl. Kolikrát mě nosil na zádech. A když si to teď představím, děsí mě to. Je mi z toho nanic... Tady byly rty - ani nevím, jak často jsem je líbal. Kam se po děly tvé posměšky a kotrmelce, tvoje písničky a palba vti

pů, po níž se kolem stolu řvalo smíchy? Ani jediným se už nevysměješ vlastnímu šklebu? Tak daleko to došlo, že už i ty jsi zesmutněl? Jdi, pospěš do komnaty milostivé paní. Pověz jí, že se může líčit na prst tlustě - beztak ji čeká tahle tvář. A rozesměj ji tím... Jedno mi řekni, Horacio.

HORACIO

Prosím, princí.

HAMLET

Myslíš, že takhle v hrobě vypadal i Alexandr?

HORACIO

Vypadal.

HAMLET

A páchl takhle? Br! *Odkládá lebku*

HORACIO

Právě tak.

HAMLET

K jakému ubohému použití můžeme nakonec dospět, Horacio. Nedokázala by snad naše obraznost sledovat Alexandrův vznešený prach až někam do sudu, kde je z něho špunt?

HORACIO

Podivná úvaha.

HAMLET

Ani trochu podivná. Dospěješ k tomu při největší umírnělosti, když se co nejvíc budeš držet pravdy. Takhle: Alexandr zemřel, Alexandr byl pohřben, Alexandr se rozpadl v prach, prach je země, ze země dobýváme hlínu, a proč by touto hlínou, v kterou se proměnil, nemohli ucpat pivní sud?

„Možná, že Caesar obrácený v prach ucpává někde díry ve střeších. Svět před tím prachem na kolena padá - teď brání větru škvírou pronikat.“

Podívej! Tiše! Přichází sem král
i královna a průvod dvořanů.

*Na hřbitov vchází pohřební průvod:
OFELIE v otevřené rakvi,
za ní LAERTES, KRÁL, KRÁLOVNA,
dvořané a KNĚZ v taláru*

HAMLET

Kdo je v té rakvi? Proč tak tichý obřad?
To jistě pohřbívají sebevraha.
A patřil k dvorní společnosti. Pojď,
budem se dívat z úkrytu.

Usedají do stínu cypřiše

LAERTES

A další obřad?

HAMLET

stranou

Pohleď, Laertes,
výborný mladý muž.

LAERTES

A další obřad?

KNĚZ

Stalo se všechno, co smím vykonat.
Zemřela za pochybných okolností
a nebýt příkazu, jenž zmírnil řád,
ležela by až do soudného dne
v neposvěcené půdě. Štěrk a střepy,
ne modlitby, ji měly zasypat.
Přesto však zdobí její cestu věnce,
jde za ní průvod za hlaholu zvonu
a její rakev kryjí květiny.

Už nic jí nelze dopřát?

LAERTES

Ne, nic víc.

KNĚZ

Zazpívat nad ní slavné requiem,
jako se zpívá usmířeným duším,
bylo by znesvěcením obřadu.

LAERTES

Spusťte ji! Fialky ať vykvětou
z krásného neposkvrněného těla!

Spouští rakev do hrobu
Až se má sestra stane andělem,
ty za svou skoupost půjdeš do pekel.
Vždyť je to Ofelie!

HAMLET

KRÁLOVNA

sype květiny

Krásu krásě!

Tak skončily mé naděje, že ty
se staneš ženou mého Hamleta.
Svatební lože jsem ti chtěla slát,
ne hrob!

LAERTES

Ať padne zoufalství a žal
ve stonásobné míře na toho,
kdo tvoji křehkou duši zahubil
svým zločinem! Ne, neházejte hlínu.
Musím ji ještě sevřít v náručí.

Skočí do hrobu

Teď živého i mrtvou zasypte
takovou horou, že se vyrovná
do nebe strmícímu Olympu!

HAMLET

postoupí vpřed

Čí zármutek se tady vypíná?
Kdo to chce zastavit i planety
a ohromit je řečmi o svém žalu?
Jsem Hamlet, dánský princ.

Skočí do hrobu za LAERTEM

LAERTES

vrhá se na něj

Buď stokrát proklet!

HAMLET

To není dobrá modlitba.

Dej raděj pryč ty ruce s mého hrdla.
Třebaže nejsem zuřivec a rváč,
je ve mně nebezpečí. Chraň se ho!
Ty ruce pryč!

KRÁL

K nim! Odtrhněte je!

KRÁLOVNA
VŠICHNI
HORACIO

Hamlete!
Pánové!
Klid, drahý princí.

*Dvořané je odtrhnou
a oba vystupují z hrobu*

HAMLET

O to se budu bít až do chvíle,
kdy se mé oči navždy uzavřou.
O co, můj synu?
Já ji miloval.
Byť měla bratří čtyři tisíce,
svou láskou nepředstihnou moji lásku.
Co pro ni vykonáš?

KRÁL
KRÁLOVNA
HAMLET

Je šílený.
Pro milost boží, nech ho, Laerte.
Tak řekni, co chceš udělat?
Naříkat, bít se, postit, roztrhat
svůj šat, pít ocet, sežrat krokodýla?
To umím taky. Chceš tu naříkat
a vyzývat mě skokem do hrobu?
Zůstaň s ní v hrobě - zůstanu i já.
Žvaníš tu o horách? Ať nahnou
na naše hlavy tolik vozů hlíny,
že vrchol mohyly se dotkne slunce
a všechny štíty světa zahanbí.
Chceš-li se chvástat, doved bych i to.
Je to jen záchvat. Chvíli potrvá.
Ale pak se mu opět vrátí mírnost,
tak trpělivá jako holubice
hřející mláďata.

KRÁLOVNA

HAMLET

Proč jste mě napad?
Co jsem vám udělal? Měl jsem vás rád-
na tom však nesejde. Ať Herkules

tu mává pažemi a jak chce řádí,
kočka si mňoukne, pes si zadovádí.
Odejde
Prosím vás, Horacio, bděte nad ním.
HORACIO *odejde*
Stranou k LAERTOVI
Vzpomeň si, co jsme včera sjednali,
Buď trpělivý, brzy dojde k činům.
Má Gertrudo, ať syna hlídají.-
Nad tenhle hrob se zvedne živý pomník!
Neklid se brzy v ticho promění -
jen do té doby mějme strpení -
Odejdou

HRADNÍ SÍŇ

*Trůny, lavice, stoly atd.**Vstoupí v rozhovoru HAMLET a HORACIO*

HAMLET

O tom už dost a teď co bylo dál-
vzpomínáš, co jsem tenkrát prožíval?

HORACIO

Jak bych moh zapomenout?

HAMLET

Sváděl jsem boj sám se sebou a ten
mi nedal spát. Připadal jsem si hůř
než vězeň v kládě. V náhlém vnuknutí-
díků za tu náhlost: jen si přiznejme,
že ukvapenost dobře poslouží,
když selžou plány; z toho vidíme,
jak prozřetelnost řídí naše cesty,
i když jsme zbloudili.

HORACIO

Tak je to, princí.

HAMLET

V tom vnuknutí jsem vyběh z kajuty
a s pláštěm přes ramena, v noční tmě
dotápal tam, kde spali. Bůh mi přál.
Vytáh jsem jejich listy a zas šel.
Tíseň mě naučila nedbat mravů-
zlomil jsem pečeť poselství a čet.
Královský lotr! Rozkazoval jim-
po uvedení mnoha důvodů,
v nichž vzýval blaho Anglie i Dánska
a obvinil mě z nejhroznějších činů-
aby mě popravili hned, jak dočtou.
Prý škoda času brousit sekyru.
To není možné.

HORACIO

HAMLET

Tady je ten list.

Přečti si ho, až bude na to čas.-
Chceš vědět, co já udělal?

HORACIO

HAMLET

To chci.

Obklíčen takhle samým darebáctvím
ani jsem neměl kdy se rozmyslet
a rozum si už věděl rady sám.
Začal jsem krasopisně nový list.
Já taky kdysi jako světáci
pohrdal písmem příliš úhledným
a snažil se psát zběžně, ale teď
mi znalost slohu v nouzi pomohla.
Mám ti říct, co jsem napsal?

HORACIO

HAMLET

Řekněte.

Král zapřísahá anglického krále:
chce-li prý dosvědčit svou oddanost
a má-li rozkvést palma přátelství,
chce-li své zemi dopřát věčný mír
a má-li obě země spojit láska-
takových „má-li, chce-li“ na tuncy-
ať bez odkladu pošle na smrt ty,
kdo mu list přivezli - hned po přečtení!
A dopřávat jim zpověď škoda času.
Co pečetě?

HORACIO

HAMLET

I v tom Bůh pomohl.

Otcova pečeť, kterou jsem měl s sebou,
je zmenšenina státní pečetě.
Složil jsem dopis, aby vypadal
jako ten králův, podepsal jsem jej,
otiskl pečeť, dal zas na místo-
a nikdo z nich ten podvrh nepoznal.
Nazítří došlo k boji s piráty-
co bylo dál, už víš.

HORACIO

Tak Guildenstern

HAMLET a Rosencrantz jdou na smrt.
Prosím tě!
Hnali se do té práce jako diví.
Pro ty si těžkou hlavu nedělám.
Kdo šplhá, spadne; sami jsou tím vinni.
Pro podlé povahy je nebezpečné
strkat nos tam, kde velcí soupeři
jsou rozpáleni bojem.

HORACIO To je král!
HAMLET Zabil mi otce, matku ponižil
na sprostou děvku, vzal mi naději
na dánský trůn a chtěl mi vzít i život-
řekni mi: není moje povinnost
a neřádá snad samo svědomí,
abych s ním touhle paží skoncoval?
Nechat tu hnusnou rakovinu růst-
což by to nebyl hřích?

HORACIO Co nevidět
mu vzkáží z Anglie, jak dopadly
ty jeho plány.

HAMLET Dová se to brzy-
ale mám do té doby času dost:
řekneš jen: ráz, a lidský život zmizí...
Je mi však velmi líto, Horacio,
jak jsem se choval vůči Laertovi.
To, oč jde mně, se tolik podobá
i jeho sporu. Zkusím si ho získat.
Pobouřil mě ten vychloubačný žal.
HAMLET Prosím vás, tiše, někdo přichází.

HORACIO

OSRIC, zakrslý, podivínský dvořan vstupuje
v doubletu s jakýmsi křídly na ramenou
a v klobouku podle nejnovější módy

OSRIC *snímá klobouk a hluboce se klaní*
Vřele vítám vaši výsost zpátky do Dánska.

HAMLET Pokorný dík. *Stranou* Znáš toho komára?

HORACIO *stranou*
Ne, neznám, princí.

HAMLET *stranou*

Tím lépe pro tvou spásu; znát se s ním je neřest. Má
mnoho pozemků, a úrodných! A je-li někdo velevzíře
mezi zvířaty, má zaručeně koryto hned u králova stolu.
Je to kavka, ale jak říkám, nabobtnalá spoustou hlíny,
kterou vlastní.

OSRIC *opět se klaní*

Kdyby se vaší výsosti laskavě dostávalo času, pověděl bych
vám, co vzkazuje jeho veličenstvo král.

HAMLET

S veškerou pílí ducha si to ihned poslechnu. OSRIC *se klaní a
mává sem a tam kloboukem* Posadte čepici, kam patří - na
hlavu.

OSRIC

Děkuji, výsosti - je mi horko.

HAMLET

Ne, věřte mi je velká zima. Fouká od severu.

OSRIC

Ano, máte pravdu, výsosti, téměř zima.

HAMLET

Ale ne, mně se zdá být vedro; pro mne je tu horko.

OSRIC

Neobyčejné vedro, výsosti - vlastně, jak bych to řekl...
Ale jeho veličenstvo mě pověřilo sdělit vám, že na vás
uzavřelo velkou sázku. To jsem povinen vyřídit - - -

HAMLET *opět ho vybízí, aby si nasadil klobouk*

Prosím vás, pamatujte na to -

OSRIC

Opravdu, výsosti, takhle je mi lépe, ujišťuji vás. Ke dvoru se právě vrátil Laertes - věřte, urozený muž v nejvlastnějším smyslu toho slova, nadaný skvělými přednostmi, spo- lečensky velmi uhlazený, zjevem nadmíru poutavý. Ře- čeno ústy obchodníka: je hotová mapa, sám rejstřík ušlechtilých zdvořilostí; jako celý kontinent chová v sobě všechny končiny, jež by každý urozený muž rád obsáhl.

HAMLET

Neubral jste svým líčením ani vlásek jeho dokonalosti, i když vím, jak mnoho má součástí - tolik, že by jejich výpočet zmátl aritmetiku paměti, která by vůbec ztratila brzy krok s jeho rychlou plavbou. Abych ho však vy- chválil, jak zaslouží: vidím v něm duši, která už něco vydá na váze i podstatnosti a je tak drahocenná a vzácná, že je- dině zrcadlo, do kterého hledí, může se mu vyrovnat; vždyť kdo jiný by mohl obrážet jeho podobu? Jen jeho stín.

OSRIC

Výsosti, hovoříte o něm s neomylnou přesností.

HAMLET

A jde vám - o co, pane? Proč toho nejvyš jemného muže ovíváme svým poněkud drsným dechem?

OSRIC

Prosím, výsosti?

HORACIO

Nebylo by lepší domluvit se jiným jazykem? Dokážete to, jen to zkuste.

HAMLET

Proč vůbec padlo jméno toho urozeného muže?

OSRIC

Čí? Laertovo?

HORACIO *stranou*

Je na dně; všechno zlato slov už utratil.

HAMLET

Ano, pane; jeho.

OSRIC

Vím, že už mnoho víte - - -

HAMLET

To bych rád, abyste věděl, i když by vaše uznání nebylo zrovna velká chvála. Pokračujte, pane.

OSRIC

- že už mnoho víte o skvělých Laertových přednostech.

HAMLET

Netroufám si to tvrdit - to by znamenalo, že chci s jeho přednostmi soupeřit, protože člověk může někoho dobře znát jen tenkrát, zná-li sebe.

OSRIC

Jde mi, výsosti, o jeho dokonalost ve zbrani. Mají-li pravdu ti, kdo jsou v jeho službách, nikdo se mu nevyrovná.

HAMLET

Která je to zbraň?

OSRIC

Rapír a dýka.

HAMLET

To jsou sice dvě, ale to je jedno.

OSRIC

Výsosti, král dal v sázku šest berberských koní a on, po- kud jsem zpraven, dal proti tomu do zástavy šest fran- couzských rapírů a dýk se vším, co k nim přísluší, s pa- sem, závěsem a tak dále. Zvláště tři nosníky jsou prostě půvab sám, padnou jílcům jako ušité - nosníky nejjem- nějších tvarů, hojně zdobené...

HAMLET

Čemu říkáte nosníky?

HORACIO *stranou*

Já věděl, že se ještě poučíte, než s ním skončujete.

OSRIC

Nosníky jsou závěsy, výsosti.

HAMLET

Ten název by se líp hodil, kdybychom po boku nosili ka/nóny. Než je začnem nosit, stačí závěsy. Ale k věci. Šest berberských koní proti šesti francouzským rapírům s pří/slušenstvím a třemi hojně zdobenými nosníky - to je tedy francouzská sázka proti dánské. A proč to všechno bylo dáno do zástavy, jak jste řekl?

OSRIC

Král klade podmínku, že sázka bude jeho, jestliže pan Laertes nezvítězí při dvanácti kolech o více než tři zá/sahy. A Laertova podmínka je právě těch dvanáct kol místo obyčejných devíti. Má k tomu dojít okamžitě, poskytne-li vaše výsost laskavou odpověď.

HAMLET

Co když má odpověď bude: ne?

OSRIC

Chtěl jsem říci: poskytne-li vaše výsost k tomu utkání svou osobu.

HAMLET

Když si to jeho veličenstvo přeje - budu se procházet v téhle síni. Pro mne je to chvilka oddechu. Ať přinesou zbraně: je-li ten urozený muž ochoten a trvá-li král na svém přání, vykonám, co bude v mých silách, abych sáz/ku vyhrál - jinak neutržím nic než ostudu a nádavkem pár zásahů.

OSRIC

Tak to mám sdělit?

HAMLET

Tak to sdělte; a poklon přidejte podle svého vkusu.

OSRIC

klaní se

Odporučím se do vašich služeb, výsosti.

HAMLET

Já do vašich. *Po další hluboké pokloně nasazuje OSRIC klobouk a odhopká* Dobře, že ty služby doporučuje sám; nenašel by se jiný jazyk, který by je doporučil.

HORACIO

To kuře uteklo kvočně se skořápkou na hlavě.

HAMLET

Klaněl se po pás už u matčina prsu, než se dal do pití. Jako mnoho jiných z téhož hejna lidí vynášených naší bídnou dobou do nebe i on jenom pochytil, co se žádá, vyškolil se, jak řádně zdravit, nabral do sebe celou sbírku patřičných výroků a rčení - a to mu pomáhá všude pro/plout, i mezi lidmi hlubokých a vytříbených názorů - ale zkus do bubliny fouknout - splaskne.

Vstoupí ŠLECHTIC

ŠLECHTIC

Výsosti, Osric vám doručil vzkaz od jeho veličenstva krále, který se před chvílí od něho dověděl, že čekáte v této síni. Král se dává ptát, zda se utkáte s Laertem hned, nebo chcete nastoupit až později.

HAMLET

Trvám na rozhodnutí, kterým se podřizuji králi. Co je vhod jemu, je vhod i mně; teď nebo kdykoli - pokud bu/du připraven tak dobře jako teď.

ŠLECHTIC

Král s královnou a celým dvorem přicházejí.

HAMLET

V pravou chvíli.

ŠLECHTIC

Královna si přeje, abyste s Laertem před utkáním vliďně pohovořil.

HAMLET

Dobrá rada.

ŠLECHTIC *odejde*

HORACIO

Prohrajete, princí.

HAMLET

Myslím, že ne. Od té doby, co odjel do Francie, vytrvale jsem cvičil. Při výhodě, kterou mi dává, vyhraji. Ale ani nevíš, jak je mi těžko u srdce - ne, na tom nesejde.

HORACIO

Drahý princí - - -

HAMLET

Hloupost. Taková předtucha by nahnala strach leda žen/ské.

HORACIO

Má-li vaše duše námitky; poslechněte je. Řeknu jim ještě včas, aby sem nechodili, že nejste připraven.

HAMLET

Nic takového! Předtuchy at' jdou k čertu! I vrabec spadne jen na pokyn shůry. Co se stane teď, nestane se jindy - když ne jindy, stane se to teď - a když ne teď, stejně nás to nemine - být připraven, jen na tom záleží. Z toho, v čem žijeme, nikdo nepozná, kdy je na čase, aby odešel, tak proč o tom mluvit?

*Přicházejí sluhové, rozestavují lavice
a přinášejí polštáře pro diváky,
za nimi jdou trubači a bubeníci,
pak KRÁL, KRÁLOVNA a dvůr,
OSRIC a další šlechtic jako soudcové;
ti přinášejí rapíry a dýky,
jež odkládají na stůl u stěny;
poslední přichází
LAERTES oblečený k šermu*

KRÁL

Přijmi z mé ruky tuto ruku, Hamlete.
*Vkládá LAERTOVU ruku do HAMLETOVY
a pak vede KRÁLOVNU k trůnu*

HAMLET

Odpustte, pane. Ukřivdil jsem vám, ale jste šlechtic - odpustíte mi. Všichni tu vědí, vy už jistě také, do jakých trýzní duše upadám. To, co jsem udělal a čím jsem pobouřil váš cit i čest, to, prohlašuji, bylo šílenství. Ukřivdil Hamlet Laertovi? Ne. Když Hamlet ztratí vládu nad sebou a křivdí Laertovi, nekřivdí to Hamlet. Nemůže se k tomu znát! Kdo tedy křivdil? Šílenství. A tak je Hamlet z těch, jimž bylo křivděno: má nepřitele ve svém šílenství. Před tímto shromážděním šlechetně přijměte mou omluvu: nemínil jsem vám nikdy ublížit. Střelil jsem z luku přes domy - a šíp mi zranil bratra.

LAERTES

Usmířil jste už můj cit. Ten nejvíc volal o pomstu. Pokud jde o mou čest, jsem v pochybách. Nemohu podat ruku k smíru dřív, než na základě jiných případů mi znalci poradí, jak uchránit své jméno hanby; zatím přijímám váš projev náklonnosti; nehodlám ji ponížít.

HAMLET

To slyším z duše rád.
Jsem hotov k bratrskému utkání.

LAERTES Dejte nám zbraně.
HAMLET Jeden rapír pro mne.
 Budu váš protiklad. Má neznalost
 je noc, v níž bude vaše umění
 zářit jak hvězda.
LAERTES Posmíváte se.
HAMLET Ne!
KRÁL Podejte jim zbraně, Osriku!
OSRIC přináší čtyři nebo pět rapírů,
LAERTES jeden bere
a zkouší s ním několik výpadů
 Znáš sázku, Hamlete?
HAMLET Zním, výsosti.
 Dobře, že jste mi dopřál výhodu.
KRÁL Ne, nejsi slabší - viděl jsem vás oba.
 On se však zlepšil, proto ti dal náskok.
LAERTES Je příliš těžký; ukažte sem jiný.
Jde ke stolu a bere s něho otrávený
a neotupený rapír
HAMLET bere od OSRIKA zbraň
 Ten, ano. - Na délku jsou všechny stejné?
OSRIC Nu ovšem, princí.
Soudci a sluhové připravují síň k utkání;
HAMLET zaujímá postoj k šermu;
jiní sluhové přinášejí konvice s vínem a poháry
KRÁL Postavte víno na stůl, ano, sem.
 Když Hamlet v prvním nebo druhém kole
 dosáhne vítězství, či ve třetím
 rovnosti zásahů, ať na hradbách
 vypálí čestnou salvu ze všech děl.
 Král připiže na jeho vytrvalost

a vhodí do poháru drahou perlu,
 vzácnější než měl který dánský král.
 Poháry na stůl! Bubny polnicím,
 polnice dělům, děla nebesům,
 nebesa zemi ať pak ohlásí:
 „Král připil Hamletovi!“ Začněte.
 A soudci ať se dobře dívají.
Sluhové přistavují poháry; zní polnice,
HAMLET a **LAERTES** zaujímají postavení
 Jsem připraven.
LAERTES Já také.
Šermují
 Zásah.
 Ne.
 Co soudci?
OSRIC Zásah, nepochybný zásah.
Odstupují; zní bubny, pak polnice
a zvenčí je slyšet salvu
 Tak dobrá. Další kolo.
LAERTES Zadržte!
KRÁL Nalej mi pohár vína.
Sluha plní pohár
 Hamlete,
Pozvedá šperk
 ta perla patří tobě. Připijím ti!
Pije a pak dělá, jako by vhažoval
perlu do poháru
 Podej mu pohár.
HAMLET Napřed ještě kolo.
 Zatím ho postav.
Sluha staví pohár na stůl za ním
 Můžem začít.
Opět šermují

*Zasáhne nepřipraveného HAMLETA
a lehce ho poraní; rozhněvaný HAMLET
se na něho vrhne a v boji si vymění rapíry*

KRÁL Dost, odtrhněte je!
Jsou rozlíceni.

HAMLET *útočí*
Pokračujem dál!
KRÁLOVNA *padá k zemi*

OSRIC Hle, královna!
HAMLET *zasazuje LAERTOVI hlubokou ránu*

HORACIO Už krvácejí oba.
Jak je vám, princi?
LAERTES *padne k zemi*

OSRIC *ošetřuje LAERTA*
Co je, Laerte?

LAERTES *stranou*
Má vlastní past mě skřípla. Zabil mě
můj podvod.

HAMLET Co se stalo královně?
KRÁL Nesnesla pohled na krev, omdlela.
KRÁLOVNA Ne - víno, víno - drahý Hamlete.
Umírám - ve víně byl jed.
Zemře

HAMLET Ta zlotřilost! Ať zamknou všechny dveře.
Hledejte původ zrady!

LAERTES Tady je.
Jsi na smrt raněn, zemřeš, Hamlete.
Žádný lék nepomůže. Zbývá ti
ani ne půlhodina života.
Sám držíš v ruce nástroj úkladu,
ostrý a jedem napuštěný rapír.
Zrada se vymstila - už nevstanu.

HAMLET I královnu, tvou matku, zabil jed.
Nemohu dál - král, král to zavinil.
To ostří že je namočeno v jedu?
Ať tedy vykoná své dílo.
Probodne KRÁLE

VŠICHNI Zrada!
KRÁL Braňte mě, přátelé. Jsem jenom zraněn.
HAMLET Ty chlípny, sprostý vrahu, tady máš.
Nutí ho pít
Vypij to do dna. Je tam ta tvá perla?
Jdi za matkou.
KRÁL *zemře*

LAERTES Má, co mu patřilo.
Je to jed z jeho ruky. Hamlete,
odpusťme jeden druhému. Mou smrt
jsi nezavinil, ani otcovu.
Já nezavinil tvou!
Zemře

HAMLET Bůh ti to odpustí!
Klesá
Jdu za tebou. Jsem mrtev, Horacio.
Nešťastná královno, buď pozdravena.
Kdyby mi verbíř smrti dopřál čas-
je ale krutý, odvádí tak rychle-
vám všem, kdo tady bledí přihlížíte
a chvějete se oněmělí hrůzou,
mohl bych vyprávět- ne, nechme to.
Je se mnou konec, Horacio. Ty
tu zůstaneš. Všem, kteří nevědí,
o co mi šlo, dej o tom věrnou zprávu.

HORACIO Ne, nezůstanu živ. Jsem Říman víc
než Dán. To, co tu zbylo, patří mně.
Chápe se poháru

HAMLET *pozvedá se*
Jsi muž! Dej sem ten pohár, hned ho pusť.
Vrhne pohár na podlahu a sám opět klesá
Jak uboze by znělo moje jméno,
kdybys všem nevysvětlil, co jsem chtěl!
Jestli jsem byl kdy blízký tvému srdci,
zřekni se ještě na čas blaženství,
trap se tu v drsném světě chvíli dál
a vypověz můj příběh.

*Z dálky je slyšet pochodující vojsko,
později výstřel; OSRIC odchází*

OSRIC *vrací se*
Fortinbras vyhrál v Polsku. Táhne zpět
a salvou zdraví posly z Anglie.

HAMLET Umírám, Horacio. Krutý jed
přemáhá moje smysly. Nedočkám
se už zpráv z Anglie. Víím jenom to,
že dánským králem bude Fortinbras.
V minutě smrti pro něj hlasuji.
Řekni mu o tom, vypověz mu vše,
co se tu stalo - já už umlkám.
Zemře

HORACIO Zemřelo velké srdce. Dobrou noc,
můj princi! Zpěvy andělů tě uspí.
Proč zní ty bubny?

*Vstupuje FORTINBRAS,
angličtí vyslanci a další*

FORTINBRAS Kde je ta spoušť?
HORACIO Co jste sem přišel spatřit?
FORTINBRAS Hrůzu a neštěstí? Jsou před váni.
Tak strašná žeň! Co chystáš oslavit

tam ve své věčné kobce, pyšná smrti,
že jsi tu jednou ranou pobila
tak mnoho knížat?

PRVNÍ VYSLANEC

Hrůza pohledět!

Neseme pozdě zprávy z Anglie.
Ten, který je měl slyšet, nedoví
se již o splnění svých příkazů-
o tom, že Rosencrantz a Guildenstern
jsou mrtvi. Kdo nám teď vzdá dík?

HORACIO

Ten ne,

i kdyby jeho ústa mohla mluvit.
Nikdy je nepřikázal usmrtit.-
Přišli jste v den, kdy tady tekla krev-
vy z polské války a vy z Anglie;
prosím vás proto, dejte těla mrtvých
slavnostně vystavit před zraky všech;
svět dosud neví, jak ke všemu došlo-
dovolte, abych já to pověděl.
Tak uslyšíte mnoho o neřestech,
o krvavých a sprostých zločinech,
o smrti zaviněné přehmatem,
o lsti, jež donutila zabíjet,
a nakonec o zrádných úkladech,
které se vymstily svým původcům.
O tomhle všem vám povím celou pravdu.
Musíme si to poslechnout co nejdřív
a svolat k tomu všechnu šlechtu země.-
Přijímám ve smutku dar osudu:
mám dávná práva v tomto království
a teď je vhodný čas jich využít.
I k tomu mám co říct. Dal vám svůj hlas-
tím snadno získáte i hlasy jiných.

FORTINBRAS

HORACIO

Hleďte si ale se vším pospíšit.
Nynější zmatek v hlavách by moh být
příčinou dalších neštěstí a hrůz.
Hamleta zvednou čtyři kapitáni
a ponесou ho jako bojovníka.
Dosáhnout trůnu, byl by ukázal,
jak se má vládnout. Hrajte na pochod
a vykonejte všechny obřady,
jež patří hrdinům.
Pryč s mrtvými! Co v bitvách zevšední,
je tady hrůza. Skoncujeme s ní.
Vypalte čestnou salvu.

FORTINBRAS

*Vojáci odnášejí mrtvá těla
za zvuku smutečního pochodu;
pak je slyšet salvu z děl*

EDIČNÍ POZNÁMKA

Při práci na tomto překladu jsem zcela spolehl na text, poznámkový aparát a glosář cambridgeského vydání „Hamleta“ (*The Works of Shakespeare, The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark, Cambridge University Press, 2. vydání, 1936*), které redigoval profesor John Dover Wilson. Řídil jsem se jím důsledně i na několika místech, jež zůstávají z hlediska textové kritiky nebo výkladu podnes sporná a kde jsem měl sám pochybnosti o správnosti výkladu.

Za velmi účinnou pomoc při úpravě konečného znění českého textu i při rozboru četných obtížných míst chci poděkovat Janu Grossmanovi. Neméně jsem zavázán za pročetí překladu i mnohá cenná upozornění Emanuelu Fryntovi. Pokud byl překladatelský záměr úspěšně splněn, je to i jejich zásluha; kde zůstaly nedostatky, zavínil je překladatel sám.

Z. U.

W I L L I A M
S H A K E S P E A R E

✠ HAMLET

✠ Z anglického originálu
*The Tragedy of Hamlet,
Prince of Denmark*
přeložil Zdeněk Urbánek

obálka, vazba a ilustrace
Adolf Born
typograficky upravil
Jiří Rathouský

vydalo nakladatelství Orbis
jako svou 2841. publikaci
v edici Divadlo, ilustrovaná řada
svazek 4. Str. 184

odpovědný redaktor
Otakar Blanda
výtvarná redaktorka
Věra Šalamounová
technický redaktor
Antonín Šašek

z nové sazby písmem Perpetua
vytiskla Polygrafia 3, n. p.
závod Jiřího Dimitrova, Praha 7
AA 7,04, VA 7,93
D-08*60329
Druhé vydání
Náklad 20 000 výtisků

11-080-66

13-52 váz. 16,50 Kčs - G

PŮJČKA ZA OPLÁTKU

Jsme trochu nevděční k Shakespearovi — neustále nás láká několik jeho děl — Romeo a Julie, Hamlet, Macbeth, několik komedií a jsme už pomalu u konce výčtu těch nejoblíbenějších. A přitom Shakespearovo dílo je mnohem objemnější. Jsme trochu pozadu dokonce i za svými předky z minulého století, kteří znali a milovali Shakespeara celého. Jen díky jim máme dnes i překlady těch shakespearovských prací, které dnes nejsou ve středu zájmu. Renčův překlad Půjčky za oplátku — dosud známé pod titulem Veta za vetu — je první splátkou naší umělecké generace k vyplnění mezery v našich vztazích k Shakespearovu dramatickému dílu. Není to zdaleka splátka vynucená touhou po formální komplektnosti. Vždyť už těch několik veršů, které jsme vyňali z dialogu Isabely — sestry odsouzenice k smrti — s Anjelem — zástupcem vídeňského vévody —, zřetelně naznačuje, jak je tato Shakespearova hra právě dnes myšlenkově živá. Proto také začíná dobývat jeviště současného divadla. Živost Shakespearovy hry však nevyplývá jenom z jejího aktuálního obsahu, z tématu uplatňování zákona v životě a zneužívání osobní moci. Vyrůstá i z formálních vlastností tohoto díla. Shakespearova Půjčka za oplátku je tragikomedii, a při jejím čtení si uvědomíme, kolik příbuzného má s nejsoučasnější dramatickou poezií. Dokonce i tolik frekventované odcizení člověka společnosti i sobě samému v tomto textu zazní poměrně zřetelně — jako bychom četli dílo dnešního básníka. Renčův překlad odstranil jednu z překážek, jež až dosud bránily tomuto vzrušujícímu textu v cestě na jeviště a ke čtenáři. Dal Půjčce za oplátku jazyk dnešních lidí i moderní, soudobou poezii. Nechal plně rozeznít i komediální rovinu hry, která vytváří její dobový kolorit a vyvažuje vážnost konfliktů hlavních postav. Shakespearova Půjčka za oplátku vyjde v nejbližší době v ilustrované řadě edice Divadlo s výtvarným doprovodem Karla Teissiga.

ISABELA

Mít velcí v rukou hrom jak Jupiter,
sám Jupiter by neměl chvíli klidnou.
Vždyť každý nepatrný úředníček
by jeho nebe nabral pro své hromy.
A jen by hřměl! — Ach milosrdné nebe,
ty rozrážíš svým břitkým sirným bleskem
spíš nezdolný a sukovitý dub,
než útlou myrtu. Člověk, pyšný člověk,
oděný špetkou krátké pravomoci,
jenž nejmíň zná to, čím se nejvíc pyšní:
skleněné vlastní já, — ten značně zuří
jako zlostná opice před tváří nebes,
až plácí andělé. Mít naše city,
spíš by se nad ním uchechtali k smrti.
Nemůže bližní vážit podle sebe.
Velcí si mohou s nebem žertovat,
je to jen vtip —, u malých rouhačství.
Co u pána je pouze slůvkem z hněvu,
to u kmána je pustá svatokrádež.

ANGELO

Proč na mne chrlíte ty prupovídky?

ISABELA

Protože moc, ač chybuje jako všichni,
má přesto v sobě něco jako lék,
jenž hojí rány. Jděte do sebe,
srdce se ptejte, zdali nezná též,
čím provinil se bratr. Připustí-li,
že umělo by chybit jako jeho,
pak nedovolí na smrt mého bratra
vám ani pomyslet.